

IN IESU NOMINE! 22.

TESTATOR CAUTUS.

Quem

PRAESIDIO ALTISSIMI,

AUTHORITATE ET DECRETO

MAGNIFICI, NOBILISSIMI

ET AMPLISSIMI

JCTORUM ORDINIS

IN FLORENTISSIMA

UNIVERSITATE ARGENTINENSIS,

Pro

Summis in utroque Jure honoribus ac privilegiis
rite consequendis,

DISPUTATIONE INAUGURALI

Solenni Eruditorum Censura

sistit

ANNO CHRISTI cIo. Io c. LXXXI.

Ad d. 18. Augusti. horis locoque solitis.

DANIEL DIETRICH,

ARGENTINENSIS.

ARGENTINAE,

Literis JOHANNIS FRIDERICI SPOOR.

V I R I

MAGNIFICI. NOBILISSIMI. AMPLISSIMI. PRUDENTISSIMI.

DNS. FRANCISCUS. REISSEISEN.

S. R. I. LIBERÆ. REIP. ARGENTINENSIS.
CONSULARIS. TREDECIMVIR.

DNS. JOH. LEONHARDUS. FROEREISEN.

D. REIP. CONSULARIS. TREDECIMVIR. SCHOLARCHA.

DNS. JOHANNES. PHILIPPUS. BRAUN.

EIUSD. REIP. TREDECIMVIR.

DNS. JACOBUS WENCKER.

DNS. JOHANNES. PETRUS STORCK.

MEM. REIP. QUINDECIMVIRI.

PATRONI. MAXIMI.

DEFENSORES. INCLYTI.

MERITA. IPSORUM.

IN. PATRIAM. ECCLESIAM. REMPUBLICAM.

ACADEMIAM. CIVES.

me.

MAIORA. OMNI. PRÆCONIO.

NOTIORA. QUAM. ULLO. UT. INDIGEANT.

QUOD. COMPENDIO. TESTATUS.

CAUTO. CÆTERUM. SILENTIO.

VENEROR.

MINUS. QUAM. FAS. EST. NUNCUPARE. VERITUS.

SUBMISSE. VENIAM. ROGANTUR.

à

cliente devotissimo,

TANTIS NOMINIBUS

qui has theses meas inscribere audeo,

Daniel Dietrich. Argentinensis.

JEHOVA JUVA!

Proœmium.

Um exantlatis exa-

minibus in utroque Jure Doctora-
libus de materiâ dispiciebam, quam
Disputationi Inaugurali destina-
rem, contigit in memoriam in-
currere ejus, quod Seneca *lib. 4.*

Natur. Quest. cap. 5. scriptum reliquit, his verbis.
*Pauca admodum sunt sine adversario. Cetera, etiam si
vincunt, litigant.* Recogitavi, quàm concinnè istud,
quàm aptè, quàm verè ad ea, circa quæ jura versan-
tur, accommodari possit. In quibus huic ipsi, pauca
esse sine adversario, nemo forsan adversetur. In ce-
teris, etiam qui vincunt, litigare tamen necessum
habent. Victoria dulce nomen, lætus eventus. Ve-
rùm lites, sine quibus ad illam pervenire non licet,
quantus molestiarum, tædiorum, damnorumque,
&, ob exitûs incertitudinem, anxietatum cumulus,
quanta sarcina, quantum barathrum! Adeò ut ipsi
etiam J.Cti non possint non laudare verecundam ejus

cogitationem , qui lites averfatur. *l. 4. ff. de alienat. jud. mut. causa fact.* Felicior equidem eft, qui, litigando etiam, vincit. Verum, ut pax una triumphis innumeris potior; ita verè felix, quin feliciffimus, cui nec vincere opus, nec litigare neceffitas, nec vinci periculum eft. Facile eft & fuave, inquires Benevole Lector, talia comminifci, fed quis, qui præftiterit? Verbo dicam, *Cautus providendo.* Scilicet non fufficit ad hoc varias diffidentium DD. fententias conquirere, non impugnare, non refellere, non confutare, non omne id, quod ad victoriam obtinendam fatis effe poteft. Potior hîc & ulterior cura requiritur; exquirere, indagare, evolvere, reperire, quomodo liberos nos à litibus fervare, & morbos, ne mederi opus fit, antevertere, aditu arcere, & averruncare queamus. Hoc ita in omnibus omnino negotiis valere, eminenter autem in ordinando fuprema fua, & componendis Testamentis summè pariter & neceffarium & proficuum effe perfuafum habeo. Alibi, inter viventes, propriæ voluntatis explicatio, rationum collectio & inductio, demonftratio denique probandorum multum valent: at voluntatum ultimarum difpofitiones & Testamenta, quod morte demum confirmantur, quin poft mortem demum difputantur & controvertuntur; Testatori neque interpretandi, neque propugnandi, neque fuftrinendi, tunc cum opus foret, facultatem relinquunt. Ipsi Imperatores tanti hoc momenti effe perfpexerunt, ut teftaturos de eo iterum iterumque monere non infra dignitatem fuam habuerint. Fecerunt id verbis gravibus, delectis & aculeum in animo relinquentibus, infignièdo Teftamen-

ftamen-

testamenta, arbitrium quod non redit. in l. 1. C. de SS. Eccles. ultimum elogium. in l. 35. in fin. C. de inoff. Testam. iudicium mortuorum. in l. 15. C. de Testam. &c. Sed & præceptis insuper id ipsum gravissimis inculcarunt; in Nov. 84. cap. 1. pr. vers. Si igitur. Debere homines litibus liberare & legem & dubitantes, sententiam suam faciendo manifestam. in Nov. 18. cap. 7. debere ita exprimi omnia in Testamento, ut indubitata detur filiis, (heredibus quibuscunque, & legatariis,) utilitas; non autem quos volunt à fraterno forsitan certamine præservare, ad majores adhuc & sæviores contentiones, uti frequenter fit, eos adducere. Quin & propriis exemplis ad imitandum præluxere. Sic de Cyro refert Xenophon *Cyropædiæ lib. 8.* quod in frequenti Senatorum confesso, & habitâ coram toto Persarum magistratu solenni oratione, ultimam suam voluntatem enunciaverit. Sic Tiberius Claudius Drusus Testamentum conscripsit, ac signis omnium magistratuum obsignavit. Suetonius in *Claudio. cap. 44. pag. mihi. 202.* Sic Octavius Augustus Testamentum suum duobus codicibus scribi curavit. Idem Suetonius in *Octavio. cap. 101. pag. mihi. 102.* Dignum omnino notatu est, quod scribit Betsius in *tract. de pact. fam. illustr. pag. mihi. 236.* Plurima, inquit, Testamenta Electorum, Ducum, Principum ac Comitum Germanorum legi ac vidi, in quibus Testamentorum solennitates sollicitè admodum & solenniter fuerunt observatæ, nullum in quo omissæ; & sic ipse testantibus sæpè præscripsi. Jcti certè officium est, non solum viventibus proipicere, sed & benè consulere morientibus.

Sic Suetonius *in Nerone cap. 32.* memorat, Studiosos juris, (ita enim eo in loco appellat JCros,) apud Romanos scribere & dictare Testamenta solitos fuisse. Et Arrianus *lib. 2. Dissertat. Epict. cap. 1.* testatur, neminem prudentem scribere Testamentum, nisi aut ipse sciat quomodo scribendum sit, aut ejus rei peritum habeat. Et si aliquis cum Lucio Titio illo in *l. 88. §. ult. de leg. 2.* hæc insuper, vel etiam ludibrio habeat, & nimiam vel miseram diligentiam causetur, quæ ad Testamentum ordinandum requiritur: hic hujusmodi eadem etiam fata se manere, quæ Lucium illum, scilicet lites propter Testamentum minus peritè legitimèque compositum, sibi vereatur. Accedit, quòd cum in aliis negociis, aut quando jure agendum, satis magnum temporis spatium plerumque concedatur, omnibus iis, quibus opus, meditando, parando, adhibendis: sola Testamenti ordinatio, sæpius, ob casus repentinos, aliaque plurima quæ evenire possunt, tantâ celeritate perficienda & expedienda sit, ut qui quasi in arena demum vellet consilium capere, oleum, quod ajunt, & operam perditurus esset. Plura majoraque, objicis, in fronte sive rubro, uti loqui amant, promitto, quam præsto in nigro. Fateor Synecdochen, pro toto partis forsân minimæ: & quis ignorat humani juris conditionem in infinitum decurrere, multasque naturam novas semper formas edere deproperare? *l. 2. §. 18. C. de Vet. Jur. enucl. Nov. 84. præfat.* Quis omnia talia exhauriat? quis assequatur? quis paucis eadem thesibus comprehendat? Inchoare, adumbrare, quod nominavi,

conatus sum, non absolvere. Quid enim mali est, aliquid & faciliori iudici scribere? (ut & hoc à Seneca mutuò sumam, *de Nat. Quaest. loc. cit.*) Moneri, corrigi, juvari tantò mihi gratius erit, quàm Apelli, quantum ego disto ab illo, id est, immensis parafangis. Sermo etiam planus & simplex, si cui & parùm eruditus, & incomptus videatur: liceat iterum, quod Senecæ est, *epist. 75.* prætexere. *Non delectent verba, sed prosint.* hîc animi negotium agitur. æger, aut qui morbum timet, (his scribo, non iis, qui viribus ac robore valentes ipsi sibi consulere possunt,) non quærit medicum eloquentem, sed sanantem.

*Felix quem faciunt lites discrimine
cautum.*

Conspectus

Conspectus hujus Dissertationis.

Testator Cautus.

In præparatione th. 2.

confectione Testamenti

quoad seipsum, th. 7.

alios,

Heredes instituendos, th. 69.

in gradu primo. th. 70.

ulteriori, th. 109.

exheredandos. th. 157.

quoad Bona conferenda. th. 170.

distribuenda. th. 174.

quoad Solènnia observanda,

circa Testamentum Privatum,

Ordinarium, th. 208.

nuncupativum. th. 224.

in scriptis. th. 229.

apertum. th. 245.

clausum. th. 260.

Privilegiatum,

Pestis Tempore. th. 277.

Ruri, th. 284.

inter liberos. th. 286.

ad pias causas. th. 291.

à militibus condendū. th. 293.

Publicum, offerendum

Principi. th. 299.

Judici. th. 306.

quoad Fideicommissa.

Legata.

salutares formulas.

} th. 315. & seqq.

abolitione Testamenti. th. 510.

Conspectus

THESIS I.

THESIS I.

Arduum valdè maximique momenti negotium, &, sicut testatur *l. 28. pr. C. d. Testament.* sublimissima causa est, condere Testamentum: ita scilicet suprema sua ordinare, mentemque explicare, ut, quæ fuerat disponentis sententia, clarè, planè & perfectè perspi- ciatur; non autem in dubium forsan vocari, neque prorsus in di- versum sensum detorqueri, neque incertæ conjecturarum aleæ exponi, vel ipsum instrumentum, vel totus etiam actus, aut vitii aut defectûs alicujus sive prætextu, sive ratione legitimâ invalidus reddi queat. *vid. Rolandinus Bononiensis in prooëm. Tract. de Te- stam. & ultim. volunt. Petr. Peck. de Testam. conjug. lib. 5. c. 18. n. 1. & n. 4. in fin.*

2. Ad hoc igitur, ut satis cautè, ritè rectèque omnia perfici- antur, nemo sanè inficias iverit, opus esse deliberatione maturâ, consilio prudenti, salubri auxilio.

3. Auxilium præprimis petendum à DEO Omnipotente, Pa- tre luminum, Rectore Optimo, sine cujus gratioso regimine fru- stra sit, qui boni rective aliquid efficere præsumat. Petendum igi- tur, ut summè necessarium, non perfunctoriè, non tantùm vulgi more inscribendo tabulis ultimæ voluntatis pia fortassis aliqua verba, absque omni attentione; verùm mente ob deficientem sa- pientiam anxîâ, &, ut omnia ad DEI placitum benè fiant atque procedant, sollicitâ; proinde oratione seriâ, devotâ, enixâ, con- stanti. Et ne verear, ne monitum hoc, ut nimium simplex, (*une grande innocence* Galli vocarent) insuper habendum, vel etiam ri- dendum aut prorsus explodendum censeatur; tum plurima alia, tum nonnulla magnorum etiam Virorum Testamenta, quæ con- troversis & litibus occasionem locumque dederunt atque reli- querunt, quàm maximè verò auctoritas divina apud Esaiam *cap. 30. v. 1. & seqq. Jac. 1, 5. & Ecclesiasticum 37. 19. securum me reddunt.*

4. Catholicum illud, *πρὸ πάσης πρῆξεως βελή*, *Sir. 37, 16, 20.* maximè cum, qui de bonis suis vult bene disponere, quid facto

A

opus,

opus, salubriter admonet. Post DEUM igitur, adire Jureconsultum aliquem probum, fidum, peritum; ipsi mentem suam penitus aperire, omnem propositi rationem ingenuè exponere, & quid agendum, observandum, cavendum, omittendum, consilium rogare, operæ precium esse ne dubitet. Et si maximè Jurisperitus ipsemet sit, qui componere vult Testamentum, adhuc tamen communicationem cum alio Jurisconsulto supervacuum ne existimet. *Ajunt enim, homines plus in alieno negotio videre, quàm in suo. Et sunt omnino quedam, quæ etiam sapientes in alio, quàm in se, diligentius vident.* uti observavit Seneca. *Epist. 109.* in quem sensum etiam accipi potest, quod Cicero testatur *lib. 1. Off. c. 41.* *Fit enim, inquit, nescio quomodo, ut magis in aliis cernamus, quàm in nobis ipsis, si quid delinquitur. Scilicet aliena vitia in oculis habemus, à tergo nostra sunt.* Sen. 2. *de Ira. c. 28.* Imò Imperator ipse Leo in *Nov. 39. pr.* fatetur, neminem mortalium, qui in omnibus prudentiæ suæ fidit, omnia irreprehensibiliter facere posse. Unde & Itali dicere solent: *Chi hà molta fidanza, hà poca prudenza.* Giovanni Botero negli *Detti Memorabili di personaggi illustri.* Plura adagia in hanc rem citat Dn. Tabor in *Dissertat. de Testam. Princ. aut Com. oblato. §. 2.*

5. Tabellio etiam, cujus auxilio in hoc negotio opus habemus, talis exquirendus & adhibendus est, qui artem suam probè & plenè sciat & calleat.

6. Cum verò miserum sit, nec periculo careat, si quis cogatur se totum aliis, qui & ipsi errare atque hallucinari possunt, ducendum permittere atque fidere: quare & utile & necessarium esse persuasum habeo, ea, quæ hîc proponuntur, probè novisse, mente memori tenere, solerti observare.

7. Et primò quidem, quod ipsam Testatoris personam attinet, quando quidem à Testamento condendo quidam ob naturæ vitium perpetuò, quidam verò, ob ætatem, vel alia impedimenta, ad certum tempus arcentur; Testaturus naturæ & Legis regulâ se metiatur, & id, quod omnino frustraneum foret, intermittat; quoad cætera de mediis, quibus validum reddi Testamentum queat, sollicitus sit.

8. Absti-

8. Abstineant ergo à Testamento condendo impuberes, (infantium meminisse supervacaneum puto;) & jure quidem Civili, masculi quatuordecim, fœminæ verò duodecim annis minores. *l. 5. ff. qui Testam. fac. poss.* Secus verò ubi Statuta locorum testandi facultatem utrisque, tam masculis quàm fœminis, usque ad decimum octavum ætatis annum interdiciunt. vid. Ant. Perez. *n. 1. C. qui Testam. fac. poss.* Dn. Beyer. Syn. Schulz. *ad lib. 2. tit. 12.* Caspar. Manz. *de Testam. val. vel invalid. tit. 2. n. 59. p. m. 16.*

9. Quòd si in impuberibus, (ut aliquando, licet rariùs, contingit;) dona singularia annos & ætatem suppleant, & mentem stabilem atque sapientem demonstrent; hi tales, de bonis suis disponere si desiderant, eos, qui indulgendi potestatem habent, nimirum loci, vel Civitatis, vel Provinciæ, cujus cives aut subditi sunt, Magistratum, sive Dominos, aut Principes; aut si sub diversis Dominis domicilium habeant illi, qui Testamentum impugnare possent, omnium superiorem adire, & facultatem testandi impetrare, & sic validè Testamentum condere poterunt; Nic. Reusnerus *Tract. de Testam. part. 2. c. 5. n. 34. pag. mihi 198.* Joh. Dil. Durantes *de arte testandi tit. 1. caut. 5. n. 3.* Ne tamen ex tali licentiâ parentibus fortè suis, vel aliis propinquis immeritis nocere videantur, caveant, ideoque rationes idoneas, quæ eos ad condendum ita ultimum elogium induxerint, satis exponant. *arg. l. fin. C. de Testam. mil.*

10. Impuberibus etiam Parentes, (qui & quomodo? infra thes. 128. & seqq. specialius dicetur) Testamenta condere possunt. Si ergo impuberes, quibus in illâ ætate satis judicii ad testandum de bonis suis foret, à parentibus suis, si superstites sint, ut de bonis eorum, impuberum, quemadmodum ipsi desiderant, per tabulas pupillares disponant, impetrare valentes, tantundem, ac si ipsimet Testamentum validè condidissent, obtinere poterunt.

11. Ut non præproperè nimis, ratione scilicet ætatis immaturæ, de quâ modò dictum, ad confectionem Testamenti procedere; ita nec diu nimis illam differre bonum est: sed temporis quàm maximè ratio habenda, ne tardando sibi quis ultimi arbitrii facultatem ipsemet eripiat. Nec enim omnia sunt in nobis, neque semper quibusvis tempus fit testandi repenti. Sæpius autem

incidunt hominibus mortes repentinæ, testandi potestatem eis auferentes. *Nov. 66. cap. 1. §. 4. & Nov. 84. cap. 1. pr.* Quàm incertum enim atque incognitum hominibus sit fatale illud moriendi punctum, tam Sacer Codex, quàm profanorum, Philosophorum atque Poëtarum autoritas nobis abundè fidem faciunt. *vid. Psalm. 103. vers. 15. & 16. Eccles. c. 9. v. 12. Jacob. c. 4. v. 13. & seqq. Sæpè dum respicimus versamusq; nos, jam mortalitas adest. Senec. de irâ. lib. 3. in fin. Cic. Orat. in Verr. 6. p. m. 119. lit. C. lib. 2. de Finib. p. m. 97. lit. C. & de Senectute. p. m. 554. lit. E. ubi ait. Quis est tam stultus, quam vis sit adolescens, cui sit exploratum se ad vesperum esse victurum. & Horat. lib. 1. epist. ad Albiu.*

Omne crede diem tibi diluxisse supremum.

Insuper reputet secum, qui testificationem suæ voluntatis ad summam senectutem, & donec alterum jam pedem in cymbâ Charontis habeat, reservare voluerit; quòd humana fragilitas, tunc præsertim mortis cogitatione turbata, plures & tantas res memoriâ judicioque minus consequi potest. *arg. l. 8. in med. C. qui Testam. fac. poss. Div. Ambrosius. lib. 1. Offic. cap. 21. in fin. Cic. 1. de Fin. p. m. 68. lit. B.* Hinc Erasmus Roterodamus negat Testamenta esse, quæ fiunt ab agentibus animam, sed deliramenta esse censet. *In dialogo, qui inscribitur Funus. p. m. 534.*

12. Furiosi, mente capti, fatui, & ejusmodi morbis oppressi, qui usum rationis impediunt, quòd Testamentum condere, (quia Viri sapientis, non furentis jus & negotium est. *l. fin. C. de Testam. mil.*) ipsis non liceat, ipsimet scire, vel doceri, aut persuaderi ferè non poterunt. Quibus autem illis-cum negotium est, in hoc cauti sint, ne morbum illorum non animadvertant. Ut ut igitur aliquis Testamentum quoddam benè ordinatum exhibeat, caveat tamen Notarius, ne protinus illud tanquam sapientis judicium confirmet. Periculosum siquidem ex prudenti aliquâ dispositione mentis integritatem præsumere. *C. I. A. 8. 6. n. 2. in fin. qui Testam. fac. poss. Hilliger. ad Donell. Enucl. lib. 6. c. 5. lit. N. arg. l. 1. in fin. de minor.*

13. Quòd si quis testari velit, quem vel Tabellio, aut alii, qui ad hoc negotium adhibentur, non satis noverint, vel quem furore aliquan-

aliquando correptum fuisse sciverint; non prius ad ipsum testandi actum procedant, quam Testatorem super diversis rebus interrogaverint, & ex prudenti illius responsione certiorati sint, quod sani hominis ratione gaudeat. *arg. l. 9. C. qui Testam. fac. poss. Dil. Durantes de arte Test. tit. 1. cant. 6. n. 2.*

14. Qui clara & aperta intervalla furoris habet, eo tempore, quo furor intermissus fuerit, testari potest. Quo autem firmiore fundamento nitatur testamentum ejus, qui tempore intermissi furoris testatus est, memor sit Notarius, ut in Tabulis Testamenti disertis verbis exprimat, quin & testes ad discernendum idoneos adhibeat, & adhibitos probè observare moneat, atque propriam scripturam confirmare curet, quod Testator non solum clara & dilucida intervalla habuerit, sed & quod à principio suae dispositionis usque ad finem sanam atque integram mentem fuerit praeditus. *Dil. Durantes loc. supra cit.*

15. Eiusdem cum furiosis, quoad condendum Testamentum, conditionis esse puto mutum & surdum simul, idque naturam; imò etiam deterioris, quia hic talis, absque miraculo divino singulari, nec intervalla habere, nec ad sanam mentem sive venire, sive redire, neque ea, quae ad Testamenti factionem requiruntur, percipere vel scire valet. § 3. 7. *quib. non est permiss. fac. Testam. l. 29. C. de Testam. C. I. A. 6. n. 4. qui. Testam. fac. poss.*

16. Imò nec ii quidem, qui casu aliquo muti & surdi facti sunt, facile testabuntur, nisi literas didicerint, ut Testamentum suum ipsi scribere possint. *d. l. 29. C. de Testam. l. 10. C. qui Testam. fac. poss. C. I. A. loc. cit.*

17. Qui tantum surdi sunt, tam nuncupativè, quam in scriptis rectè testari poterunt, modò, si Testamentum nuncupativum facere velint, articulatam vocem habeant. *fac. d. l. 10. C. qui Testam. fac. poss. §. C. I. A. 6. n. 4. eod. tit.*

18. Ad Testamentum scribendum naturam quoque inidoneus est cæcus; quare si legitimam testandi facultatem consequi velit, sollicitè & accuratè observet specialia illa requisita atque solennia, quae in *l. hac consultissima 8. C. qui Testam. fac. poss.* praescripta sunt. Ac I. quidem, ut per nuncupationem moderamina suae voluntatis condant, ac coram Tabellione & septem testibus palam profiteatur,

teatur, quòd non in scriptis, sed nuncupativè testari velit. II. Ut heredis institutionem omnibus aliis Testamenti capitibus præponat, & statim in principio nomen heredis vivâ voce nuncupet ac scribi jubeat. III. Ut non solùm heredis nomen, sed & vitæ genus ac dignitatem specialiter exprimat, atque ita heredem certis & indubitatis signis demonstret. IV. Ut convocatis testibus denunciet, in quibus bonis singulos heredes instituere, & quid quantumque unicuique legatario relinquere velit. V. Ut Testator, postquam Testamentum suum palàm nuncupavit, Tabellionem roget, ut totam voluntatis suæ dispositionem in scriptum redigat, & tam sibi ipsi, quàm testibus, uno eodemque tempore ac loco, prælegat. VI. Ut scriptis Testamenti tabulis Tabellio & omnes testes subscribant atque eas subsignent. VII. Ut cæcus, deficiente Tabellione, adhibeat octavum testem, qui vicem Notarii suppleat; eidemque Testator Testamentum suum custodiendum tradat hâc lege, ut id, quoties opus erit, exhibeat. Tandem ut cæcus Testator coram iisdem testibus attestetur, id ipsum quod nuncupatum, scriptum atque prælectum est, esse ultimam suam voluntatem. *fac. §. 4. l. quib. non est permiss. fac. Testam. ibiq.* Joh. Schneidewinus. *vid. Dauth. de Testam. p. 191. n. 232. Nic. Reusner. Tract. de Testam. part 2. c. 19. Dil. Durantes de arte testandi tit. 1. caut. 8.*

19. Cæterùm quod attinet filiosfamilias, Clericos, Episcopos, Vassallos; cum nec his indistinctè omnibus, nec de quibuscunque bonis testari permissum sit, ideo illi quoque, cuiuscunque ordinis fuerint, cauti sint, ut ultimum suum elogium non priùs conficiant, quàm jure quodam sive scripto, sive consuetudinario, aut Principis, vel cui concedere potestas est, privilegio, vel pacto aliquo, Testamenti factionem sibi competere sciant. *vid. Casp. Manzius de Testam. val. vel inval. tit. 2. p. 20. n. 83. p. 38. n. 255. & pag. 40. n. 280. cum seqq.*

20. Nominatim Episcopi & Clerici in dispositione suâ non excedant præscriptos liberalitati eorum terminos, hoc est, non disponant nisi de bonis patrimonialibus, aut hereditariis, vel de illis, quæ propriâ industriâ vel laboribus suis sibi quæsierunt, aut quæ prosperâ fortunâ ipsis obvenerunt. *can. 21. sint manifestæ res.*

res. 12. quest. 1. can. 1. ead. causâ. quest. 5. & c. quia nos. 9. X. de Testam.
Cunr. Rittershusius de differ. Jur. Civ. & Can. lib. 7. c. 4. Manz.
d. tr. tit. 13. qu. 8. n. 6. 7. & 8. p. m. 403. Et circa hoc ipsum maximè
 solliciti sint, ut clarè, dilucidè & sufficienter probent atque de-
 monstrent, undè & quâ ratione hæc vel illa bona acquisiverint
 vel adepti fuerint, ne quæ illorum propria & patrimonialia sunt,
 pro bonis Ecclesiæ haberi, detineri, vel saltem lites ea propter
 moveri queant. *vid. Manz. loc. cit. n. 20. & 21.*

21. Si verò ob defectum bonorum patrimonialium portio-
 nem aliquam ex facultatibus, quæ occasione Ecclesiæ ipsis accesser-
 unt, liberis aut cognatis vel amicis suis legare velint Episcopi &
 Clerici; hujusmodi liberalitatem non ante exerceant, nisi de bonis
 illis testandi veniam à summo Pontifice impetraverint. *Manz.*
eod. loc. n. 9. lit. S.

22. Quòd si testari velint illi Clerici, aut Episcopi, qui filios
 aut nepotes non habent, non nisi Papâ consensum & licentiam
 impertiente Testamenta condere audeant. *fac. c. 34. Episcopus.*
causa. 12. qu. 2.

23. Filius familias non testetur nisi de peculio castrensi, & de
 bonis illis, quæ ad similitudinem peculii castrensis pleno jure pos-
 fidet. *pr. 7. quib. non est permiss. fac. Testam. l. 7. C. de bonis quæ liberis.*

24. Sin filius familias non habeat ejusmodi aliquod peculium,
 tum omni curâ eo intendat animum, ut à patre suo impetret con-
 sensum, quo mediante bona sua mortis causâ donare possit. *fac.*
l. 25. §. 1. ff. de mort. causa donat.

25. Vassallus non testetur de bonis feudalibus, nisi feudum
 sit absolutè & simpliciter hereditarium, aut Dominus feudi &
 cæteri quorum interest, ad testandi actum consensum suum præ-
 buerint. *lib. 1. feud. tit. 8. Cunrad. Rittershusius Partit. Feudal.*
lib. 1. cap. 12. n. 4. 5. & 6. Gail. 2. Observ. 154. n. 13. & seqq.

26. Qui de statu suo dubii aut incerti sunt, veluti filius fami-
 lias, qui, patre peregrè mortuo, nescit se sui juris esse; vel captivus
 qui dubitat, an à latrunculis, an vero ab hostibus detineatur; hoc
 sibi curæ habeant, ut non priùs testentur, quàm de conditione suâ
 certiorati sint. *l. 15. ff. qui Testam. fac. poss. l. 9. ff. de iure Codicil.* Nisi
 forsan ad pias causas aliquid ordinare velint. *Manz. d. tract. p. m. 30.*
n. 201.

27. Et

27. Et quandoquidem in iis regnis atque provinciis, ubi adhuc hodie viget Jus Albinagii, veluti in Galliâ, exteri de bonis suis tam illatis, quam ibidem acquisitis per Testamentum dispo- nere, aut ea heredibus suis ab intestato relinquere non possunt: cauti sint peregrini & advenæ, qui in iis locis commorantur, ut contra illud Jus Albinagii literis naturalitatis, quas vocant, se muniant; qu' ils tachent d'obtenir des lettres du Prince, ou qu'ils se fassent naturaliser, hoc est, ut adoptari se faciant in cives vel ipsius Regni, vel unius ex illis Academiis, quibus juris hujus immunitatem tribuere, singulari præ aliis privilegio ac Regio quodam beneficio, concessum est. *vid. Francisc. de Barry in opere de successio- nibus testati & intestati lib. 1. tit. 7. n. 25. Jean. Bacquet en son traité du Droit d'Anbeine 2. part. chap. 17. & 18. F. Helo en sa Jurisprudence Françoisse. liv. 2. tit. 12. p. 543. Claude Colombet dans la Jurisprudence Romaine. 4. part. tit. 2. p. 213. Joa. Bod. de rep. lib. 1. c. 6. n. 62. p. 97.*

28. Quicumque verò liberam testandi facultatem vel naturâ; vel lege quadam Civili consecuti sunt, ii sedulò dent operam, ne tanto beneficio propriâ suâ culpâ excidant, aut ob turpe aliquod delictum & grave facinus Testamenti factione priventur.

29. I. Itaque caveant ne in insulam deportentur, aut hodie proscribantur ab Imperatore vel Imperio. *Dass sie nicht in des Kayßers oder in die Reichs Acht erklärt werden. l. 8. §. 2. ff. qui Te- stam. fac. poss. Jul. Clarus Tr. de Testam. qu. 22. p. m. 93. Andr. Gail. lib. 2. de P. P. c. 1. n. 21. 24 & seqq.*

30. II. Ne servi pœnæ fiant, & in metallum aut ad perpe- tuos carceres vel triremes condemnentur. *C. I. A. §. 7. n. 6. qui Te- stam. fac. poss. Hier. Treutl. Select. Disp. vol. 2. D. 10. §. 2. lit. h. Valq. 3. contr. illustr. 96. n. 2.*

31. III. Ne ultimo supplicio addicantur ob enorme aliquod crimen, puta læsæ Majestatis, veneficii, repetundarum, peculatus & de residuis. *vid. Gail. lib. 1. de pac. pub. cap. 20. n. 7. Nic. Reuf- ner. Tract. de Testam. part. 2. c. 41. n. 3.*

32. IV. Ne à Christianismo ad paginismum vel Judaismum deficient, vel sacrilegis Manichæorum, Donatistarum & Anaba- ptistarum cœtibus aggregentur. *l. 2. 3. 4. C. de apostat. l. 4. C. de heret. & manich. l. ult. C. ne sanct. baptism. iteretur. C. I. A. tit.*

qui

qui Testam. fac. poss. l. 7. n. 7. 8. & 10. Gail. d. lib. 1. de pac. pub. c. 19. n. 17.

33. V. Ut nec ipsi hæresin foveant, nec hæreticos recipiant, defendant, aut quocunque modo iis opitulentur. l. 4. & 5. cum auth. credentes. C. de hæret. Manz, d. Tract. part. 2. p. 35. n. 247. in fin.

34. VI. Ne incestas prohibitaque nuptias contrahant, nec, quod vel dictu horrendum est, contra naturam luxurientur. l. 6. C. de incest. & inutil. nupt. Nic. Reusn. d. Tr. de Testam. p. 2. c. 51. C. l. A. d. tit. qui Testam. fac. poss. l. 8. pr.

35. VII. Ne ad infamiam alicujus libellum injuriosum scribant, componant, edant, nec quicquam aliud perpetrent, quo nomine intestabiles declarari queant. l. 18. § ult. ff. qui Testam. fac. poss. l. 5. § 9. ff. de injuriis. l. 21. pr. ff. de testib. C. l. A. loc. supra cit.

36. IIX. Ne legitimum usurarum modum excedant, aut si manifesti fœnoris aliquando rei fuerint, ut, antequam Testamenta faciant, ablatas usuras restituant, vel de restituendis idoneam cautionem præstent. cap. fin. in fin. de usur. in 6.

37. IX. Ne contra jus hospitalitatis peregrinorum apud se divertentium & morientium bona successionis jure sibi vindicent. auth. Peregrini. C. communia de successionibus.

38. X. Ne Romanæ Ecclesiæ Cardinalem hostiliter insequantur, percutiant, aut capiant. cap. Felicis. 5. de pœnis in 6.

39. Tandem ne conscientia admissi criminis, metuque futuræ sententiæ, violentas manus sibi inferant aut mortem consciscant. l. 6. § 7. ff. de injusto, rupto, irritato facto Testam. Gail. lib. 1. de pac. publ. cap. 19. n. 9.

40. Cæterum si quis ex iis, qui Testamenti factionem vel nunquam habuerunt, vel casu aliquo aut culpâ suâ amiserunt, testatus fuerit, & jus testandi postea, vel postliminiò consecutus, idem Testamentum confirmare velit; codicillis, aut aliis literis coram quinque testibus conscriptis declaret, se eodem Testamento mori velle. Papinianus in l. 11. § 2. ff. de bonor. possess. sec. tab.

41. Sanus oportet animus sit ejus, qui arbitrium suum de bonis suis volet edere: cum autem motus animi improbabilis, à quibus ille perturbatur, ejus morbi sint & maxima mala, si quidem rationi, cui & animus debet esse obediens, non parent, sed

finem & modum transeunt. *vid.* Ambrosius *lib.1. offic. cap.21. in fin. & cap.22.* quare suprema sua benè disponere quicumque desiderat, ab omni concitatione, & perturbatione vacare, & ut placidissima in animo suo pax sit, curare debet. *Cic. de offic. lib.1. c.29. & Tusc. quest. lib.5. in med. Sen. Ep.75.*

42. Iram præsertim, quatenus vitium est, vel omnino non admittat, vel prius ejiciat prorsus ex animo testaturus; quoniam nihil ferè rationis, ubi affectus hic inductus est, qui neque consilium neque arbitrium relinquit. teste Senec. *de Ira lib.1. c.7. & 8.* & Ambrosio *loc. sup. alleg.* quod usque adeò JCtis probatur, ut mente capto iratum conferant. *C.I.A. 6.6.n.1. qui Testam. fac. poss.* Talis enim ira furor minimùm brevis est. Diverſa ratio ejus est, qui justâ irâ quidem commotus, non impetu quodam inconsulto & præcipiti, sed omnibus benè ponderatis, mente tranquillâ, & animo constanti atque perseveranti de bonis suis disposuerit. *arg. l.48. de Reg. jur.*

43. De Ebrietate idem, quod de iræ perturbatione, monitum volo; nam & in ebriis non minùs, quàm in iratis, animi quidam morbus & veluti furor, mentisque cæcitas & alienatio cernitur: sicut & in jure ebrius furioso comparatur. *c. luxuriosa.3. & c. venter.5. dist.35. Nic. Reusn. d. Tr. de Testam. part.2. c.12.*

44. Reputet secum, qui suprema sua vult ordinare, Testamenta esse Speculum morum, in quo consiliorum suorum, imò totius ferè actæ vitæ exemplar quoddam posteritatis oculis atque judiciis exponimus atque subjicimus. Certo itaque consilio ac deliberatâ voluntate omnia ordinet, nihilque temere constituat, cujus eum pœnitere possit, aut pudere debeat.

45. In primis curæ cuius sit in Testamento suo monumenta ponere atque vestigia relinquere illarum virtutum, quas in omni ætate colere debuit: Pietatis nimirum adversus DEUM, charitatis erga patriam & propinquos, amoris & studii in amicos, liberalitatis in egenos, benevoli gratique animi erga bene meritos.

46. Præscribere in universum pium, prudens atque salutare moderamen in hoc testandi negotio veteres Statutorum Argentiniensium Conditores, Articulo uti vocant, sive Decreto, sub rubricâ, *Wie ein Mensch sein Guth hinweg geben mag etc.* Anno Christi

Christi 1509. Sabbatho post Thomæ Apostoli promulgato, his verbis; Und lassen einem jeden zu seinem freyen Willen/ zu verordnen oder verschaffen das seine/ NB. in massen er das hofft gegen Gott/ und in Rechten zu geniessen.

47. Cavēat Testator, ne beneficiā suā temerē abutatur, aut patrimonium suum imprudenter effundat, sed ut in largitate suā modum adhibeat rerum ac personarum: Rerum quidem, ut non omnia bona sua uni, sed singulis ex familiā suā quædam addicat: Personarum verò, ut unumquemque instituat eo proximior loco, quo is magis dignus, honestus, aut melius de Testatore meritis erit.

48. Natura primò & ante omnia curanda competenter. *Nov. 18. cap. 1. in fin.* & cum ipsa ratio naturalis, quasi lex quædam tacita, liberis parentum hereditatem addicat, velut ad debitam successionem eos vocando; propter quod & in jure civili suorum heredum nomen eis inductum est; *l. 7. pr. ff. de bon. damn.* & paterna hereditas quasi debita ad posteritatem suam devolvatur. *l. 7. § 2. C. de curat. furios.* certā & in sacris etiam probatā consequentiā, *εἰ υἱὸς, καὶ κληρονόμος*. Gal. 4. 7. quare Testatori cuiusvis suorum præprimis, (nisi hi aliud, vel alii melius de ipso meriti fuerint;) atque familiæ suæ in splendore atque dignitate conservandæ summam rationem curamve habere omnimodo incumbit.

49. Concordiæ etiam inter suos consulere, præsertim æqualitatem in distributione bonorum servando; (nisi magni momenti rationes aliud suadeant) lites autem, rixæ atque dissidia ne oriantur, amoliendo atque amovendo omnia, quæ ansam iis præbere possent, præcavere; aut si jam ortæ sint, ante obitum componere atque dirimere, quàm maximè commendatum sibi Testator habeat.

50. Verùm ne sibi blandiantur, neve persuadeant sibi Testatores, tantò melius se heredibus suis consuluisse, quantò majorem vim opum atq; pecuniæ congesserint, inque eos contulerint: quin meminerint hoc ipso tanto majori periculo se illos exponere, quanto vehementiori impetu divitiæ in vitia præcipientes dare solent eos,

qui non præfidiis, custodiis, vigiliis virtutum, pietatis, precum, ad resistendum satis præparati munitique fuerint. Digna mihi videntur, quæ hic inserantur verba Isocratis *ad Demon. orat. 1.* quando ait, *Decet enim liberos non modò facultatum, sed & virtutum patriarum hereditatem cernere.* & Cic. *Orat. 6. in Verrem p. m. 119. lit. C.* ubi ita effatur. *Habemus enim liberos parvos: incertum est quàm longa nostrum cuiusq; vita futura sit, consulere viri ac prospicere debemus, ut illorum solitudo & pueritia, (imò omnis vita) quàm firmissimo præsidio munita sit.*

51. Post necessarios & propinquos, quin etiam unà cum iisdem, ii præsertim, qui facultatibus abundant Testatores, rationem habere, ut amicorum & bene de se meritorum, ita non minùs dulcissimæ Patriæ, (quæ unicuique est, ubi benè ipsi est, vel diu fuit:) inque eâ Statûs Reip. stabiliendi & conservandi; cultûs divini promovendi & propagandi; Ministrorum Ecclesiæ juvandorum & sustentandorum; Seminariorum, ad alios subinde sufficiendos, continuandorum, &, quibus opus, instruendorum; sumptuum ad studia liberalia & omnes artes honestas ingenuæ juventuti largiter suggerendorum; Academiarum altiùs semper evehendarum & amplificandarum; librariâ supellectile magis magisque instruendarum; templorum construendorum, reficiendorum, ornandorum; munitionum urbis firmandarum; omnis apparatus bellici conquirendi, augendi; locorum, quæ pia vocamus, nosocomiorum, xenodochiorum, orphanotrophiorum, similium, suppeditando necessaria, subveniendorum; pauperum quorumcunque alendorum, curandorum; quoad pro modo cuiuscunque opum fieri potest: id verò DEO gratum, sibi ipsis familiæque salutare, honestum & verè gloriosum esse, immensè magis, quàm omnia, quæ mundus vana miratur, certissimè persuasi, non negligent: imò, nisi à Senecæ, ethnici, sublimiori philosophiâ, *vid. de benef. lib. 4. c. 10. & 11.* superari & vinci velint, (quod Christus redarguit atque exprobrat *Matth. c. 5, 46, 47. Luc. 6, 32, 33.*) ne quidem ex ejusmodi beneficiis lucrum, voluptatem, gloriamve captantes; sed hoc solo, uni DEO id placere contenti, omni studio totoque animo in ejusmodi beneficia, propendeant. *vid. Matth. c. 6. v. 1, 2. 1. Thess. c. 2. v. 4, 5, 6.*

52. Testa-

52. Testator optimè facit, si id cuique relinquat, quod ejus conditioni, naturæ, ingenio, quin & ætati, maximè commodum & conveniens erit. *arg. l. 12. ff. de leg. 3.*

53. Exulent penitus à Testamentis, quæcunque dementiæ, vel furoris, aut levitatis argui possent: Qualia, si quis immemor humanæ conditionis reliquias suas in mare abjici, *l. 27. ff. de condit. instit.* aut immodicos & supervacuos sumtus in funus impendi. *l. 113. §. fin. ff. de leg. 1.* cadaver purpureis vel pretiosis vestibus indui; manus suas gemmis ornari. *l. 14. §. 5. ff. de religios. l. ult. ff. de aur. & argent. leg.* Cardin. Mant. *de conject. ult. vol. lib. 3. tit. 3. n. 15.* ac cum tubis, cantu & alacritate exequias duci. Ferd. Vass. *quius de success. creat. & progr. lib. 1. §. 7. n. 9. p. m. 91.* ex ossibus suis testeras fieri, cute vero mensam, alveolum & fritillum contegi; (quæ aleatoris cujusdam vesania fuerat. *vid. Justus Pascasius de Alea*;) vel pelle suâ tympanum induci, ut Ziska; vel in felem, quo liberaliori mensâ fruatur, quingentos Philippicos, ut fœmina quædam, impendi jubeat. *vid. Drexel. in prodrom. mort. cap. 3. §. 10. num. 1. 2. & seqq. Speidel. in Spec. voc. Testament. & plura ludicrorum Testamentorum exempla apud Reutner. de Testam. vol. 2. p. m. 473.*

54. Voluntas etiam Testatoris sit omnino libera: nec tantum libera, sed etiam deliberata ac certa, firma & constans, vera, solennis, & æqua. Non insulsa, aut inepta, multò etiam minùs dolosa, inofficiosa, & impia. *l. 32. pr. ff. de hered. inst. l. ult. C. de fideicom. l. 55. ff. de leg. 1. l. 23. C. de legat. l. 4. ff. qui Testam. fac. poss. l. 4. ff. de leg. 1.*

55. Testator ergo ipsemet moderator sit ultimæ suæ voluntatis, nec sese deliniri patiatur violentis aliorum persuasionibus aut dolosis blanditiis. *l. 4. ff. de inoff. Testam. Cic. lib. 3. de off. p. m. 529. lit. G. Plutarch. in Solone. pag. 90. Petr. Peck. de Testam. Conjug. lib. 1. c. 9. n. 8. Carpz. Jurispr. Forens. p. 3. c. 5. d. 8.*

56. Quòd si verò planè invitus ad Testamentum faciendum accesserit, providus sit Testator, ut primo quoque tempore occasionem nanciscatur, quâ Testamentum illud abolere, & pro libero suo arbitrio aliud condere possit.

57. Interea autem Tabellionem cum duobus vel tribus testibus convocet, & indicatâ personâ, à qua compulsus fuit, coram iis solenniter protestetur, quòd Testamentum illud, quod dolo, vi, metu inductus condidit, ratum non habere, sed mutare & non valere velit. *Menoch. lib. 4. præf. 11. n. 7. & Peck. de Testam. conjug. lib. 1. c. 10. n. 1.*

58. Non facile etiam testetur ad alterius interrogationem, maximè si in discrimine vitæ constitutus sit, & persona, à qua interrogatur, sibi suspecta videatur. *Manz. de Testam. val. & inval. tit. 3. p. m. 63. n. 14. Peck. de Testam. conjug. lib. 1. c. 17. Joh. Volk. Wechmann in commentario Pandect. Theoret. Pract. ad tit. qui Testam. fac. poss. n. 45.*

59. Videat igitur Testator ut Testamentum propriis viribus subsistat, nec ab alterius, minimè verò ab heredis voluntate pendeat. *l. 32. ff. de hered. inst. l. 43. §. pen. de leg. 1.*

60. Ideoque voluntatis suæ declarationem nemini committat, ne tutori quidem, aut curatori, vel procuratori. *d. l. 32. de hered. instit. l. 52. in fin. ff. de Cond. & dem.*

61. Denique etiam caveat ne auctoritate vel assensu suo confirmet Testamentum, quod se nec sciente, nec jubente, ad consanguineorum vel aliorum hereditarum suggestionem à Tabellione conscriptum fuerit. *Menoch. lib. 4. præf. 12. n. 3. Peck. de Testam. conjug. lib. 1. c. 17. n. 4.*

62. Ipsum testandi actum, quando ad illum Testator progredietur, eleganti aliquo præloquio incipere; quamvis jam antea divinum auxilium convenienter imploraverit, superfluum ne existimet: quòd sic quoque, non temerario ausu, aut cæco quodam impetu ad Testamentum condendum se proruisse, testatum facere, decorum, pium, eoque laudabile.

63. Præmissâ decenti aliquâ præfatione, Testatori nihil magis curæ atque cordi sit, quàm ut singula ultimæ voluntatis capita, heredum scilicet institutiones, substitutiones, ex heredationes, legata, fideicomissa distinctè & ordinatè disponat.

64. Imò & tutores in Testamento suo constituere poterit Testator, qui liberos habebit impuberes, nisi illorum educationi alia quadam ratione prospicere malit.

65. Et

65. Et quoniam Testamenti vis omnis in executione posita est, *c. ult. voluntas. 4. caus. 13. qu. 2. c. tua nobis. 17. X. de Testam.* ideo Testator & hoc sibi curæ sumat, ut duos pluresve viros probos, prudentes & idoneos in Testamento executores constituat, eosque roget, ut mandato præcisè inhærere, illud fideliter exequi, totisque viribus eò eniti velint, ut singula Testamenti capita legitimo tempore modoque executioni mandentur. *arg. l. 9. ff. de alim. legat. l. 17. ff. de leg. 2. l. 107. ibiq. Goth. ff. de leg. 1. l. 5. ff. § l. 12. C. Mandat. vid. Joh. Jac. à Canibus de Executor. Testam. p. 2. n. 26. Joh. Oldendorpius de executor. ult. volunt. tit. 3. Fr. de Barry d. tr. de success. lib. 11. tit. 20. Roland. Passager. d. Tr. de Testam. rub. 40. n. 3. § seqq.*

66. Deinde caveat Testator, ne quam partem Testamenti mutilam vel mancam relinquat. *Mant. d. tr. lib. 3. tit. 20. n. 2.* nec ab initio mentionem faciat plurium capitum ac dispositionum, quàm postea perficere possit. *Manz. de Testam. val. & inval. tit. 3. qu. 7. n. 3. p. m. 67.* quandoquidem nihil actum esse creditur, cum quid superest ad agendum. *l. pen. in fin. C. de his quib. ut indign.*

67. Videat igitur ut totum Testamentum ante solennia absolvat, & post solennem voluntatis declarationem, subscriptionem ac obsignationem, nulla ulterius Testamento suo capita subjiciat atque proponat.

68. Quod si omnino post perfectum Testamentum & absoluta solennia quid mutare velit, tam in nuncupativo, quàm in scripto Testamento, omnia ex integro agat.

69. Heredum institutio Testamenti, propriè sic dicti, caput est, basis, & fundamentum. *§. 4. l. de legat. l. 3. vers. Calpurnius. ff. de his quæ in Testam. delent.* ideoque meditando, ponderando, dirigendo, maturè, accuratè, prudenter, quantâ sollicitudine Testator, ne ultima ejus voluntas evanescat & in auras abeat, cavere cupit.

70. Ad hoc quod attinet, meminerit Testator, quòd sunt, quos heredes institui jura vetant; & quos institui jubent, exigunt. Prohibentur in universum institui heredes ii, qui ex Testamento ipsimet non capere, nec vel aliis acquirere possunt. Tales nominatim sunt Deportati. Ab imperio proscripti & banniti. Ad mortem aut in opus publicum, vel in perpetuos carceres aut ad
triremes

triremes condemnati. Dammati ob carmen famosum. Rei perduellionis, illorumque filii ac nepotes. Hostes imperii. Transfugæ. Hæretici, apostatæ, anabaptistæ. Princeps, fiscus, aut alius potentior, litis causâ. Collegia illicita, veluti Judæorum communitas. Mulier in quam turpis suspicio cadere potest. Concubina & ejus filius. Conjux adultera. Liberi & nepotes ex incestuoso & nefario coitu procreati. Pater non instituat spurios & nothos, & si liberos habeat legitimos, naturalibus illorumque filiis non plus relinquat, quàm ab intestato capere possunt. Mater quoque illustris, si filios habeat legitimè natos, non instituat vulgò quæsitos. Denique qui jus nostrum statutarium observare tenentur, maritus & uxor, alter alterum, vel sese invicem, nisi speciale id faciendi, vel etiam proprietatem cujusque rei sibi legandi indultum à Senatu Majori impetraverint. Hos omnes, & si quos alios jura vel statuta locorum heredes fieri interdiciunt, & ab hereditatibus excludunt, Testator instituere ne conetur, sed caveat. *vid. textus cit. à C.I.A. θ.4. de hered. instit. Manz. de Testam. valid. vel inval. tit.6. n.75. § seqq. p.m.152. Franc. de Barry de success. test. ac intest. lib.1. tit.8. p.m.55.*

71. Magis sollicitus Testator esto, ut in heredum institutione neminem prætereat eorum, qui Testamentum vel nullum dicere, vel per inofficiosi querelam infirmare possunt. *C.I.A. θ.2. de hered. instit. § θ.6. de liber. & posth. Manz. de Testam. val. vel inval. tit.7. qu.2. p.m.217.*

72. Illi primò, qui descendentes habent, pater, & quicumque parentum nomine veniunt, heredes instituant vel exheredent liberos suos, non eos solùm, quos in potestate habent, sed & quos emancipaverunt. *§.3. l. de exhered. liber. Manz. d. tr. p.m.223. n.71. aut in adoptionem dederunt. §.2. l. de adopt. C.I.A. de lib. & posthum. θ.6. in fin. imò & illos quos in potestate nunquam habuerunt. l. ult. ff. de bon. poss. cont. tab.*

73. Pater arrogator, & qui aliquem ex descendentibus adoptarunt, heredes instituant vel exheredent adoptatos suos, quamdiu eos habebunt in potestate. *l. pen. C. de adopt. §.3. l. eod.*

74. Pater naturalis heredes instituat vel exheredet liberos suos, non solùm legitimos, sed & legitimatos per Rescriptum Prin-

Principis aut subsequens matrimonium, *l. 9. § fin. C. de natur. liber. C. I. A. 0. 5. de liber. & posth. Gail. 2. O. 88. n. 18.*

75. Mater heredes instituat vel exheredet liberos suos, etiam naturales tantum, & spurios aut vulgò quæsitos, quamvis legitimi facti non sint. *§. 3. l. de SC. Orfic. l. 2. ff. unde cognati. l. 1. §. 2. ff. ad SC. Tertull.*

76. Mater adoptatrix heredes instituat vel exheredet liberos, quos jussu Principis adoptavit. *l. 29. §. 3. ff. de inoff. Testam. §. 10. l. de adopt. l. 5. C. eod. tit.*

77. Si tamen mater aut avus maternus liberos suos nominatim instituere aut exheredare nolint, in Testamento suo exprimant causas propter quas illos præterierint.

78. Vicissim quibus ascendentes supersunt, liberi, tam emancipati, quàm patriæ potestati subiecti, heredes instituant vel exheredent parentes suos, sive in primo, sive in ulteriori, proximo tamen gradu constitutos. *C. I. A. de lib. & posth. 0. 30.*

79. Testator, qui neque in linea ascendente, neque in descendente legitimos heredes habet, fratrum germanorum & consanguineorum eò usque rationem habeto, ne illis absque justâ causâ præteritis vel exheredatis, turpes personas instituat. *C. I. A. de lib. & posth. 0. 31. Carpz. Juriss. Forens. p. 3. c. 10. def. 10.*

80. Heredes instituendi sunt liberi, non solum jam nati, sed & olim nascituri *§. 1. l. de exher. lib.* Sed quoniam ad posthumorum institutionem quidam naturali, alii civili ratione inidonei sunt, quare Testator futuros posthumos non aliter instituat, quàm si legitimam eos instituendi personam habeat. *d. §. 1. junct. §. 2. & 3. l. de exher. lib.*

81. Ac primò quidem à posthumorum institutione abstineant castrati, nisi risui se exponere voluerint; ii scilicet, quibus omnis generandi facultas & spes denegata est. *l. 6. §. 1. ff. de lib. & posthum.* idem etiam de hermaphroditis, in quibus sequior sexus prævalet, dictum esto.

82. Mulieres etiam frustrà operam infument, si posthumos heredes instituere voluerint, nisi possibile forsan fuerit, ut postquam mors matrem jam consecuta est, vivus adhuc è ventre illius excindatur partus.

83. Posthumum ex eâ, quæ alii nupta sit, heredem instituere velle; turpem esse institutionem, & propterea ipso jure non valere, totidem verbis habetur in *l. 9. §. 1. ff. de lib. & posthum.* quia tamen non desunt exempla institutionum ejusmodi à Magistratu aliquando approbatarum; distinguendum putarem, inter institutionem posthumi ex eâ, quæ alii nupta, sed de quâ non manifestum neque constans sit, testatorem carnaliter cum ipsâ consuevisse: qualem institutionem cum Paulo in dictâ lege, ut non solum turpem, (turpe enim citra controversiam est propriam turpitudinem ignorantibus etiam manifestam facere atque propalare) verum etiam idoneam ad confirmandum suspensiones, sive temerè & studio, sive præter mentem; nullo modo tolerandam ego quidem censeo. Et inter institutionem posthumi, ex eâ nuptâ alii, cum qua Testatorem rem habuisse, eamque prægnantem esse, priusquam maritus eam duxerit, in aperto & confesso sit: qualem non tantum ferendam, sed etiam omnibus modis juvandam atque probandam existimo; scilicet ut partui innocenti à parente necessaria præstentur atque relinquantur: etsi enim hujusmodi Testator turpe fecit, quod mulieri ita se miscuit; non tamen turpiter facit, quod nato ex se de sustentatione prospicit. *arg. l. 4. §. 3. ff. de condict. ob turp. vel injust. caus.* Quia autem lex superius allegata generaliter concepta est, quare cautus fuerit ejusmodi Testator, si ad evitandas, quæ ab aliis moveri possent lites, indultum ita testandi, & posthumum ex alii nuptâ instituendi à Magistratu impetraverit.

84. Posthumos instituere cui licet, illos nominatim heredes faciat vel exheredet. *l. 3. pr. & §. 5. ff. de injusto, rupt. irrit. fact. Testam.* nec ad unum aliquem posthumum institutionem suam restringat, *Mantic. de conject. ult. vol. lib. 4. tit. 10. n. 2. & n. 8. Manz. d. tract. tit. 11. n. 19.* Sed sub generali aliquâ dictione, omnes posthumorum species comprehendat. *C. l. A. de lib. & posthum. b. 15. n. 6. in fin.* Ita posthumi commodè institui poterunt sequentibus formulis: Si qui mihi post hoc Testamentum liberi nascantur, ii heredes sunt. vel, quicumque mihi agnascetur posthumus, heres esto. aut, quisquis sive vivo me, sive mortuo me, mihi natus fuerit, hæres esto. Vel potius sequentibus verbis; Quicumque mihi natus est, aut post mortem meam nascetur hæres meus, hæres

hæres esto. aut si mavult his; Quicquid mihi liberorum natum erit post mortem, heredes sunto. Vel denique hæc formulâ. Quicumque Testamentum meum, ut suus aut ut necessarius hæres rumpere potest, is hæres esto.

85. Cæterum Testator, qui posthumos instituit, vel liberos jam natos insuper habet, eosque, vel etiam alios heredes instituit; & iterum vel æquis ex partibus omnes: tunc & in institutione posthumorum exprimere opus erit, num iisdem, an vero diversis ex partibus eos institutos velit. Vel reliquos liberos, aut alios heredes diversis ex partibus instituit; tunc in posthumis institutendis iterum necessum erit, quibus ex partibus eos instituere animo intendit, clarè exprimere. Quòd si nullos liberos habeat, sed extraneos heredes, vel etiam ascendentes instituerit; an eos, si posthumus nascetur, nihilominus institutos, & quomodo succedere desideret, disertè explanet.

86. Ut autem heredum institutio valeat, non sufficit eum, qui instituitur, capere posse; nisi Testator quoque sollicitus sit de formâ, ratione & modo, quibus institutio perfici debet. Franc. Duarenus *ad tit. de hered. instit. c. 3. pr.*

87. Videat itaque Testator, ut heredem instituat verbis directis ac dispositivis, non obliquis vel enunciativis. C. I. A. *de hered. instit. l. 16. n. 32.* & quidem in Testamento, non in Codicillis. §. 2. *l. de Codic.* Joh. Volk. Besmann *in Commentar. Pandect. Theor. Pract. ad tit. de lib. & posth. hered. inst. n. 115.*

88. Verbis ore prolatis aut expressis literis Testator voluntatem suam declarare debet, non nutu vel signis. Id enim voluisse censetur, quod verba important. *arg. l. 125. ff. de V. S. & nemo sine voce dixisse præsumitur. l. 7. in fin. ff. de suppellect. leg.* Illud ergo verbis clarè satis exprimat Testator, quod voluntate atque cogitatione complectitur; ne conjecturis locum relinquat. Conjectura enim voluntatis defuncti, cujus animum non videmus, periculossissima est, & sæpissimè in ea erratur. Castillo *quotid. controuv. jur. lib. 4. c. 4. n. 56. & 98.* Besold. *vol. 1. Consil. 7. n. 19.* quod & Cicero observavit *lib. 2. de divinatione p. m. 391. lit. C.* quando ait, *Cur tam obscura fuerunt?* (signa) *Si enim, ut intelligeremus quid esset eventurum; aperte declarari oportebat: aut ne occultè quidem, si ea sciri volebant.*

bant. Jam vero conjectura omnis, in qua nititur divinatio, ingenii hominum in multas ac diversas, aut etiam contrarias partes sæpè deducitur. Ut enim in causis judicialibus alia est conjectura accusatoris, alia defensoris, & tamen utriusq; credibilis: Sic in omnibus iis rebus, quæ conjecturâ investigari solent, anceps reperitur oratio. hæc tenus Cicero. Imò quòd in re dubiâ ex aliquâ conjecturâ facilè trahamur ad alteram partem, vel ipse Comicus nos docet, quando ait: Cum animus est in dubio, facili momento huc atq; illuc impellimur. Unde & DD. ingenuè fatentur, se in tenebris ambulare quando de Testatoris mente atque ultimâ voluntate interpretandâ agitur. Carpz. lib. 6. Resp. iur. Elect. tit. 3. Resp. 30. n. 35. & Resp. 34. n. 1. Mant. de conject. ult. vol. lib. 3. tit. 2. n. 1. & seqq. Menoch. lib. 4. præf. 10. n. 16. in fin. Vitanda ergo Testatori verba dubia, ambigua, obscura, tecta, inusitata, longè petita, insolentia, inepta, affectata. Rhethoricari velle (quo, ut putant, artificio nonnulli eorum, qui Testamenta conscribunt, mirum in modum sibi placent) in negotio tam difficili, & tantâ sollicitudine perficiendo; id verò pariter vanum, inane, atque periculosum censeo. Brevitatem itidem nimiam, quæ obscuritatem inducere possit, ut scopulum vitare moneo. Meliùs hîc nimium, quàm parùm dicere; prodigum verborum, quàm parcum; repetitionibus nominum sive personarum ingratarum forsan legenti, quàm ambiguis relationibus (in pronomina ad alios aliosque se referentia digitum intendendo) testanti, heredibusve & aliis noxium esse, latius saniusque existimo, usque adeo, ut neque à tautologiis nimis religiosè vel scrupulosè, ubi & quotiescunque necessitas apparuerit, abstinere velim. Contra verba adhibentor usitata, trita, aperta, clara, intellectu facillima; & ut verbo dicam, Testator, (quod in Augusto laudat Suetonius) præcipuam curam ducat sensum animi quàm apertissimè exprimere.

89. Cautus etiam sit, ne heredis institutionem conferat in meram ac liberam tertii alicujus voluntatem. l. 68. ff. de hered. instit. Debet enim heredis institutio non minùs quam reliqua Testamenti capita per se firma esse, non verò ab alieno arbitrio pendere. l. 32. ff. & C. I. A. 6. 16. pr. eod. tit. Joh. Volk. Wechmann Comment. Pandect. Theor. Pract. ad tit. de hered. instit. n. 29.

90. Caveat porro, ne ad interrogationem alterius, veluti Tabellionis, respondeat uno verbo, ita, sic, maximè, vel volo. Vix enim mentis sanitas & voluntatis intentio ex uno verbo deprehendi possunt. *C.I.A. d. tit. de hered. inst. l. 16. n. 34.*

91. Et quoniam voluntati nihil tam contrarium est quàm error, *l. 15. ff. de iurisdic. ideoque Testator omni cura operaque provideat, ne fortè in subiectum, objectum, vel aliud hereditariæ institutionis capitulum impingat.*

92. Caveat igitur primò, ne erret in nomine proprio, e. g. si quis Testator, nomine Cajus ita heredem instituat, Sempronius Plotii heres esto. Fatuus enim esse præsumitur, qui in proprio nomine errat. *l. ult. C. de hered. instit. l. 4. ff. de leg. 1. Scipio Gentilis de Error. Testam. c. 3. vers. concludendum est igitur. p. m. 28. Franc. de Barry de succession. lib. 2. tit. 6. n. 1.*

93. Secundò caveat ne erret in nomine filii sui, vel fratris, aut uxoris. *Goth. ad d. l. fin. C. de her. inst. l. 9. pr. ff. eod. tit. Mantica de conject. ult. volunt. lib. 4. tit. 7. n. 21. Scipio Gentilis de error. Testament. loc. sup. alleg.*

94. Tertiò ne erret in heredis personâ & corpore, ut si, cum vellet instituere primogenitum fratris sui, instituat secundo genitum. per *d. l. 9. pr. ff. de her. instit. Manz. d. tr. tit. 3. qu. 6. p. m. 65.*

95. Quartò ne erret in conjunctione sanguinis vel affinitatis, veluti si quis dicat, instituo Christophorum patrem meum, instituo Jacobum filium meum, cum tamen nec Christophorus pater, nec Jacobus filius fuerit. *l. 4. C. de hered. inst. l. 5. C. de Testam. Cardin. Mantica d. lib. 4. tit. 7. n. 7.*

96. Quintò ne erret in re sive materiâ, ut si, cum heredi, vel legatario relinquere velit lancem, relinquat vestem. *l. 9. §. 1. & 2. ff. de hered. instit. l. 4. ff. de leg. 1.*

97. Sextò ne erret in causâ finali, veluti si putans Titium peritum esse Medicum, aut Pharmacopolam, aut Chyrurgum, eum heredem instituat hoc nomine, ut Testatoris demortui corpus Ægyptiorum more condiat seu balsamo perfundat; Titius vero artis pollinctoriæ planè ignarus sit, & Medicinæ nunquam operam dederit. vid. alia exempli apud *Franc. de Barry d. tr. de success. lib. 2. tit. 6. n. 7. & Menoch. de præf. lib. 4. c. 24.*

98. In omni igitur dispositione Testamentariâ Testator non prius voluntatis suæ sententia exprimat, quam animum ad cogitandum instituerit, & satis secum expendit, & ita constituerit, quas personas ad omnes casus instituere, & quid quantumque in Testamento suo relinquere velit ac possit.

99. Præprimis vero Testator verba institutionis dirigat ad ipsum heredem institutum non ad alium. *l. 32. l. 68. ff. de her. instit.* Hinc Conditores juris monuere, ne in heredis institutione quis utatur hac formulâ, Titius, imò Sejus heres esto. *l. 47. pr. ff. eod. & C. I. A. θ. 16. n. 4.* Nec his vel similibus verbis. Cornelius vel Mævius, uter eorum volet, heres esto. *l. 69. § l. 86. ff. eod. tit.*

100. Testator nec ex certo tempore, nec ad certum tempus heredem scribat, aut institutionem concipiat, his vel similibus verbis: Sempronius post biennium quam moriar heres esto, Titius usque ad Calendas Martias heres esto. *§. 9. l. de hered. inst. l. 34. ff. eod. C. I. A. θ. 16. n. 12. eod. tit.* Siquidem hereditas ita relinqui non potest.

101. Conditiones institutionum quod attinet, Testator suum & necessarium heredem sub aliâ conditione instituere ne conetur, quam sub potestativâ. *l. 4. pr. §. fin. ff. de hered. inst. C. I. A. θ. 19. § θ. 26. n. 4. de lib. & posthum.*

102. Abstineat itidem à conditione perplexâ & inextricabili, qualis hæc foret, si Titius heres erit, Sejus heres est, si Sejus heres erit, Titius heres esto. *l. 16. ff. & C. I. A. θ. 5. n. 3. de condit. inst.*

103. Captatorias conditiones Testator omnino vitare debet, cujuscumodi est hæc. Ex quâ parte Titius me heredem faciet, ex eâdem & ego Cajum heredem faciam. *l. 70. ff. de hered. instit. l. 64. ff. de leg. 1. l. 11. C. de Testam. mil.* Testandi enim facultas Testatori non ideo concessa est, ut alienas capter hereditates, vel ut aureo hamo piscetur, sed ut ipse erga alios liberalitatem suam exercere possit.

104. Conditiones absurdæ, derisorix, turpes, impossibiles, & quæcunque contra leges aut bonos mores sunt Testamentis penitus exulanto. Ne quis igitur heredem instituat sub conditione, ut divortium faciat à marito, aut uxorem suam repudiet. *l. 5. C. de inst. & subst. l. 8. §. 1. ff. de usu & hab. C. I. A. θ. 45. n. 14. de Cond.*

Cond. & dem. vel ut Testamentum non faciat. *l. 77. §. 24. ff. de leg. 2.* aut domum suam destruat. *l. 114. §. 9. ff. de leg. 1. C. I. A. θ. 45. n. 9. de Cond. & demonstr.* vel ut aurum, argentum & alia pretiosa in mare projiciat. *l. 55. ff. & C. I. A. θ. 14. n. 7. de Cond. & demonstr.* aut ne cui liceat à monumento aut certo loco discedere, aut alibi domicilium habere. *l. 71. §. 2. ff. de Condit. & dem.* vel ut hæres aut Legatarius sub religione jurisjurandi rei alicujus præstationi se obstringat. *l. 77. §. 23. ff. de leg. 2. C. I. A. θ. 21. de Cond. & demonstr.*

105. Intempus cum morietur, filium suum heredem instituire non licet. *l. 9. & ibi Goth. C. de hered. inst. C. I. A. θ. 16. n. 12. eod. tit.*

106. Conditionem uni alicui Testamenti parti adscriptam, qui in reliquis partibus repetitam esse volet, disertis id verbis exprimat. *l. 73. ff. de hered. instit. C. I. A. θ. 7. de cond. inst.* Nec quis unum eundemque heredem, modò purè modò sub conditione instituat; posterior enim institutio nihil operabitur, sed prior tanquam plenior prævalebit.

107. Qui pluribus heredibus unam tantum conditionem imponere volet, meminerit necessarium esse, ut voluntatem suam planè & apertè declaret, an scilicet singuli heredes instituti conditionem illam in solidum adimplere debeant, an vero hoc tantum intendat, ut unusquisque pro parte sua conditioni satisfaciatur.

108. Testator heredes suos tam ascendentes quàm descendentes instituat titulo honorabili, nec eos alloquatur verbis contumeliosis, turpibus, famosis, qualia forent e. gr. ille nebulo, latro, adulter, heres esto. Tales enim modi & demonstrationes, quæ notandi ignominiæ magis, quàm denotandi animo apponi videntur, quandoque vitiant ipsam dispositionem. *l. 9. §. 8. ff. de hered. instit.* quandoque odio Testatoris pro non scriptis habentur. *l. 54. pr. ff. de leg. 1. Joh. Volk. Bechmann Comment. Pand. Theor. Pract. ad tit. de hered. instit. n. 34.*

109. Verum enim verò cum mors, quæ omnia solvit; *Nov. 22. c. 20.* sæpè etiam heredum institutiones vel ante, vel tamen brevi post Testatoris mortem evertere atque annullare soleat: ideo providus sit Testator, ut heredibus primo loco institutis alios in secundo, tertio, aut quocunque velit, gradu subordinet atque substituatur.

substituatur. Nihil enim perpetuum esse potest, nisi per subrogationem. uti docent Goth. & Dd. passim. *ad l. 33. ff. de servit. prad. urban. vid. Sebast. Medices in tract. Mors omnia solvit. part. 3. n. 41. p. m. 258.*

110. Testator qui heredibus institutis alios subordinare volet in memoriam revocet generale illud præceptum, quod omnes heredes, tam primi quam secundi gradus, in ipso Testamento, non verò in Codicillis institui debeant. §. 2. *l. de Codicil. C. I. A. θ. 4. de vulgar. & pupil. substit.*

111. Et quoniam heredis institutio substitutionem ipso naturæ ordine præcedit, quare Testator in dispositione suâ eundem ordinem servato. *vid. l. 2. §. 4. ff. de vulgar. & pupil. substit. & C. I. A. θ. 5. eod. tit.*

112. Testator alicui, quem ipse non instituit, alium heredem ne substituatur. Nullius enim momenti est substitutio, si quis substituatur ei, qui nunquam institutus fuit. *l. 1. §. ult. ff. de vulgar. & pupil. substit. l. 19. ff. de hered. instit. Mantic. de conject. ult. vol. lib. 4. tit. 1. n. 13. p. m. 113.*

113. Suos & necessarios heredes Testator ne postponat extraneis, nec his in primo gradu positis, illos præpostero ordine in secundo demum gradu instituat. *l. 43. §. 2. ff. de vulg. & pupil. substit.*

114. Et si comperire nequeat, an sui heredes, in dissitas procul qui abiere regiones, adhuc superstites sint; eos nihilominus in primo gradu instituat, iisque institutis porro substituatur extraneos. *Carpz. jurispr. Forens. p. 3. c. 9 d. 23. n. 9. & seqq.*

115. Pluribus in primo gradu institutis alios substituens, apertis verbis exprimat, quem vel quos cuivis ex suis vel extraneis heredibus substitutos esse velit. *arg. l. 3. & l. 4. §. 2. circ. fin. ff. de vulgar. & pupil. substit.*

116. A tacitâ substitutione abstineat, quoad fieri potest, Testator: ex hac enim oriri plerumque solent, maximèque possunt, anticipites voluntatis quæstiones & conjecturæ, quæ à primaria Testatorum intentione toto cælo aberrant.

117. Quo magis autem securus esse possit, ne hujusmodi voluntatis quæstiones post mortem suam moveantur, etiam atque etiam

etiam cogitet, qui casus in qualibet in- & substitutione evenire queant; eosque exprimat singulos, quos sub illâ comprehendi velit: reliquos autem clausulâ aliquâ generali & restrictivâ discretis verbis excludat. Menoch. *lib. 4. præf. 65. n. 25. & seqq.*

118. Ut igitur locum præcludat quæstioni illi sæpissimè agitatæ, an expresso casu deficientis voluntatis, eo ipso inclusus esse debeat casus deficientis facultatis; cautus sit Testator, ut utrumque casum discretis verbis exprimat, & in substitutione sua utatur hac vel simili formulâ: Titium heredem instituo, & si Titius hereditatem meam ex Testamento consequi non possit vel nolit, Sejus heres esto.

119. Si pluribus heredibus institutis plures distinctas personas substituat, operam det Testator, ut in Testamento suo declaret, quo succedendi ordine atque ratione unumquemque substitutum esse velit, ut si hac utatur formulâ: heredes instituo Titium, Cajum, Sempronium; si Titius heres esse non possit aut nolit, substituo ei Cajum; Si nec Cajus quidem heres esse velit aut possit, substituo utrique Sempronium; & si nec ipse Sempronius heres esse velit aut possit, substituo omnibus Mævium.

120. Contra si uni heredi instituto plures substitutos designaverit, neque illos simul, sed demum ordine successivo heredes esse velit; eos non in uno, sed in pluribus gradibus substituat. Vincent. Fusarius *in tract. de substitutionibus, qu. 467. n. 1. & n. 43. p. m. 635.*

121. Quòd si in locum plurium heredum unum tantum substituere sibi proposuit, exprimat Testator, an substitutum ad hereditatem venire nolit, priusquam singuli instituti deficient, quo casu illi invicem substituendi forent: an verò admitti debeat substitutus etiam in unius, aut alterius, aut utriusque deficientis locum & partem. e. gr. Instituo heredes Cajum, Sejum, Mævium, Atticum; si Cajus heres non erit, substituo ei Sejum, Mævium & Atticum. Si Sejus heres non erit, substituo Cajum, Mævium & Atticum, & sic deinceps: vel si velit instituto aliquo deficiente, portionem ejus ad extraneum pervenire: ex. gr. Si Cajus heres non erit, substituo ei Sempronium.

122. Et si quidem substitutum statim in singulorum deficientium locum ac portionem succedere velit, non substituat illum simpliciter, aut per conjunctionem copulativam pluribus heredibus institutis; sed substitutionem suam proferat his vel similibus verbis, si quis vestrum, vel si alter vestrum, vel si quilibet vestrum heres esse non possit vel nolit, substituo unicuique Sempronium. *Fusarius d. tract. de substitutionibus. qu. 162. n. 4. p. m. 107.*

123. Si vero demum post ultimum decedentem substitutum admitti velit, ne heredibus suis substituat verbis alternativis, veluti si diceret, instituo Titium & Sejum, & si Titius aut Sejus heres non erit substituo Cajum: Sed Titium ipsum & Sejum sibi invicem substituat, totamque institutionem concipiat hanc vel simili formulâ; instituo Titium & Sejum, & si uterque tam Titius quam Sejus, quos sibi invicem substituo, vel si ambo, aut si omnes heredes instituti defecerint, tum demum substituo Cajum.

124. Sic si certus esse velit, quis post unumquemque heredem institutum successurus sit, caveat Testator ne plures in plurium locum conjunctim & unâ oratione substituat; veluti si dicat, instituo Titium & Cajum, iisque substituo Mævium & Sempronium: sed ut cuivis suum substitutum designet hâc modo; heredes instituo Titium & Cajum; si Titius heres non erit substituo ei Mævium; si Cajus heres non erit substituo ei Sempronium, vid. *Fusarius d. tr. de substitut. qu. 162. n. 8. § 9. & Franc. de Barry d. tr. de success. lib. 3. tit. 5. n. 13. p. m. 145.*

125. Quòd si vereatur, ne substitutio sua facilè evanescat, Testator non solum ipsorum heredum institutorum liberos & descendentes sibi invicem substituat; sed in casum, quo hi quoque defecturi sint, porrò surroget ordine successivo plures extraneos, illorumque descendentes. vid. *Joh. Dilect. Durantes de arte testandi. tit. 5. caut. 25. p. m. 202.*

126. Cum primis verò Testator in dispositione suâ disertis verbis exprimat, quænam surrogationum species, & subordinandi modi sub unaquaque substitutione comprehendi debeant; an scilicet sub vulgari pupillarem, & vice versâ sub pupillari vulgarem, & sub utrâque quasi pupillarem, reciprocam & fideicomissariam substitutionem contineri velit. *C. I. A. l. 13. de vulgar. & pupill.*

pupil. substit. Cardin. Mantica *d. tr. lib. 5. tit. 3. n. 2. p. m. 172. & eod. lib. 5. tit. 8. n. 19. p. m. 213.* Franc. de Barry. *d. tr. de success. lib. 3. tit. 5. n. 5. p. m. 140.*

127. Quare si heredi instituto vulgariter substituere velit, Testator exprimat casum vulgarem, ita dicendo vel scribendo; instituo Titium, & si Titius heres non erit, vel esse noluerit, substituo Cajum. Nimirum in vulgari casus quidem verbis negativis, substitutio verò ipsa affirmativis est exponenda. Fusarius *tr. de substitut. qu. 34. n. 1. p. m. 36.* Fr. de Barry *d. tr. lib. 3. tit. 2. n. 4. p. m. 132.*

128. Pupillaris verò substitutio concipienda est verbis utrobique affirmativis, his vel similibus; instituo Mævium filium meum impuberem, & si Mævius heres erit & in pupillari ætate decesserit, ei pupillariter substituo Sempronium. *l. 2. ff. de vulgar. & pupil. substit.* Menoch. *lib. 4. pres. 34. n. 2.*

129. Quisquis autem sit, qui liberis suis impuberibus pupillariter substituere velit, meminerit se non aliter substituere posse, quàm si ipse sibi Testamentum fecerit, atque illos heredes instituerit vel exheredaverit. *l. 2. §. 4. pr. & l. 1. §. fin. ff. de vulgar. & pupil. substit.* Dn. Weckmann *Comment. Pand. Theor. Pract. ad tit. de vulg. & pup. substit. n. 46.*

130. Et licet ratione temporis nihil referat, an substitutio pupillaris simul cum Testamento paterno, vel etiam diu post illud facta fuerit; caveat tamen Testator, ne pupillis priori loco; sed ut priùs sibi ipsi Testamentum faciat, & tum demum liberis suis impuberibus pupillariter substituat. *l. 1. §. 3. l. 2. §. 5. & seqq. ff. de vulgar. & pupil. substit.*

131. Testator pupillis suis non aliter substituat, nisi eos vel actu ipso, vel tamen spe ac potentiâ in potestate habeat. *l. 2. pr. ff. d. tit. & C. I. A. §. 26. pr. eod.* Treut. 2. *Disp. 11. §. 8. lit. c.*

132. Proinde inter parentes eos, qui liberis suis impuberibus aliquando substituere possunt, providus sit avus paternus, ne pupillariter substituat nepotibus illis, qui in patris sui potestatem aliquando recasuri sunt. *d. l. 2. pr. ff. eod. tit.*

133. Contra verò à pupillari substitutione abstineant pater naturalis, & pater emancipati pupilli; mater quoque, & avus

maternus, cæterique omnes, qui liberos non habent in potestate. *l. 2. § l. 33. pr. ff. de vulg. § pup. substit. ibique C. I. A. § 14. § 16. n. 1. § 2.* In specie enim, qui filium legitimum & matrem ejus superstitem relinquit, filio legitimo filium naturalem substituere non potest: ratio, quia privaturus esset matrem successione filii, quod nullo modo licet; ideoque in hujus naturalis filii personâ, scilicet ob respectum matris, duplex substitutio locum habere non potest. *l. 45. ff. eod. tit.*

134. Verùm illi, qui impuberes in potestate non habent, mater, ascendentes materni, &c. quia ipsis pupillariter substituere de jure civili non possunt; tantundem conficere & obtinere poterunt, si sequenti cautelâ utantur: Instituunt scilicet, (præsertim illi, qui neminem in potestate habent, ut mater:) impuberem, sub conditione, cum is pubes erit; & si ante, quàm ad eam ætatem perveniat, vel majorennis fiat, moriatur, ei alium substituant. Alii verò, qui impuberem aliquem in potestate, non habent, instituunt eum quem in potestate habent ex asse, alterum quem in potestate non habent exheredent, & huic ab instituto dimidiam hereditatis partem legent sub conditione, cum pubes erit; insuper alteri, quem in potestate habent, substituant in casum, si intra pubertatem decedat, ipsum exheredatum. Ita enim fiet, ut moriente eo, qui in potestate non est, intra pubertatem; is qui in potestate est, totam habeat hereditatem: moriente vero eo, qui institutus est intra pubertatem, substitutus ex pupillari substitutione totum assem quoque habebit: utroque autem vivente, institutus institutionis jure, alter vero legati jure habebit suum quisque semissem. Nam & legitimæ deductionem hoc casu prohiberi posse statuunt, quòd in favorem liberorum fiat. *Berlich. part. I. decis. III. § 110. C. I. A. de vulg. § pupill. substit. th. 16. n. 1.*

135. Quamvis autem hæc sententia in jure satis fundata videatur, & à magni nominis tribunalibus judicando approbata fuerit, ut apud *Berlich. loc. alleg.* videre est: quia tamen nonnulli JCtorum in contrariam abeunt sententiam; igitur qui impuberibus, quos in potestate non habent, substituere pupillariter desiderant, optimè sibi consulent, si vel ab ipso Imperatore, (quando preci-

bus

bus illum adeundi facultas suppetit) vel à Principe suo, *arg. l. 43. pr. ff. de vulg. & pupill. substit.* vel à proprio Magistratu, (præsertim si is privilegio Imperiali gaudeat statuendi in sua Civitate quod justum, rectum & æquum videbitur;) propositis & probatis rationibus idoneis, quibus Testamentum pupillare condere impelluntur; hoc exorent atque impetrent, ut iis eâdem ratione, sicut habentibus pupillos in potestate suâ, pupillis suis pupillariter substituere liceat.

136. Ulteriùs circa hujusmodi substitutionem pupillarem, quoad eos, qui pupillos secundum jus commune in potestate non habent, probè observandum, ut, in petitione & concessione facultatis pupillariter substituendi, nominatim exprimatur, quòd Testamento pupillari de bonis ipsius impuberis, quæ ipsi aliunde, hereditatibus, legatis, donationibus &c. acquisita fuerint, disporre liceat; non de iis saltem bonis, quæ à Testatore pupillo obvenient.

137. Et cum non nisi unus uno eodemque tempore, per Jus commune, pupillum in potestate habere possit; plurimi autem simul possint habere descendentes aliquos, qui illo jure non sunt in ipsorum potestate: quare & concedens ejusmodi licentiam pupillariter substituendi, & requirentes illam providi sint; ne ille, vel pluribus simul impertiatur hanc facultatem, ut matri dum pupilli pater in vivis est; vel matri, & avo, & aviæ maternæ, aliisve simul; (nisi fortè hi omnes in unum consentiant:) sed tantùm ei, qui illo tempore propinquior pupillo est. Hi verò ut non petant, si remotiores sint, nisi inter se convenerint. Nam & aliàs matris substitutioni præfertur paterna; & materna aviæ. ut ex Baldo notat Gothofr. *ad d. l. 9. C. de impub. & al. substit.* ad verba, *quæ testatur.*

138. Imò licet uterque parens, tam pater quàm mater quasi pupillariter substituere possint; tamen mater liberis suis mente captis non aliter substituere audeat, quàm si certa sit, quòd pater iis exemplariter non substituerit, nec substituturus sit; aut nisi unà & simul pater & mater in hoc convenerint, quòd, & quo modo liberis mente captis substituere velint. Fusarius, *d. tr. qu. 179. n. 13.*

139. Mater si facultate illâ pupillariter substituendi frustrari nolit, vitam ne agat sordidam & inhonestam; nec ad secundas nuptias transeat. Bocer. *p.1. cl.3. D.5. §.91.* Fusarius. *d. tr. qu.180. n.3.* Peck. *de Testam. conjug. lib.2. c.18. n.18.*

140. Uterque verò parens qui quasi pupillariter substituere vult, aut jam substituit, summâ curâ vitare studeat, ne ipse olim reddatur intestabilis, veluti si ei tanquam prodigo interdicator bonis. Fusarius. *d. tr. qu.180. n.4.* vid. plures modi supra relati in *th.29. & seqq.*

141. Caveat itidem Testator, ne liberos illos, quibus in Testamento suo pupillariter substituit, postea per adoptionem, per emancipationem, aut per alium legitimum modum è potestate sua dimittat. C.I.A. *th.15. § 16. de vulgar. & pub. substit.*

142. Et quoniam contingere potest, ut liberi, quibus pupillariter substitutum est, ante mortem Testatoris ætatem pupillarem egrediantur, vel etiam singulari quodam jure, veluti per dignitatem à patria potestate liberentur; quo casu substitutio pupillaris, quæ ultra pubertatem extendi non potest, evanescit; ita ut nec in vim fideicomissi valere possit. Bocer. *part.1. class.3. Diss.5. §.78.* Testator qui ulterius sibi liberisque prospicere voluerit, opus habebit in eum eventum liberis suis etiam vulgariter substituere, & quò magis voti sui compos fieri possit, per fideicomissum, hæc ferè formulâ. Heredem instituo Cajum, natum hoc vel illo anno, quod probatur ita, &c. adeòque impuberem, qui si heres mihi erit, sed in pupillari ætate decesserit, substituo illi in hereditate meâ Sempronium. Quòd si Cajus filius meus & heres, quandocunque, etiam extra pupillarem ætatem decesserit sine liberis, volo ut hereditas mea perveniat per fideicomissum ad Sempronium; aut si nec hic post mortem meam superstes fuerit, ad liberos ejus & descendentes: (observando hic monito thesis 125.) sin Cajus filius meus prorsus mihi heres non erit, substituo illi Sempronium. Fusarius. *d. tr. q.159. n.3.*

143. Cum non nisi impuberibus pupillariter, propriè loquendo, possit substitui, ideo qui plures habuerit liberos, partim puberes, partim impuberes, ne in pupillari substitutione eos jungat, atque ita utrisque simul & unâ oratione pupillariter substituat.

stituat. §. *fin. l. de pupil. substit.* C. I. A. §. 15. & §. 18. n. 5. *de vulg. & pup. subst. l. 43. §. 1. ff. eod. tit.*

144. In universum quæ circa institutiones, etiam in substitutionibus diligenter observanda; præsertim expresso semper nomine declarandum, quem unicuique heredi substitutum quis esse velit. Nisi enim hoc exprimatur, impuberis hereditas non ad alios perveniet, quam ad eos, qui in Testamento paterno heredes instituti sunt, §. 7. *l. de pupil. substit. l. 8. pr. ff. de vulg. & pupil. l. 27. §. 2. ff. ad SC. Trebell.*

145. Tandem si Testator vereatur, ne vitæ pupilli struantur insidiæ, obsequatur consilio Imperatoris Justiniani in §. 3. *l. de pupil. substit.* ut scilicet substitutionem separatim in inferiori Testamento parte scribat, eamque partem proprio lino propriâque cerâ consignet, & in priori Testamenti parte expressè prohibeat, ne inferiores tabulæ vivo filio & adhuc impubere aperiantur. *l. ult. ff. ad SC. Trebell. l. 8. & l. 11. ubi Goth. ff. Testam. quemadm. aper. Boccr. p. 1. cl. 3. D. 5. §. 73.*

146. Quòd si liberos habeat mente captos perpetuò, mutos, surdos, & alios qui pupillis æquiparantur, iisque, ad exemplum pupillaris, substitutione successores dare velit: ut cætera requisita, ita præsertim hoc probè observet, ut sibi prius Testamentum faciat, ac liberos hos in eo heredes instituat. *l. 9. C. de impub. & aliis substit.*

147. In ipsa substitutione quasi pupillari observet præscriptum legibus ordinem & graduum prærogativam, hoc est ut primo loco substituat ipsorum mente captorum liberos, iis vero non extantibus fratres & sorores, & denique his quoque deficientibus personas extraneas. *d. l. 9. C. de impub. & aliis substit. Carpz. 7. For. p. 3. c. 8. §. 15.*

148. Caveat etiam substituens pupillariter, si liberos suos mente captos in legitima tantum instituit, ne personas illas, quas iis substituit, fideicomisso gravet. Fusarius *d. tr. qu. 194. n. 3.* Menoch. *lib. 4. præf. 49. n. 14.*

149. In substitutione reciproca ne simpliciter & in genere plures institutos sibi invicem substituat, sed singulariter & nominatim exprimat, quem unicuique heredi substitutum esse velit.

150. Ita

150. Ita si Testator tres vel plures instituat heredes veluti Cajum, Titium & Sempronium, & ex his tantum duos posteriores sibi invicem substitutos esse velit, in substitutione sua verbis utatur singularibus, veluti his, heredes instituo Cajum, Titium, Sempronium, Titio substituo Sempronium, & Sempronio Titium, Cajo vero neminem substituo.

151. Pari modo si Testator in institutione primi gradus heredes nominaverit duos vel tres fratres suos, iisque sibi invicem substitutis porro surrogaverit eorum liberos ac descendentes, providus sit ut exprimat, an secundum hanc substitutionem tantum in una linea descendentes sibi invicem succedere debeant, an verò omnes heredes ex utraque linea descendentes, reciprocè, pariter & in capita substitutos esse, & sibi invicem succedere velit. itemque si ex his descendentibus aliqui posteriores liberos genuerunt, an etiam hos (parentibus ipsorum defunctis) cum patruis, avunculis &c. & an in stirpes jure repræsentationis, an verò in capita succedere, & tantum unumquemque horum, quam reliquorum obtinere intelligat.

152. Quòd si substitutionem suam ne quidem hereditatis additione extinguere, sed ulterius porrigi, & de certis heredibus omnimodo sibi prospicere velit, heredibus suis tam in primo quàm in secundo gradu institutis, alios per fideicomissum substituere poterit.

153. Quacunque autem in dispositione, sive in Testamento, sive in codicillis &c. fideicomissum relinquere velit, Testator semper in semetipsum inquirat, atque perpendat an activam Testamenti factionem habeat. *l. 2. ff. de leg. 1.* Marc. Anton. Peregrinus *tr. de fideicomissis art. 1. n. 7.*

154. In Testamento tamen ne quis fideicomissum relinquat, nisi in eodem heredem instituerit. *§. 2. l. de fideicom. hered.*

155. Caveat etiam Testator fideicomissum relinquere verbis ambiguis, de quibus dubitari possit, utrum illorum appellatione universa hereditas, an vero saltem bonorum quædam pars comprehendi debeat; ne ergo roget facultates, fortunas, peculium suum, vel rerum illarum aliquam partem fideicomisso restitui. *l. 16. pr. ff. ad SC. Trebell.* Peregrinus *d. tr. art. 5. n. 32.* Fr. de Barry *d. tr.*

d. tr. de success. lib. 8. tit. 9. n. 1. Sed fideicomissum relinquere volens universale, vel totam hereditatem suam, vel certam tamen hereditatis portionem restitui petat.

156. In universum abstineat Testator in- & substituendo à modis loquendi tum implicitis, tum nimia brevitate obscuris, tum mentem ejus non exhaurientibus, nec explanationem sufficientem facientibus; quales nonnulli singulariter affectant. Cujus generis fuerit, si quis scribat, qui uxori meæ in proximo gradu heres erit, meus heres esto: quis enim negaverit, cum jura non eos saltem, qui proximi gradu sunt, sed & remotiores quandoque, veluti nepotes, item fratrum & sororum liberos unà cum filiis, propriis thiiis, ad succedendum ab intestato admittant; ambiguum valdè esse, & vero vix simile, Testatorem aliquos illorum remotiores quamvis, aliàs tamen pari succedendi jure gaudentes, à successionem suà remove voluisse; præsertim cum nec qui futuri forent, scire, nec eos novisse, tantum abest, ut unum magis quàm alterum vel amare vel odisse potuerit, & hinc de aliis plurimis ejusmodi formulis, benè perpendendo, facilè ferri poterit judicium.

157. Ad exheredationem quoque ritè peragendam non minore curâ, sollicitudine atque deliberatione opus est, quàm ad institutionem heredum.

158. Motus animi quanto vehementius plerumque hinc prorumpunt, tantò magis ante omnia compescendi, nihilque temerè aut inconsulto calore perficiendum. Sed merita cujusque bene ponderanda sunt. *l. 18. ff. de bon. poss. cont. tab. l. 2. l. 22. §. 1. ff. l. 19. C. de inoff. Testam. l. 48. ff. de R. l.*

159. Priusquam à successionem aliquem excludat, Testator secum constituat, quem vel quos sibi heredes nominare velit, eosque instituat. Aliàs enim nullo herede instituto, Testamentum per omnes institutionum gradus foret irritum, nec exheredatio solius notæ gratiâ sustineri posset. *l. 20. pr. ff. de bon. poss. cont. tab. l. 9. ff. de Testam. tut. auth. ex causa C. de lib. præter.*

160. Proinde in Testamento, non in Codicillis; & quidem in Testamento, si plura forsitan condant, ultimo præsertim, exheredes quos vult facere, exprimat. Nam exheredatio in priori Te-

stamento scripta, in posteriori non repetita, nullum contra heredes ab intestato juris effectum producere potest *l. 7. C. de Codicil. §. 2. l. eod. l. 3. §. 4 ff. de injusto, rupto, irritato, fact. Testam.*

161. Heredes necessarii aliàs ab intestato successuri, ab eo, qui eos admittere nolit, si justà de causà possit, exheredandi sunt ascendentes, non verò fratres nec sorores, nisi quis turpes personas instituere maluerit. *§. 1. l. de inoff. Testam.* Melius tamen fecerit, qui & fratres sororesque quoscunque, si justà ratione moveatur, expressè exheredes scripserit.

162. Exheredatio fiat nominatim, adjecto proprio nomine, vel demonstratione quadam evidenti, ut certò constet de quâ persona senserit Testator. *pr. §. 1. l. de exhered lib. l. 1. l. 26. ff. de lib. & posth.* Non autem sub unâ generali appellatione, v. gr. filiorum, si pariter filias etiam, nepotes & neptes exheredes esse velit. Quamvis enim ad hos omnes vocabulum filii alias extendi soleat, tamen quia exheredatio est odiosa, ideo interpretationem illam DD. in hoc casu non admittunt. *l. 19. in fin. ff. de lib. & posth. Cardin. Mantica d. tr. lib. 4. tit. 10. n. 22. 23. & 24.*

163. Fiat à totâ hereditate & à jure universo; non à certaduntaxat re aliquâ, aut parte hereditaria *d. l. 19. ff. de lib. & posth.* itemque ab omnium heredum personis, & ab omnibus gradibus, quando plures sub diversis gradibus fuerint instituti. *l. 3. §. 2. & l. 8. ff. eod. tit.*

164. Fiat ex causâ justâ & legibus approbatâ, tabulis expressè inferendâ; quales sunt adversus descendentes, his versibus

Accipe bis septem causas studiose suarum

Participem sobolem cur neget altor opum.

Filius exheres esto. 1. Si verbere patrem

Laferit. 2. Aut verbis si violentus erit.

3. Criminis accuset si coram plebe parentem.

4. Misceat aut turpi dira venena manu.

5. Divitiis dederit si damnum grande paternis,

6. Nec curam sanâ mente carentis agat.

7. Inter

7. *Inter colluviem si gaudeat ire malorum.*

8. *Aut patrium vetito scandat amore thorum.*

9. *Si pro patre fidem non interponat, eundem,*

10. *A truce nec variis liberet hoste modis.*

11. *Si vetet autorem testari sanguinis.* 12. *Adsit*

Si levibus mimis quos vel arena juvat.

13. *A sanctis veterum si degeneraverit aris.*

14. *Filia si questum corpore spurca facit.*

Adversus ascendentes sequentibus comprehensæ.

Octo patent causæ nihil in viduata parentes

Quæ bona natorum juris habere sinunt.

1. *Si capitis natum pater accusaverit.* 2. *Ejus*

Aut vitæ insidias clamve palamve struat.

3. *Si vetuit cupidum secreta novissima mentis*

Prodere. 4. *Nec veritus sit temerare nurum.*

5. *Si pater & genitrix tibi fata scelestâ minantur.*

6. *Fulcra nec ad nati clausa furentis eant.*

7. *Filius auxilio si non patris hosticâ liquit*

Limina. 8. *Si genitor numen inane colat.* v.N.115.c.3.

165. Probationem etiam allegatæ causæ in Testamento declararet atque demonstraret designatione loci, temporis, aliarumque circumstantiarum; Nec heredibus institutis onus probandi, dubiamque adeò litem relinquat. Nov. 115. c. 3. pr. & circ. fin. vers. si ve igitur. & c. 4. §. 9. Mantica de conjectur. ult. vol. lib. 4. tit. 13. n. 33. & 34. p. m. 164.

166. Caveat causam allegare, quæ forsan erronea fuerit, veluti, scribendo, ille quem scio ex me natum non esse, exheres esto; vel alii patrem adulterum adsignando. Si enim filius probaverit elogium illud falsum esse, nullius momenti erit exheredatio. l. 14. §. ult. ff. de liber. & posth.

167. Fiat insuper exheredatio purè, absque ullâ conditione, nisi Testator eum, quem sub conditione instituit, sub contrariâ

conditione exheredare velit. *l. 3 §. 1. ff. eod. tit. l. 18. ff. de bon. poss. cont. tab. l. 44. l. 86. ff. de hered. inst.* nec in futurum aliquem eventum suspendatur, nec in casum, cum hereditas ab alio prius fuerit adita: ex. gr. qui scripserit, quisquis mihi heres erit, filius ejus exheres esto. *l. 3 §. 2. ff. de lib. & posth.*

168. Nec post mortem suam quis exheredetur. ex. gr. Titius post mortem filii mei heres esto, filius exheres esto. *l. 13 §. fin. ff. eod. tit. Mantica. d. tr. lib. 4. tit. 1. n. 19. p. m. 114.*

169. Nec in iisdem tabulis eundem & heredem scribat, & exheredem. *l. 17 §. 2. ff. de Testam. milit. Mantica. d. tr. lib. 4. tit. 13. n. 31. p. m. 164.*

170. Quodsi verò Testator legitimam exheredandi causam non habeat, sed liberis suis, aut parentibus, vel cæteris etiam fratribus vel sororibus bona sua relinquere velit; cautus sit ut eos heredes instituat vel in ipsâ hereditate & universâ massâ bonorum, vel in parte tamen hereditariâ; ita ut in jus universum succedant. *Nov. 115. c. 3. Manz. d. tract. tit. 12. qu. 13. n. 2. p. m. 337.*

171. Et quoniam nemo plus juris in alium transferre potest, quam ipse habet. *l. 120. ff. de R. I.* Testator heredem ne instituat in re alienâ. Nec etiam in re ipsius heredis propriâ: quod enim alicujus proprium est, amplius ejus fieri non potest. *l. 159. ff. eod. tit.*

172. Testator ne disponat de rebus alienari prohibitis, feudilibus scilicet & emphiteuticis, nisi feudum & emphyteusis sub se contineant bona etiam hereditaria. *Manz. d. tract. tit. 13. qu. 1.*

173. Nec bona restitutioni obnoxia, veluti fideicommissaria, aut primogenituræ vel majoratui subjecta Testamento dare aut relinquere cuiquam licere, Testator meminerit. *Reinkingk. de regim. sec. lib. 1. cl. 4. c. 17. n. 74. & Vasq. de success. creat. lib. 2. §. 15. n. 5. p. m. 307.*

174. Cauti insuper Testatoris est hereditatem suam benè distribuere, in certas nimirum partes, veluti duodecim, vel tot, quot voler, uncias. *§. 7. & 8. l. de hered. inst. C. I. A. §. 5. & seqq. eod. tit.*

175. Quodsi Testator solennem assis distributionem in duodecim uncias non retinere, sed in pauciores uncias, quam duodecim, hereditatem suam distribuere velit; exprimat clarè & disertè pro quâ portione pars residua cuique heredi accrescere debeat. *C. I. A. d. §. 5. n. 1. de hered. inst.*

176. Sin malit in plures, quam duodecim uncias hereditatem suam dividere; itidem clarè exprimat, quid quantumque unicuique heredi instituto ex assignatâ portione suâ decrescere velit. *C.I.A. loc. cit. n.1. in fin.*

177. Sed postquam partitione suâ totum assem complevit, ulterius aliquem ex reliquâ parte ne instituat: qui enim hoc modo institutus fuerit, is nec heres erit, nec ex institutione suâ quicquam consequetur. *l.17. §.3. v. aliter. l.78. §.ult. l.79. l.80. ff. de hered. instit. C.I.A. §.9. n.3. eod. tit.*

178. Ut simplicissimè ita optimè hereditatem suam ita diviserit Testator, si, quota pars minima fuerit, quam alicui relinquere volet, in tot partes totam hereditatem suam distribuat. Veluti si alicui quintam, vel decimam, vel trigessimam saltem hereditatis suæ partem assignare vellet; necessum erit totam hereditatem in totidem partes dividere, & tot unicuique assignare, ut nulla vacua relinquatur.

179. Caveat etiam quosdam ex heredibus suis cum parte, quosdam sine parte instituere: quia dubium exinde & lis oriri posset, an aliquam & quotam hereditatis portionem habere debeant ii, quibus nulla pars assignata est. *arg. l.47. §.1. l.77. & l.78. §.2. ff. de hered. instit.*

180. Quòd si ex æquis partibus heredes suos institutos esse velit; ne in partitione suâ totum assem compleat, & postea alios sine parte instituat: nam hâc ratione omnibus illis, qui cum partibus heredes scripti sunt, non nisi una dimidia; iis verò qui sine partibus instituti sunt, altera dimidia ascripta esse intelligeretur, contra ipsius voluntatem. *C.I.A. §.7. n.5. & n.7. de hered. instit.*

181. Ita si tres vel plures heredes scribere, illosve ex æquis partibus succedere velit, providus sit Testator, ne quosdam separatim, quosdam vero conjunctim instituat; veluti si dicat, *Cajus heres esto: Titius & Mævius heredes sunt.* Secundum enim hanc institutionem hereditas dividenda erit in duos semisses, ita ut Titius & Mævius non nisi unum, Cajus vero alterum semissem consequeretur. *l.11. l.17. §.4. in fin. l.59. §.2. ff. de hered. instit.*

182. Si verò ex inæqualibus partibus heredes suos scribere Testator constituerit, caveat ne eos in rebus certis instituat: qui

enim ex rebus certis instituuntur, non minùs ex æquis partibus succedunt, quàm si sine partibus scripti essent. *l. 9. §. 13. l. 11. l. 35. l. 78. pr. ff. de hered. instit.*

183. In universum caveat Testator ne heredes suos in re certâ temerè instituat, sed totam hereditatem partibus æqualibus vel inæqualibus legitimo modo inter eos distribuatur.

184. Ita si cavere velit, ne suus & legitimus heres universam hereditatem consequatur; omni curâ evitet Testator, ne eum in re certâ instituat; sed alios quoque in Testamento suo heredes scribat: qui enim certæ rei heres instituitur, coherede non dato, bonorum omnium hereditatem obtinebit. *l. 41. §. fin. ff. de vulg. & pupil. substit. l. pen. §. 2. ff. de castr. pec. Carpzov. Jurispr. Forens. p. 3. const. 2. def. 5. & const. 9. def. 19.*

185. Is qui intendit animo duos vel plures heredes sibi succedere debere, caveat ne unum titulo universali, alterum verò in re certâ instituat: qui enim in re certâ institutus fuerit, haberetur loco legatarii. *l. 13. C. de hered. instit. Mantica. d. tr. lib. 4. tit. 5. art. 18. n. 9. p. m. 142.*

186. Contra vero si alicui rem tantùm certam relinquere velit, caveat Testator ne eum heredem faciat, sed ut titulo aliquo particulari, veluti legato vel fideicomisso ipsi rem illam nominatim assignet.

187. Non magis etiam heredem instituat in ea parte, quam jam alteri assignavit: dubium enim foret an mens & sententia ejus fuerit, ambos simul & conjunctim in unâ parte succedere, aut primum institutum partem sibi assignatam secundo instituto restituere debere. *l. 15. pr. ff. de hered. instit. l. 142. ff. de V. S.*

188. Testator ne substitutioni majorem partem ascribat quam institutioni: sed si ultra id, quod primo instituto assignatum est, substituto adhuc aliam hereditatis partem relinquere velit; substitutum in eo, quod substitutionis summam excedit, in primo gradu instituat. *l. 15. §. 1. l. 16. pr. ff. de hered. instit. C. I. A. 6. 11. n. 4. eod. tit.*

189. Filios vel filias ne simpliciter & absque ulteriori declaratione heredes instituat in eo, in quo de jure succedere debent: dubitatio enim oriri posset, an instituti intelligantur in iis portionibus,

nibus, quas consequi possunt jure communi; an verò in iis, quæ jure municipali vel statuario ipsis specialiter sunt assignatæ. Mantica. *d. tr. lib. 4. tit. 11. n. 16. p. m. 165.*

190. Qui verò certas partes heredibus adscribere nequit, veluti heredes instituens posthumos, ignorans quot nascituri sint; in virili eos portione, seu in parte, quam ab intestato capere deberent, instituat. *C. I. A. 8. 7. n. 11. in fin. de hered. instit.*

191. Quàm intricata, difficilis atque plurimis controversiis & litibus obnoxia sit materia de jure accrescendi, neminem latere potest: *vid. Dn. Vultej. ad §. fin. Inst. de donat. & Franc. Hotto-*
man. Illust. 9. 44. quàm maximè igitur operæ pretium existimo, monstrare, quâ ratione omnes ejusmodi salebræ evitari queant.

192. Illud autem facili labore ita expediri poterit, si Testator abstineat sollicitè à compendiosâ conjunctione, & à formulis ejusmodi, quæ mentem ejus non satis explicant, sed dubiam voluntatis interpretationem relinquere possent; quales sunt, Titius & Sempronius, heredes sunt; Atticus heres esto: Sejus heres esto: Cajus & Mævius ex æquis partibus heredes sunt, item, primo & secundo fundum Tusculanum do lego; tertio fundum Tusculanum do lego; quarto fundum Tusculanum do lego; quinto & sexto fundum Tusculanum ex æquis partibus do lego. item cuilibet ex filiabus meis mille do lego. item filiabus meis Juliae & Sejae mille do lego. item, Titio fundum Sejanum do lego, Cajo & Mævio fundum Sejanum æquis partibus do lego. *vid. l. 89. ff. de leg. 3. l. 66. ff. de hered. instit. l. un. §. 11. C. de cad. toll. C. I. A. t. tit. de usufr. accr. 8. 15. de her. instit. 8. 19. de acq. vel omit. her. 8. 35. de legat. Ant. Faber. Error. Pragm. decad. 49. § 50. p. m. 1137. & seqq. Hahn. ad Wefenb. de usufr. accresc. n. 4. Dn. Bachmann Comment. Pand. Theor. Pract. d. tit. de usufr. accr. n. 60. & seqq. Fr. de Barry d. tr. de success. lib. 13. tit. 3. § 4. Scipio Gentilis de jure acer. 6. 7. & 8.*

193. Sed postquam Testator satis secum reputaverit, quid quantumve cuivis quocunque casu eveniente relinquere velit, I. Heredes omnes & singulos nominatim expressis partibus, in quibus succedere volet, instituat. II. Ulterius exactè & accuratè edisserat, si acciderit aliquem ex institutis heredibus vel incapacem fieri hereditatis siue morte, siue conditione deficiente, siue alio quocunque modo; vel eam nolle adire, sed aut abstinere aut repudia-

repudiare: ad quem vel quos partem hereditatis deficientem, & iterum pro quibus partibus ad unumquemque pervenire velit.

194. Exemplo res clarior fiet; Instituat aliquis heredes quatuor aut plures, e.gr. Cajum, Sejum, Titium, Mævium, eosque ex partibus vel æqualibus vel inæqualibus, utpote Cajum ex semisse, Sejum ex quadrante seu tribus unciiis, Titium ex sextante seu duabus unciiis, Mævium ex unicâ uncia: hîc opus fuerit disertè exprimere, si contigerit quâcunque ratione aliquem heredum institutorum non succedere, sed partem ejus deficere, an velit Testator pervenire illam ad heredes ejus, cujus pars deficit, eosque vel Testamentarios vel ab intestato; vel ad unum saltem, vel ad plures, vel ad omnes reliquos heredes ab ipso Testatore institutos, aut etiam eorum (si aliqui fato functi fuerint, vel aliâ ratione impediuntur,) heredes; & iterum an iisdem partibus ad unumquemque, quibus eos heredes instituit, (prout de jure fieret, nisi expresse aliter disposuerit; siquidem aliquando portio portioni accrescit. *l. 33. ff. de usufr.*) an verò diversis pro partibus, & quibus: & annon planè ad extraneos, qui heredes instituti non sunt?

195. Similiter in legatis, si quis legare cupiat aliquibus certam pecuniæ summam, e.g. centum florenos: exprimat hic clarè I. an singulos seu unicuique centum florenos dari intelligat, an universis conjunctim, id est unicuique viginti quinque florenos tantum. II. si aliquis eorum, vel aliqui moriantur, vel quâcunque ratione incapaces fiant legati, vel id repudient; an nihilominus reliquis superstitibus, capacibus, volentibus, tantundem relictum velit; Ponamus iterum Cajum, Sejum, Titium, Mævium; legaverit his mille aliquis florenos; Cajus vel etiam Sejus, vel & Titius decedant ante Testatorem, vel non possint, vel nolint acquirere legatum; an Mævio soli, vel si Titius cum Mævio superent, num duobus illis nihilominus mille florenos solvi deberet, an quartam, vel dimidiam saltem ejus summæ.

196. Qui liberos Titii & fratris ejus Mævii heredes instituerit, vel beneficio legatorum affecerit, explicet, si contigerit partem vel partes aliquas deficere; illas unius fratris tantum, cujus filius defunctus fuerit; vel utriusque fratris liberis superstitibus accrescere, & pro quibus partibus velit.

197. Specialiter si Testator duorum fratrum, veluti Caji & Sempronii filiis fundum legare velit, eâ intentione, ut deficiente portione aliquâ nepotes unius fratris præferantur alterius fratris nepotibus; illud disertè exprimat, nec sufficere putet hâc uti formulâ; Caji & Sempronii filiis fundum Sejanum do lego; sic enim utriusque fratris filii ad portionem vacantem vocarentur.

198. Sic, quoniam jus accrescendi etiam patrem excludit, casu, quo pars filii, qui coheredem habuerit, deficiat. *Jas. ad l. i. n. 46. ff. de vulg. & pup. subst.* ideo Testator, si in partem deficientem potius patrem instituti heredis, quàm coheredem admitti velit; instituto heredi patrem ejus expressè substituat.

199. Itidem qui duobus ejusdem fundi usumfructum, vel Titio anteriorem fundi partem, Mævio posteriorem, vel utrique dimidium fundi legaverit; an deficiente uno totum fundum, vel ejus fundi totum usumfructum ad alterum pertinere velit, an non, vel ad quem alium, disertè exprimat. Pariter qui alicui res Italicas, alteri Provinciales; vel uni urbanas, alii rusticas legassit: de portione deficiente, cui accrescere vel obvenire debeat, expressè disponat. *l. i. pr. & l. pen. ff. de usufr. accr. Fr. Duar. de jure accr. lib. i. c. 4.*

200. Singulariter etiam si rem alienam duobus quis legaverit, altero deficiente, an alteri totam obvenire voluerit, expressè testetur. *Vasq. de success. creat. lib. i. §. 10. n. 161. p. m. 172.*

201. Alimenta, in quibus jus accrescendi locum non habet, nec si ad pias causas pertinere debent; *l. 57. §. i. ff. de usufr.* Duaren. *d. tr. lib. 2. c. 14. C. l. A. §. 45. n. 2. de legat.* si quis pluribus legaverit, aliquibus deficientibus fieri quid velit, an conjunctis vel superstitibus aliud aliquid adhuc obvenire, vel aliis alimenta præstari, vel legatum eatenus cessare voluerit, dilucidè exponat.

202. Qui certam quantitatem duobus, sub conditione, si uxores ducerent, vel nuberent, legaverit; altero conditionem non implente, quid fieri velit, an partem ejus alteri, qui impleverit accrescere, & intra quod tempus conditionem impleri desideret, satis explicare ne negligat. *Vasq. d. §. 10. n. 135. & 149. p. m. 165. & 168.*

203. Qui Titio & mulieri, huic quidem sub conditione, si non nuplerit, usumfructum legaverit, ne quicquam partem deficientem Titio adcrecere ordinaverit: quin mulier, etiamsi ma-

rimonium contraxerit, partem ususfructus retinebit. *l. 74. ff. de cond. & dem. Duaren. d. lib. 2. cap. ult.*

204. Id quod alicui quis accrescere volet, ne leget alii sub conditione legibus improbatâ: nam hâc non obstante pars illa nec deficiet, nec alteri accrescet.

205. Explicet quoque Testator mentem suam, an velit heredem vel legatarium etiam invitum teneri agnoscere & recipere partem accrescentem: item an cum onere vel sine onere, æris alieni scilicet, seu legatorum ac fideicommissorum à defuncto relictorum.

206. Quòd si quis planè nolit jus accrescendi locum habere in heredibus vel legatariis suis, expressè illud vetare vel prohibere, simulque ad quem vel quosnam partes deficientes devolvi cupiat, (ne qua remaneat vacua) exprimere debebit. *Mant. d. tr. lib. 4. tit. 12. n. 30.*

207. Brevissimè, qui accretionum tricas & dimicationes periculosas evitare voluerit, substitutionis auxilio tutum præstare se poterit: cujus proinde ratio Testatori quàm maximè habenda, ut omni curâ & sollicitudine animum instituat ad cogitandum & perspiciendum, qui casus incidere possint, iisdemque singulariter omnibus, quoad licet, dilucidâ dispositione prospiciat.

208. Testator qui ultimum suum elogium ritè conficere voluerit, in illo observet omnia solennia, tam ea quæ utrique Testamento scripto & nuncupativo communia sunt, quàm quæ ad Testamentum solenne in scriptis specialiter pertinent.

209. Cum inter communia solennia septenarius testium numerus præcisè requiratur. §. 3. *§ ult. l. de Testam. ord. l. 12. pr. l. 21. pr. C. de Testam.* Testator præter Tabellionem, si quem ad Testamentum scribendum rogavit, adhuc alios septem testes adhibeat.

210. Si locus, ubi Testamentum conditur, tantâ virorum copiâ abundet, ut tot, quot quis velit, idoneos testes reperire possit; Testator, præter septem de jure requisitos, plures adhuc adhibendo, ne scilicet uno atque altero inidoneo fortè fortunâ existente, solennis ac necessaria Testamenti probatio deficere videatur, non malè fecerit. *R. I. Col. de Anno 1512. tit. von Testamenten §. die Notarien. fol. m. 58.*

211. Testator non promiscuè omnes, sed eos demum Testamento suo testes adhibeat, de quibus certus esse possit, quantum homini

homini datur, quòd naturæ, & Gentium ac Civili jure & ipsimet Testamenti factionem illo tempore, quo rogantur, habeant, & in judicio quoque testes esse possint. *vid. C.I.A. tit. qui Testam. fac. poss. l. 12. & 13. & Reusner. de Testam. vol. 1. p. 3. c. 12. & seqq.*

212. Quare inter testes non recipiat deportatos, damnatos ad triremes, servos, & qui his affines sunt, homines proprios. *C.I.A. l. 12. qui testam. fac. post. Reichs- Constitution zu Cöln de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. Item die Form.*

213. Nec in numerum testium recipiat mulieres, hermaphroditos omnes, (dignum enim castitate Christianorum existimo, talem indagationem & inspectionem habitudinis corporis, quam & saniores ethnici non facile permittebant, penitus abominari, & prohibere. *arg. pr. l. quib. mod. tut. fin. l. ult. C. quando tut. vel curat. esse des.*) impuberes, furiosos, mente captos, mutos, surdos, cæcos; uti nec eos quibus bonis interdictum est, aut quos leges jubent improbos intestabilesque esse, publico judicio damnatos nec restitutos, veluti ob carmen famosum, aut adulterii, aut repetundarum, aut peculatus, aut de vi. Itemque damnatos privato aliquo judicio, veluti furti aut bonorum raptorum, aut injuriarum, si damnationem infamia sequatur. Hæreticos, manifestos usurarios, perjuros, & eos qui falsi testimonii aliquando convicti sunt. *C.I.A. loc. sup. alleg.*

214. Pater in Testamento suo testem ne adhibeat filium familias vel nepotem; quia pater & filius vi potestatis una persona esse censentur; nemo autem sibi ipsi testis idoneus esse potest. *l. 10. C. de testibus.* Vicissim nec filius patrem, matrem aut ascendentes: neque conjux conjugem, nec quisquis, qui aliorum copiam habere potest, aliquem ex propriis vel heredis instituti domesticis, sanguine vel alio modo junctis; minimè omnium ipsum heredem, nec etiam fideicomissarium, neque executorem Testamenti, neque eum quem Testator ab hostibus redemerit. *Reusner. de Testam. vol. 1. p. 3. c. 20. & seqq.*

215. Ad evitandam verò omnem fraudis & falsitatis suspicionem inter communia solennia secundo loco hoc exigitur, ut Testator, postquam testes unà convocavit, eos omnes ac singulos specialiter roget, quòd in Testamento suo testium munere defungi velint. *l. 2. §. 2. ff. qui Testam. fac. poss. auth. rogati C. de testib. Mantica de conject. ult. vol. lib. 2. tit. 11.*

216. Quòd si igitur testes ad aliam rem vocati sint, vel etiam fortuitò intervenerint, necesse est ut Testator eos priùs certiores faciat, quòd etiam in Testamento testimonium perhibere debeant. *d. l. 21. §. 2. ff. qui Testam. fac. poss.*

217. Caveat Testator ne eos invitos detineat, aut ad testimonium dicendum cogat, sed omnibus modis provideat, ut tam testes quam Notarius Testamento conficiendo sponte sua intersint. *l. 20. §. fin. ff. qui Testam. fac. poss. & arg. c. 5. X. de his quæ vi metusve causa.* Et quoniam totus testandi actus tam in Testatoris quàm in Tabellionis & testium conspectu fieri debet, videat Testator ne intermedius paries vel cortina impedimento sit, quominus & ipse & reliquæ personæ, quæ in testandi actu præsentes esse debent, se mutuò videre & agnoscere queant. *l. 9. C. de Testam. & ibi Goth. Fr. Duaren. ad tit. qui Testam. fac. poss. rub. de nuncup. Testam. p. m. 428.*

218. Ob eandem rationem Testator advigilet, ut Testamentum suum non conficiat tempore vespertino, aut nocturno, vel alioquin in loco obscuro & tenebricoso. Menoch. *lib. 4. præf. 12. num. 7.*

219. Si tamen imminens mortis periculum, vel alia quædam prægnans causa urgeat vel suadeat, post solis occasum, vel ipsâ mediâ nocte Testamentum fieri, providus sit Testator, ut tot accendantur luminaria, quot ad illuminandum locum, in quo actus celebratur, sufficere possunt: Tria minimùm requiri, vulgò persuasum habent, forsan argumento *l. 1. §. 10. in verbis, Tria luminaria, ne minus, ibi sint. ff. de insp. ventr.* inducti, vel seducti potius. vid. Mantica *d. tr. lib. 2. tit. 7. n. 8. p. m. 39.* unde talem plerumque formulam Instrumentis suis inserunt, *ben auffgesteckten und angezündeten drey hellbrennenden Kerzen oder Liechtern.*

220. Tertiò communia Testamenti scripti & nuncupativi solennia hoc postulant, ut Testator omnia, quæ ad ipsam testationem pertinent, uno tempore unoquoque contextu perficiat, nec ullum actum extraneum, qui à Testamento alienus sit, intermisceat. *§. 1. l. de Testam. ord. l. 21. §. f. ff. qui Testam. fac. poss.*

221. Quare si necessitas valetudinis, vel naturæ, ipsi Testatori, vel alicui ex testibus, actum aliquem extraneum expresserit, memo-

memores sint Testator & testes, ut emergente tali casu observent prudentissimum illud moderamen, quod Imperator noster Justinianus scriptum reliquit in *l. 28. pr. C. de Testamentis*. quando ait. *Si quid autem necessarium evenierit, & ipsum corpus laborantis respiciens contigerit, vel victus necessarij, vel potionis oblatio, vel medicaminis datio, vel impositio, quibus relictis ipsa sanitas Testatoris periclitetur, vel si quis necessarius natura usus ad depositionem superflui ponderis immineat, vel Testatori, vel testibus: non esse ex hac causâ Testamentum subvertendum, licet morbus comitialis, (quod & factum esse comperimus) uni ex testibus contigerit, sed eo quod urget, & imminet, repleto, vel deposito, iterum solita per Testamenti factionem adimpleri. Et si quidem à Testatore aliquid fiat, testibus paulisper separatis, cum coram his facere aliquid naturale Testator erubescat; iterum introductis testibus, consequentia factionis Testamenti procedere. Si tamen in quendam vel quosdam testium aliquid tale contingat, si quidem ex brevi temporis intervallo necessitas potest transire: iterum eorundem testium reversum expectari, & solennia peragi sancimus. Sin autem longiore spatio refectio fortuiti casus indigeat, & maximè si salus Testatoris periclitantis immineat: tunc illo, vel illis testibus, circa quos aliquid tale eveniet, separatis, alios surrogari, & ab eo, vel ab eis, tam Testatorem quàm alios testes sciscitari, si ea quæ eorum præsentiam antecedunt, omnia coram his processissent. Et si hoc fuerit undiq; manifestum, jubemus tunc eos, vel eum unà cum aliis testibus ea quæ oportet facere, etsi in medio subscriptiones testium jam fuerant subsecutæ. Sic etenim & natura medemur, & mortuorum elogia in suo statu facimus permanere.*

222. Testator ergò studiosè curet, ut Notarius & testes in eodem loco, ubi convenère, persistant, nec prius inde recedant, quàm suprema contestatio ex omnibus suis partibus completa fuerit. *l. 20. §. 8. ff. qui Testam. fac. poss.*

223. Et quo minus animus aliis rebus intentus à seriâ Testamenti conficiendi cogitatione avocetur, Testator in ipso testandi actu nullum contractum celebret. Fachin. *lib. 6. cont. cap. 71. §. ex hac. & §. f. Locam. qu. l. 216.* Carpz. *l. For. p. 3. c. 5. d. 20. n. 4.* Dn. Wechmann *Comment. Pand. Theor. Pract. ad tit. qui Testam. fac. poss. n. 23.*

224. Qui per nuncupationem testari constituit, is præter ea solennia, quæ Testamento scripto & nuncupativo communia sunt, hoc quoque curæ habeat, ut testibus convocatis, voluntatem suam palam & clarâ voce ipsemet pronunciet, aut si in scripturam redigi curaverit, vel ipsemet eam testibus prælegat, vel Notarium recitare jubeat, idque clarè, distinctè, accuratè, ita ut omnes testes omnia satis percipere atque intelligere queant, *l. 21. ff. qui Testam. fac. poss.* Reichs-Constitution zu Cöln de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. Aber die Form. fol. m. 59. Manz. de Testam. valid. & inval. tit. 4. qu. 2. n. 4. & seqq. p. m. 88. Reusnerus de Testam. vol. 1. p. 3. c. 29. n. 3. p. m. 667.

225. Testator ne nutu, signis, aut gesticulationibus, vel etiam implicitè & relatione ad schedulam quandam heredem suum instituat. Sed vel nominis proprii appellatione, vel inevitabili signo, aut ipsa reali demonstratione, & quidem vocibus linguâ figuratis, ac verbis perspicuis, directis & dispositivis declaret atque manifestet, quem sibi velit heredem esse. *l. 29. C. de Testam. C. I. A. 0. 16. n. 33. de hered. inst.* Manz. loc. sup. cit. n. 16. & tit. 16. qu. 15. n. 1 & 3. p. m. 170. & 172. n. 24. Ant. Faber de Error. Pragm. decad. 69. err. 4.

226. Et quamvis apud veteres olim moris fuerit, ut ei, quem sibi heredem designare vellent, annulum traderent; uti videre licet apud Valer. Maxim. lib. 7. c. 9 Justin. lib. 12. c. 15. circa fin. & Capitolin. in Pio. Sciât tamen Testator, quod simplex illa annuli alicujus, vel etiam aliarum rerum, veluti clavium, traditio, hodie ad legitimam ultimæ voluntatis declarationem neutiquam sufficiat. Potest enim quis tradere annulum custodiæ causâ, non quod heredem suum esse velit. *l. 77. §. 21. ff. de leg. 2.*

227. Testatori etiam nuncupativum Testamentum condituro, non minus licet, uti jam dictum est, voluntatem suam in scripturam, memoriæ saltem causâ, redigere; idque uno vel pluribus diebus antequàm ad actum Testamentarium procedat: verum recitatio vel prælectio voluntatis suæ ex illa scripturâ non alio, sed uno eodemque tempore & actu cum reliquis Testamenti nuncupativi solennibus omninò ut fiat necesse est. vid. Synops. Basil. lib. 35. tit. 2. c. 16. & 17. & Reusn. de Testam. vol. 1. part. 3. c. 29. n. 20.

228. Post-

228. Postquam ita Testator ex scripto, & multò magis quando sine scripto voluntatem suam nuncupaverit, curet, ut illa statim à Notario, minimùm per summa capita, vel, quod consultiùs, integrè & extensè, in scripturam redigatur, quam ipsemet Testator, testes & Notarius ex tempore subscribant, hic autem, in Instrumentum publicum postea redigat. Si insuper iudicem adire, eundemque ut testes ad perpetuam rei memoriam examinentur, & illorum effata publico testimonio roborentur, exoraverit; tanto magis validum fore Testamentum suum, securus esse poterit.

229. Quòd si Testator conficere velit Testamentum solenne in scriptis, primò omnium hoc sibi commendatum habeat, ut si literas scribere didicerit, Testamentum faciat holographum, hoc est, ut integras Testamenti tabulas ipse suâ propriâ manu conscribat, & hoc specialiter in scripturâ reponat, quod tabulas Testamenti ipse suâ manu confecerit. *l. 28. §. 1. C. de Testam.*

230. Deinde, ut Testamentum scribat integris literis, non notis, siglis vel cyphris. *arg. l. 6. §. fin. ff. de bon. poss. Nov. 107. c. 1.*

231. Et licet nihil referat, utrum in tabulis, chartis, membranis, aut aliâ materiâ ad scribendum aptâ Testamentum scribatur; sedulò tamen curet Testator, ne perforata, rasa, bibula, aut delecticia sit ea charta, quam Testamento scribendo destinavit. *fac. l. 4. C. de Ed. D. Adr. toll. vid. Reusn. de Testam. vol. 1. p. 3. c. 7. n. 13. p. m. 548.*

232. Testator Testamenti sui tenorem ac seriem non scribat in margine; sed mediâ in chartâ, ac in parte tam superiori quam inferiori ac utroque latere relinquat sufficiens spatium. Rolandinus Passagerius Bononiens. *de Testam. Rubr. 63. p. m. 79. Mantica de conject. ult. vol. lib. 2. tit. 13. n. 8. p. m. 51.*

233. Et quoniam Testamentorum tabulæ multis casibus intercidere possunt, optimè sibi prospiciet Testator, si Testamentum suum pluribus codicibus conficiat, ut scilicet uno amisso, ex alio voluntas conservetur. *fac. §. 13. l. de Testam. ordin. l. 24. ff. qui Testam. fac. poss.*

234. Si tamen unum Testamentum pluribus codicibus condere velit, videat Testator, ut singulos codices totidem verbis exprimat, iisdemque solennibus conficiat. *arg. d. §. 13. l. de Testam.*

d. l. 24.

d. l. 24. ff. qui Testam. fac. poss. l. 3. §. 1. ff. de tabb. exhib. Donell. 6. Comm. 16. Et ibi Hilliger.

235. Ex adverso autem, si duo Testatores in unâ membranâ testari velint, Tabellionem ac testes admonere debent, ut utriusque Testatoris nomine Testamenti tabulas subscribant atque ob-
signent. *Gail. 2. Obs. 117. n. 2. Et 3. Carpz. Jurisspr. Forens. p. 3. c. 7. d. 12. n. 6. Et seqq.*

236. Unus verò Testator, uno eodemque die non facilè scribat duo Testamenta: nisi enim certò constet, utrum priori vel posteriori tempore conditum sit, neutrum illorum valebit. *arg. l. 30. ff. de Testam. tut. Et l. 1. §. 1. ff. de bon. poss. sec. tab. Mantica. d. tr. lib. 2. tit. 15. n. 17.*

237. Si quis in scriptis testari velit, qui Testamentum suum scribere ipse non possit vel nolit, is hoc sibi curæ sumat, ut voluntatem suam claris ac perspicuis verbis Tabellioni dictet, eumque roget, ut Testamentum ex ore Testatoris dictantis accuratè excipiat atque literis mandet. *Manz. d. tr. tit. 4. qu. 1. n. 44. lit. S. p. m. 74.*

238. Quod de præmittendâ decenti aliqua præfatione supra th. 62. monuimus, id Testator in utroque Testamento, præprimis tamen in scripto observare meminerit. Non potest autem auspiciatori procemio Testamentum suum exordiri, quàm si à Triuno Numine primordia capiat & dispositioni suæ Testamentariæ præponat hæc verba. In nomine sacrosanctæ Trinitatis, DEI Patris, Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

239. Quòd si Judæo alicui Testamentum scribendum fuerit, nomen DEI Omnipotentis, cum epithetis, quæ Judæi admittunt, ad exemplum jurisjurandi formularum, quales in Ordinatione Cameræ de Anno 1538. §. So einem Juden fol. m. 145. videre est, præponere licebit & sufficiet.

240. Huic proximum est, ut Testator in eadem præfatione indicet nomen suum, tam proprium gentis & familiæ, quam præ-nomen, cognomen, vel agnomen. *Rolandin. Passager. de Testam. rubr. 7. n. 2.*

241. Exprimat etiam quòd integra mente, vel imò sano corpore, (si hoc ipsi contingit) ad Testamentum condendum accesserit. *Rolandin. loc. proxime cit.*

242. Ani-

242. Animam DEO commendare precibus & suspiriis, ut semper & ubique, ita & in declaratione ultimæ voluntatis, bonum factum est. Animam verò DEO legare, (quam formulam nonnulli statim ab initio & in dispositionis suæ primordio usurpant, ich verschaffe/vermache meine Seele) illud vel ut arrogans præsumptio; tanquam anima ita nostra esset, ut pro lubitu de ea disponere, eamque cui velimus donare, (est enim legatum donatio quædam. §.1. *Inst. de legat. l.36. ff. de leg.2.*) nobis liceret; cum illa DEI, & tota in ejus potestate, manu atque arbitrio sit. Ezech. 18,4. 1. Cor. 6,20. vel ut conatus inanis, siquidem ab uniuscujusque etiam miserrimi hominis voluntate penderet, an legatum ad se pertinere, an verò repellere velit. *l.38. §.1. ff. de leg.1. l.5. §.1. ff. de leg.2.* tantum abest, ut DEO per legatum aliquid obtrudere valeamus; omnino improbandum videtur.

243. Quando Testator suprema sua in scriptis ordinare cœpit, cautus sit, ne à formâ inchoatâ desistat, & ad aliud testandi genus transeat.

244. Si tamen scripturam inchoatam, ob moram fortè Tabellionis, aut aliud quoddam impedimentum, secundum omnes suas solennitates perficere nequeat, Testatori integrum est, coram præsentibus septem testibus totam voluntatem suam nuncupare, vel adjunctâ solenni clausulâ denunciare, quod dispositionem suam omni meliori modo, etiam tanquam Testamentum nuncupativum, vel quocunque modo de jure possit, valere velit. *vid. Mantic. de conj. ult. vol. lib.1. tit.7. n.4. p.m.II.*

245. Testator testibus convocatis & unâ congregatis, Testamenti tabulas proponat, atque declaret, id ipsum, quod in iis comprehensum, esse ultimam suam voluntatem, simulque tabulas, siue clausas siue apertas, præsentibus & videntibus testibus, subscribat, & sigillum, vel proprium, si quod secum habeat; vel si eo careat, alius alicujus, cujus mentio facienda, vel imprimat, vel alium, ut tamen suo nomine imprimat, jubeat, & ita impressum recognoscat. *l.21. C. de Testam. Reichs-Constitution zu Eöln de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. Nun die Form. fol. m. 59.*

246. Literas, qui ignorat, Testator, aut qui ob aliud quoddam impedimentum ad scribendum inidoneus est, octavum testem adhibeat, qui ipsius nomine subscriptione fungatur. *vid. text. proximè citat.*

247. Easdem tabulas sive propriâ, sive alienâ manu subscriptas & sigillo munitas testibus uno eodemque tempore ac loco subscribendas atque obsignandas offerat atque exhibeat. *fac. text. sup. cit.*

248. In subscriptione verò hoc observare & curare solliciti sint, qui subscribent testes, scilicet, ut primus inter illos præ- & cognomen suum proprium, ut & Testatoris, & quod ab hoc, quem integrâ mente præditum repererit, perspexerit, & agnoverit, ad hunc actum Testamentarium expressè & ritè vocatus & rogatus fuerit, quòdve totum hoc negotium uno contextu sive actu, nullo alio non congruo interveniente, peractum atque confectum fuerit, itemque annum, & diem; omnia clarè testetur & subscribendo exprimat, sigillumque vel proprium, vel alterius, cum mentione, cujus fuerit, apponat. Reliqui testes, referendo se ad hunc, id quod hic expressit, revera ita se habere, testimonio suo confirmant: & ultimus denique, quòd omnes, qui nomina & signa sua præposuerunt testes, simul & unâ congregati, id fecerint, & omnia, uno actu nunquam interrupto confecta sint, denuò expressè asserat.

249. Quòd si Testator in testamento suo quid deleverit vel induxerit, memor sit, ut ante tabularum obsignationem attesterur, quòd omne id quod in tabulis Testamenti inductum vel deletum est, consultò factum fuerit: si tamen per temporis rationem liceat de novo illud describere, ita ut nihil in illo deletum vel inductum reperiatur, melius fuerit.

250. Tabellionem alieno sigillo uti non decet, quare ut consuetudo suo signaculo Testamenti tabulas obsignet atque confirmet, Testator ipse provideat.

251. Testator, præsertim qui eo locorum, ubi solennitates Testamentariæ jure Justiniano præscriptæ adhuc præcisè observari solent, Testamentum condere volet, meminerit, illud, ut &
ipse

ipſe Teſtator, & teſtes, atq; tabellio, non niſi annulo ſignatorio Teſtamenti tabulas obſignent, requiri. *l. 22. §. 5. ff. qui Teſtam. fac. poſſ.*

252. Quamvis autem id hodiè ab uſu ferè receſſerit, & vi Conſtitutionis Imperatoris Maximiliani I. *Colon. 1512. promulgata, tit. von Teſtamenten.* ſignetum adhibere ſufficiat: verumtamen, ut non ejuſmodi ſigna, quæ nil, niſi ductus aliquos linearum in ſe reciprocantium repræſentant, (qualia hodie plurimùm in uſu ſunt) ſed ejuſmodi ſignacula, in quibus vel arma gentilitia, vel nomen ſaltem ejus, qui tali ſignaculo uti ſolet, aut minimùm literæ initiales, expreſſæ ſint; ut adeò cujus fuerit, cognosci queat; apponantur curam Teſtator habeat.

253. Ubicunque verò locorum quis teſtari cupit, diligenter inquirere & inveſtigare debet de juribus, ſtatutis & conſuetudine, in componendis Teſtamenti ibidem obſervatu neceſſariis.

254. Obſervatis licèt ſive civilibus, ſive conſuetudinariis & ſtatutariis, aliisque omnibus, quæ Teſtamentorum ſecuritati conducere poſſunt, ſolennibus; Teſtator, ut ultimam ſuam voluntatem contra dubios caſus & inſperatum eventum præmuniat, inſuper adjiciat Teſtamento ſalutarem aliquam clauſulam, veluti hanc; *ſi non valeat hoc meum Teſtamentum, ob defectum forſan alicujus ſolennitatis, ſive alium aliquem, volo ut valeat tamen vel jure Codicillorum, vel fidei comiſſi, vel donationis mortis cauſa, vel alterius cujuſlibet ultima voluntatis, ſive quocunq; meliori modo valere poterit.* Bart. *ad l. 1. ff. de jure Codic. & l. ſi ita 7. ff. de auro & argento leg.* Cardinalis Mantica *de conſect. ult. vol. lib. 3. tit. 14. n. 11.* Vinc. Fuſar. *tr. de ſubſtit. q. 265. n. 38. & n. 63. cum ſeqq.* Carpz. *l. For. p. 3. c. 4. d. 38. n. 5. & Reſp. l. El. lib. 6. tit. 1. R. 7.* Aug. Barboſa *de clauſul. uſuſrequent. cl. 21. p. m. 369. & cl. 95. n. 36. p. m. 459.*

255. De clauſulis reſervatoriis, quæ communiffimè Teſtamenti atque Codicillis inferi ſolent, quarumque vi, quicquid poſtea, quocunque temporis intervallo, vel coram duobus teſtibus & Notario, vel coram hoc ſolo diſponent, vel ſaltem propriâ manu, remotis arbitris, ſcribent, vel etiam ab alio ſcriptum ſubſcribent, non minus valere jubent, atque ſi omne illud Teſtamento vel Codicillis verbotenus eſſet intertum & comprehenſum: ita cenſeo, ejuſmodi extensionem, & affecta-

tam ultimæ dispositionis licentiam & summè periculosam esse, nec ullam constantem justamve rationem reddi posse, cur leges & solennitates in Testamentis & Codicillis, & quidem prægnantissimas ob causas adeò strictè observandæ, non pariter in his appendicibus attendendæ & adhibendæ fuerint. Consultius igitur existimo compendiis his prorsus abstinere, & condito quamvis Testamento vel Codicillis, qui postmodum legata relinquere volet, eum nihil eorum, quæ ad Codicillos requiruntur, negligere vel omittere.

256. Quominus etiam Testamenti vis atque auctoritas post testium adhibitorum mortem in dubium vocari possit, prudens Testator jubeat publicum & solenne instrumentum desuper confici, eique duos ad minimum testes adhiberi, qui subscriptione sua & sigillis, omnia, ut superius monitum, peracta, scripta, sigillisque firmata fuisse, fidem in perpetuum faciant.

257. Curæ sit Testatori, quando tabulæ Testamenti in scripturam rediguntur, I. ut Notarius instrumenti confectionem incipiat ab invocatione Divini Numinis, eo modo quo supra monuimus, & ad minimum præponendo hæc verba. In nomine Domini nostri Jesu Christi. Amen. Joh. Schneid. *ad rubr. Inst. n. 1.* II. ut eidem instrumento ascribat annum, mensem, diem & horam celebrati actus, & ex piâ inter Christianos consuetudine, ac Imperii constitutione, annum nostræ salutis seu redemptionis. Circa hoc singulariter monendum existimo, quando quidem communiter Notarii hâc ferè formulâ utuntur, Anno post Christum natum, in dem Jahr nach Christi Geburt; hoc non bene quadrare, si ipso Nativitatis Domini festo, vel diebus illud sequentibus usque ad Calendas Januarii ita scribant. Nam ex. gr. si hoc ipso anno corrente 1681. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. Decembris aliquis instrumentum conficiat, & notet se Anno post Christum natum millesimo sexcentesimo octuagesimo primo id scripsisse: hic talis sanè erraverit, quia ipsâ vigesimâ quintâ Decembris jam incipit annus octuagesimus secundus post Christum natum. Quare communiter quidem receptum numerandi annos modum, à circumcissione Christi incipiendo, servare qui volet, saltem aliâ formulâ, utpote, anno Christiano, in dem Jahr Christi &c. (non autem à

tem à Christo nato, nach der Geburt Christi/ nisi falsè vel saltem erroneè scribere malit) utatur. Quoad diem notandum, quod si nocte fiat Testamentum, usque ad mediam noctem diei præcedentis; post mediam noctem sequentis numerus sit ponendus: Sin horis aliquibus ante & post mediam noctem, noctis intra præcedentem & sequentem diem mentio facienda sit. III. Ut mentionem faciat tam vertentis Indictionis, quæ nobis est der Rómer Zinszahl/ quàm Imperatoris regnantis, & quoto Imperii atque reliquorum regnorum Ipsius anno Testamentum confectum fuerit. LEOPOLDUS I. gloriosissimè regnans electus est in Imperatorem Romanorum Anno 1658. 22. Jul. in Regem Hungariæ Anno 1655. 27. Jun. in Regem Bohemiæ Anno 1656. 4. Septemb. Indictionis numerus, qui nunquam excedit tria lustra seu quindecim annos, in Calendariis plerisque reperitur, & facillimè sequenti modo computari vel examinari potest. Numero anni post Christum natum adde 3. summam divide per 15. id quod divisione absolutâ indivisum supererit, numerum Indictionis indicabit. Si nihil indivisum remanserit, tunc ipsa 15. erunt numerus Indictionis. Vel si mavis annum Nativitatis Christi per 15. dividere, & summæ quæ indivisa remanet 3. addere, tantundem erit. ex. gr. ad annum vertentem 1681. adde 3. summam, scilicet 1684. divide per 15. remanebunt indivisa, (scilicet quæ per 15. dividi ulterius non possunt,) 4. numerus Indictionis anni vertentis. Memoriae juvandæ hos versus invenerunt Glossatores.

Si per quindenos Domini divideris annos,

His tribus adjunctis indictio certa patebit,

Si nihil excedit, quindena indictio currit. vid. Gl. ad c. inter dilectos. verbo indictionis, de fide instrumentorum.

Uterius autem observandum, Indictiones quolibet anno incipere mense Septembri. vid. *l. ult. circa fin. C. de Annon. & tribut. l. 1. C. de milit. veste. Nov. 128. c. 1. ibiq; Goth.* & proinde à Calendis Septembris hujus anni jam numerum 1682. ponendum & additis 3. ut supra monitum, dividendo procedendum esse. vid. *Gemma Frisius Mathematicus in not. Arithmet.*

Quòd si Imperatorem mori contigerit, & ita Imperii Vacantia, uti vocant, incidat, quia, vi Aureæ Bullæ, ex Electoribus aliqui, Palatinus & Saxo, ille quidem in partibus Rheni, Sueviæ, & iure Franconico; Hic verò in illis locis, ubi Saxonica jura servantur, provisores Imperii constituti fuerunt, quorum sub curam viduarum capite Imperium concederet, ne durante interregni tempore Respublica quid damni pateretur. qua de re Limnæus *Jur. Publ. lib. 3. c. 10.* & Gerlacus Buxdorsius *Diss. ad Aur. Bull. c. 4. th. 55. & 57.* idcirco usque dum novus Imperator electus fuerit, Testamentorum conditoribus incumbit illius Electoris nomen, cui Provincia, in qua Testamentum fieri debet, destinata est, loco Imperatoris, Testamenti Instrumento inserere & præfigere: Et si ex Electoribus quidam de Imperii Vicariatu inter se contendant, uti in nupero interregno ante electionem Imperatoris nostri gloriosissimè regnantis Leopoldi I. accidit; degentes in iis provinciis, quæ Electoribus, qui inter se contendunt, ad curandum ascriptæ sunt, cum illorum non sit tantas componere lites, sequenti formulâ, vel simili, tutò poterunt uti, quæ & tunc temporis usurpata fuit. v. gr. Als bey abgewichenem Sechzehnhundert Sieben und Fünffzigsten Jahr / auff Montag den zweyten Tag des Monats Aprilis, neuen Esenders / der Allgewaltige Gott / nach Seinem ohnwechselbaren Willen / weiland die Römische Kayserliche: auch zu Ungarn und Boheimb Königliche Majestät / Herren Ferdinandum Tertium, unsern gewesenen Allergnädigsten Herren / Glorwürdigsten Andenkens re. auß dieser Zeit zu seinen Göttlichen Gnaden in die Ewigkeit abgefördert hatte / dannenhero das Römische Kayserthum vacirend war / und beydes der Durchleuchtigsten Fürsten und Herren / Herren Ferdinandi Mariæ Churfürstens zu Bayern / und des Heiligen Reichs Erz Eruchseßens re. Churfürstl. Durchl. als auch des Durchleuchtigsten Fürsten und Herren / Herren Carol Ludwigs / Churfürsten / Pfalzgraven und des Heiligen Reichs Erbschatzmeisters re. Churfürstl. Durchl. beede meine gnädigste Churfürsten und Herren / des Reichs Vicariat, der Landen des Rheins / Schwaben und Francken re. gnädigst übernommen zu haben / des Heiligen Reichs Chur Fürsten und Ständen / in specie auch dieser des Heiligen Reichs Freyen Stadt Straßburg / vermit-

telst

telst getruckter und besiegelter / allhiefiger Cancellen publicè affigir-
ter Churfürstlicher Patenten / öffentlich notificirt hatten; &c.
IV. Ut etiam assignet locum ubi negotium peractum est, in
quâ scilicet civitate, platea, domo & parte domus id confectum
fuerit. V. Ut ipsam rerum gestarum seriem seu summam pro-
ponat. VI. Ut Instrumento inserat nomina testium qui huic
negotio interfuerunt. VII. Ut ipse Tabellio, seu publicus & ju-
ratus Notarius instrumentum conficiat. IIX. Ut in eodem in-
strumento mentionem faciat, quòd specialiter ad hoc negotium
peragendum à Testatore rogatus fuerit. IX. Ut conceptum in-
strumenti tenorem Testatori & testibus prælegat. X. Ut in-
strumentum in pergameno scribat. XI. Ut Notarius ipsi in-
strumento suum nomen & sigillum consuetum subjiciat. vid.
Nov. 47. c. 1. Nov. 44. c. 2. Nov. 73. c. 5. § 6. Reichs. Constitution
in Eöln de Anno 1512. §. Und nach dem. fol. m. 57. C. I. A. de fide
instrum. th. 9. Boc. cl. 6. D. 24. l. 9. § seqq. Ayres in process. part. 1.
c. 9. obs. 9. n. 2. § seqq.

258. Quòd si eo in loco, ubi Testamentum condere quis vel-
let, nullus Tabellio sive Notarius reperiretur; Testator Magistra-
tum loci adeat, eumque rogitet, ut in conficiendo publico instru-
mento vicem Notarii supplere velit. *Manz. d. tr. tit. 5. num. 15.*
p. m. 123.

259. Denique peractis omnibus tam ipsius Testamenti, quàm
instrumenti publici solennibus, Testator hanc quoque curam ad-
hibeat, ut ipsas Testamenti tabulas, unà cum instrumento, in
commodo tutoque loco reponat atque custodiat, ita ut post illius
mortem facile reperiri queant; ne forsan si diu absconditæ fue-
rint, anceps oriatur controversia, an post tantum temporis inter-
vallum ultima Testatoris voluntas nihilominus effectum suum
fortiri debeat. De quâ controversiâ vid. *Dn. du Vair. en ses*
Arrests prononcez en Robe rouge au Parlement de Provence. p. m. 413.

260. Componendo nunc ea, quæ utraque Testamenta re-
quirunt, consultius censeo & securius, Testamentum in scriptis
clausum condere, (utut aliqui, vano de meâ sententiâ timore, ab
illo abhorreant,) quàm nuncupativum.

261. Testamentum autem mysticum condentis hæc cura atque cautela esto, ut tabulas à se vel Tabellione, modo, ut supra monitum, conscriptas, & posteriori casu singulis paginis in fine subscriptas, prius claufas, postea & complicatas, (modum Notarii monstrabunt) testibus convocatis uno eodemque tempore exhibeat atque obfignandas offerat. *Manz. d. tr. tit. 4. num. 110. p. m. 82.*

262. Cæterum quod attinet personas, quibus solennitates Testamentariæ certis in casibus remissæ sunt; iis omninò consulerem, ut quocunque modo fieri possibile sit, communilege, stylo atque ordine ultimas voluntates conficiant, hoc est, ut in causis etiam privilegiatis solennia Testamenta, vel tamen codicillos condant.

263. Magnates, Electores, Duces, Principes, cæterosque ex ordine Illustrium, suprema sua ordinaturos, quid observare conveniat, monere velle, id verò Soli lumen sit inferre; siquidem illi vel pro genii sui sublimitate & serenitate, facto quid opus, ipsi met satis percipiunt; vel excellentissimos eminentissimosque Consiliarios ad latus semper habentes, ab iis facilè percipere possunt. Quia tamen ego illis tantùm scribo, quibus prodesse forsan, vel etiam desiderari talia possint: quare & his huiusmodi, quid consultum esse magni nominis Jcti existiment, breviter & velut per indicem referre, mihi integrum esse puto.

264. Jus Confraternitatis inter quos introductum & stabilitum est Magnates, nihil, quod legibus & pactis ejusmodi contrarium fuerit, ultimis suis elogiis inferent, neque illustribus confratribus jura majorum providentiâ quæsitâ intervertere vel auferre præsumunt; sed ut intra limites conventionis se contineant, & bonorum erogationem coarctent ad summam testabilem, quæ plerumque exprimi solet in ipso pactitiæ successionis instrumento seu Diplomate, animum advertent. *Reincking. de regim. secul. lib. 1. cl. 4. c. 18. n. 19. 32. § 33.*

265. Idem monitum volo, si in familiâ Testatoris illustris natalium prærogativa valeat, ne scilicet jus primogenituræ per dispositionem suam auferre, mutare, alterare, aut in præjudicium tertii alicujus eidem renunciare conetur. *Dn. Myler ab Ehrenb.*

de Princip. & Statib. Imp. part. 1. cap. 21. n. 11. 12. & 13. Christ. Besold. de regia success. lib. 1. Disp. 4. th. 15. & 16. Betsius de pact. fam. Illustr. cap. 10. §. Ex quibus confirmantur doctrina. p. m. 676.

266. Allodialia bona si habeat pater illustris, quæ Ducatui, &c. nondum sint unita, veluti dynastias, pagos, villas, vel alia ejusmodi nuper acquisita, num hæc quoque omnia, vel aliqua, & quænam ad primogenitum devolvi velit, disertè in Testamento suo exprimi curabit. Besold. *de regia success. lib. 1. Disp. 5. thes. 2.* ubi in discrepantem à se opinionem allegat Betsium *d. cap. 10. p. m. 677. & p. 679.* vid. Myler. ab Ehrenbach. *loc. sup. cit. n. 21.*

267. Primogenitura ubi viget, quoniam primonatus patri solus in toto Ducatu, Comitatu &c. succedit; pro curâ, quam filiorum suorum ultragenitorum habet pater, Testamento suo his certum aliquod appanagium, seu portionem alimentariam, pro dignitate familiæ modoque facultatum ac reddituum constituen- do, gloriam, venerationem, concordiam, sibi, liberisque, hisque inter se ipsos conciliabit, augebit, firmabit. vid. Aur. Bull. *cap. 24. §. fin. in fin.* Gail. 2. *Obs. 122. n. 11. 14. & seqq.* Arnisæus *Relect. Polit. lib. 2. cap. 2. sect. 9. n. 30. & n. 34.* ubi ex Historiarum antiquitate varia allegat exempla, quibus modis secundo genitis prospectum fuit.

268. In conjugem illustris Testator pari pietate & munificentia feretur, determinando (nisi tabulis dotalibus, uti solet, jam satis prospectum fuerit) dotalitium, vel alimenta assignando, ex quibus se pro statu sui sublimitate splendidè atque decorè possit exhibere.

269. In utriusque tam appanagii, quàm dotalitii constitutione, Magnates, quâ pollent prudentia, non præcipuas Regni vel Ducatus sui arces, castra, fortalitia; sed libentius ædificia privata & œconomia idonea filiis ultra genitis Conjugique superstiti impartiri consueverunt. Arnisæus *loc. sup. cit. n. 36.* Besoldus *de regia success. lib. 1. Disp. 5. th. 7.*

270. Pari ratione filiis ultragenitis & superstiti uxori in bonis appanagiorum vel dotalitiorum nomine assignatis non plus jurisdictionis, quàm ad conservandam dignitatem & obedientiam

subditorum retinendam necessariò requiritur, concedere solent. Betsius *d. tr. cap. 6. p. m. 183.*

271. Qui filiis ultragenitis, præter certam ac definitam quantitatem, quam iis alimentorum nomine assignarunt, alia bona mobilia, vasa aurea & argentea, vinum & id genus alia relinquere cupiunt Magnates, claris & perspicuis verbis definiendo, quid quantumque primogenitus unicuique ex ultragenitis præstare debeat, benè sibi consulunt. vid. Myler. ab Ehrenbach. *d. tr. p. 1. cap. 21. n. 18. § 20.*

272. Quòd si natalium prærogativa in familiâ aliquâ nondum recepta sit, sed Testatoream vi dispositionis suæ Testamentariæ noviter introducere velit: nominatim & verbis expressis, ac solenni formulâ, filio nati majori jus primogenituræ conferendo, optimè sibi natoque cavebit; si enim tantum per indirectum & oratione obscurâ & ambiguâ juris illius mentionem fecerit, magna erit dubitandi ratio, an jus primogenituræ constituere voluerit. vid. Reinkingk. *de regim. secul. lib. 1. class. 4. c. 17. num. 80. p. m. 215.*

273. Reges qui regna possident patrimonialia, ita ut per ultimam suam voluntatem liberè de iis disponere possint, vid. Grot. *de Jure Bel. & Pac. lib. 1. c. 3. §. 12. n. 3.* ibique beatus Bœcl. *p. m. 243.* prudentissimè rationem hujus habent, ne scilicet filiis primogenitis facilè præponant ultragenitos, aut liberis planè præteritis regni sui successorem constituent personam aliquam extraneam ac peregrinam; sed potius sequantur ordinem, quem natura præscripsit, & heredes suos legitimos, vel proximiores agnatos, absque gravissimâ causâ, à regni successione non excludant. Besold. *de regia success. lib. 1. Diss. 2. th. 2. 3. § 19.*

274. Filio impuberi pater illustris Testamento tutorem dando providus erit; proximiores tamen agnatos excludere, & aliquem gradu remotiorem præferre, non, nisi prægnantissima ratio id suadeat, & impetratâ ab omnium superiore licentiâ atque confirmatione, adversus ambitum aliorum tutum se reddiderit, conabitur. *tot. tit. Cod. de tutor. & curat. Illustrium & clariss. personar.* Betsius *de pact. famil. illust. cap. 7. p. m. 252.*

275. Et quoniam inter doctissimos viros magna & olim fuit, & adhuc hodie est disceptatio, si primogenitus antequam hereditatem paternam adierit decedat, vivo fratre, relicto filio qui minor sit patruis, utri hereditas debeat. vid. Arniseus, *Rel. Polit. lib. 2. c. 2. sect. 10. n. 1.* & Mantica *lib. 8. de conject. ult. vol. tit. 10. n. 9.* Ideo Testator jus primogenituræ de novo in familiam suam introducens, eidem optimè consulere potest, si in Testamento suo expressè definiat atque declaret, quisnam ex duobus illis alteri præferri debeat, neposne seu filius primogeniti, an vero patruus seu frater primogeniti.

276. Quo ipso remedio etiam decidere potest quæstionem illam maximè controversam: si ultimus ex linea primogeniti decesserit, nullis relictis liberis, vel fratribus, horumve liberis, adeoque deferenda sit successio ad agnatos reliquos; an hoc casu succedere debeat senior ætate, an qui stipiti & lineæ illi proximior. vid. beati Bæcl. *Notitia Imperij lib. 6. cap. 3. p. m. 93.* Gerlac. Buxdorfius *ad Aur. Bull. cap. 6. lib. 85. lit. g.*

277. Tempore pestis qui testari volet, hoc etiam atque etiam sibi commendatum habeat, ut ad ipsum testandi actum tempestivè se accingat, ne fortè contagiosus ille morbus, qui ferè in dies magis magisque grassari solet, ei omnem Testamenti condendi facultatem atque occasionem intercludat.

278. Testator in hoc quoque Testamento, quod tempore pestis conditur, observet omnes omninò solennitates, quæ aliàs ad solenne Testamentum requiruntur, præter solam testium con-
sociationem, quæ jure civili remissa est. *l. 8. C. de Testam.*

279. Et quandoquidem adhuc hodiè in dubium vocatur, an iis, qui peste, dysenteria, vel alio contagioso morbo correpti sunt, coram paucioribus quàm septem testibus, veluti coram quinque, vel duobus, aut tribus, etiam fœminis, iisque non rogatis Testamentum condere liceat; quare Testator ab hac testandi formâ minus solenni abstineat, eâque non nisi in præsentissimo periculo, deficiente scilicet omni alio remedio aut consilio, atque urgente extremâ necessitate, utatur. Jul. Clarus *tr. de Testam. qu. 56. p. m. III. Fach. 5. cont. 92.* Fr. de Barry *d. tr. de success. lib. 1. tit. 2. n. 8.* Carpz. *l. For. p. 3. c. 4. d. 1. n. 3.* Berna. Grævei. *ad Gail. 2. Obs. 118. coron. n. 1.*

280. Quod si etiam is, qui tempore quidem contagioso, sed prius quàm peste correptus esset, ejusmodi Testamentum minùs solenne condidit, postea in hunc morbum incidat, memor sit, ut annullatis prioribus tabulis, aliud Testamentum eo modo, quo in *d. l. 8. C. de Testam.* præscriptum est, de novo conficiat. Carpz. *d. const. 4. d. 4. n. 8.*

281. Quo magis etiam omnis fallaciæ & fraudis suspicio evitetur, Testator omni curâ eo annitatur, ut tempore Testamenti condendi sese conferat in locum aliquem idoneum, ex quo testes, si non universi unâ congregati, tamen singuli & unus post alterum ipsum videre, probè agnoscere, ac Testamenti tabulas subscribere atque subsignare queant. *l. 9. l. 12. C. de Testam. R. I. de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. Mundie Form. Carpz. d. c. 4. d. 10.*

282. Testator, qui tempore pestis ex fenestrâ vel cancellis coram prætereuntibus in viâ ultimum suum elogium dictare volet, singulos testes rogitet, ut à loco illo, ubi à Testatore compellari sunt, non prius recedant, quàm ipsius personam ex vultu probè agnoverint, & voluntatem quoque illius plenè ac perfectè intellexerint.

283. Si quis etiam tempore pestis, ob urgentem ejusmodi necessitatem Testamentum minus solenne, coram quinque, aut duobus, vel tribus testibus condiderit, is hoc sibi curæ sumat, ut statim post intermissam morbi contagionem, tabulas illas, vel adhibitis omnibus iis, quæ jura requirunt, solennibus, atque ita novo actu Testamentario confirmet; vel planè aliud Testamentum, revocato priori, de novo conficiat. Fr. de Barry *d. lib. 1. tit. 2. n. 8. circ. fin. Struvius Exer. 32. §. 21.*

284. Ruri Testaturus, si plures quàm quinque testes idoneos reperire possit, eos convocare ne negligat: & si omninò tempore pestis testetur, tamen non minùs quàm quinque testes, si tot habere possit, adhibeat, eosque, si quidem literas didicerint, rogitet, ut Testamenti tabulas subscribere velint. *l. fin. C. de Testam. d. Const. Maxim. de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. und sollen die Notarien. Vasq. de success. creat. lib. 3. §. 21. n. 29. Fr. de Barry loc. cit. n. 9.*

285. Caveant autem agricolæ vel rustici, si in suburbiis vel in ipsâ civitate testari velint, ut omnimodo coram septem testibus, non coram quinque aut paucioribus solennem Testamenti condendi actum perficiant. *d. l. ult. C. de Testam.* Jul. Clarus *d. tr. de Testam. qu. 56. §. sed quid.* Fr. de Barry *loc. sup. alleg. n. 9.* Carpz. *d. c. 4. d. 30. n. 4. & seqq.*

286. Qui inter liberos testari volent parentes, veluti pater, mater, avus, avia, alique superiores. *l. 51. ff. de V. S. l. 4. §. 2. ff. de in jus voc.* in Testamento suo heredes instituant non nisi liberos suos. *l. ult. C. fam. ercisc. l. 21. §. 1. C. de Testam.* liberis autem hereditatem suam relinquunt honorabili titulo institutionis, non substitutionis demum, nec bona etiam nimis inæqualiter inter eos distribuunt, sed ad minimum unicuique ex liberis suam assignent legitimam. *Nov. 115. c. 3. Fach. cont. lib. 4. c. 2. & c. 24.* Jul. Clar. *d. tr. de Testam. qu. 7. p. m. 87.* Testes adhibeant duos pluresve, maximè tum, quando in eodem Testamento extraneo alicui, veluti uxori legati nomine quid relinquere volunt. *Nov. 107. c. 1. d. Const. Maxim. de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. Und sollen die Notarien.* Reusner. *de Testam. vol. 2. part. 4. c. 4. n. 12. p. m. 23.* adhuc tamen cautiùs puto facturos, si, non parcendo paucis forsan nummis, tot testes, quot aliàs requiruntur, ad evitanda multorum casuum discrimina, accersere non neglexerint.

287. In scriptis inter liberos Testaturus, vel ipse scribat tabulas Testamenti, aut si Testamentum ipsius voluntate ac jussu alienâ manu scribatur, illud tamen subscribat, ac in subscriptione mentionem faciat, quod elogium illud, quod inter liberos condidit, ipse suâ manu subscripserit. Reusner. *loc. sup. alleg. n. 17.* Hartm. Pist. *p. 1. qu. 1. n. 6. 7.*

288. Testator qui Testamentum scriptum inter liberos condidit, in dispositione suâ propriâ manu exprimat I. tempus, i. e. annum, mensem, diem ac horam, quando Testamentum conditum est. Deinde nomina liberorum, quos heredes instituit. Ac denique ipsas hereditatis partes vel uncias, quas unicuique relinquere velit, clavis literis, non notis & signis, sed integris dictionibus ac verbis describat. *Nov. 107. c. 1. Auth. quod sine. C. de Testam.*

ibique Brunnemannus. Hahn. ad Wesenb. tit. qui Testam. fac. poss. n. 10. & Dn. Richter. p. 1. dec. 29.

289. Per nuncupationem qui inter liberos testari volet, coram duobus minimùm testibus voluntatem suam ore voceque exprimat atque declaret. l. 16. § l. ult. C. fam. ercisc. Gloss. ad auth. quod sine. C. de Testam. C. I. A. 9. 25. qui Testam. fac. poss. Gail. 2. Obs. 112. n. 4. Vasq. de success. creat. lib. 3. §. 21. n. 58. Carpz. 1. For. p. 3. c. 4. d. 15. n. 3. & Resp. 1. El. lib. 6. tit. 5. R. 43. n. 2.

290. Cæcus inter liberos Testaturus non duos tantum, sed potius tres in Testamento suo testes adhibeat. Dn. Stryke ad §. 4. Inst. quib. non est permiff. fac. Testam. Repeto quod supra de numero testium th. 210. monitum est.

291. Ad pias causas qui testari volet, veluti si ædes sacras, domos mortuorum, scholas & gymnasia, xenodochia, nosocomia, orphanotrophia & id genus alia loca, vel illorum nomine, ac libertatis, studiorum, dotis & alimentorum favore, vel pontium & viarum publicarum reficiendarum gratiâ personas quasdam interpositas heredes instituere, vel iisdem legata relinquere velit, ad Testamentum condendum duos minimùm testes, vel etiam Jctum aut Notarium cum duobus testibus adhibeat, ac Testamenti tabulas ipse subscribat. c. 11. X. de Testam. Carpz. 1. For. p. 3. c. 4. d. 33. n. 8. Franc. de Barry d. tr. de success. lib. 1. tit. 4. n. 7. Quo autem modo ac quâ cum limitatione personæ ac res supra nominatæ, vel etiam reliquæ, quas hoc loco enumerare brevitatis studio omittimus, piarum causarum privilegio gaudeant, de his plura videre licet apud Thom. Maulium de ult. vol. lib. 1. tit. 12. Mant. de conject. ult. vol. lib. 6. tit. 3. n. 24. Fr. de Barry lib. 1. sup. alleg. tit. 4. n. 13. & seqq. Barbosam tr. de V. S. voc. Miserales. Tantò magis ergò securum, & iis, qui hæc ignorant, vel exquirere nolunt, necessarium puto, talia elogia secundum communem ac usitatam solennium Testamentorum formam conficere.

292. Quamvis autem reliquæ solennitates, quæ jure Civili ad solenne Testamentum requiruntur, iis, qui ad pias causas testantur, remissæ sint; adhuc tamen prudenti Testatori quam maximè incumbit, ut mentem suam evidentissimis verbis explicet, ne fortè Testamentum ejus ratione voluntatis imperfectum atque invalidum

lidum esse declaretur. Jul. Clar. *d. tr. de Testam. qu. 7.* Mant. *de conj. ult. vol. lib. 6. tit. 3. n. 8. § 10.* Fr. de Barry *de success. lib. 1. tit. 4. n. 9.*

293. Militum in expeditione occupatorum Testamenta ab omnibus quidem juris civilis solennitatibus privilegiata esse censentur, adeò ut in jure nostro constitutum inveniamus, ut quoquo modo velint, ac quoquo modo possint, ultima sua elogia ordinare valeant. *l. 1. l. 24. l. 34. §. ult. l. 35. pr. ff. de Testam. milit.* Carpz. *Resp. 1. El. lib. 6. tit. 2. R. 14. n. 1.* Verùmenimverò cum ipsorum etiam militum plurimùm intersit, ut de eorundem seriâ ac deliberatâ animi voluntate constet; ideò cauti sint, si per nuncupationem testari velint, ut singula Testamenti sui capita coram duobus testibus ad hunc actum specialiter rogatis, ore voceque, hoc est, verbis claris ac perspicuis exponant atque enuncient. Ne fortè post illorum mortem in dubium vocetur, an ipsorum voluntas seriò, an vero joco, aut ludicris verbis, & magis ostentandi gratiâ pronuntiata fuerit. *§. 1. l. 40. ff. de Testam. mil. C. l. A. 8. 11. n. 3. eod. tit.* Carpz. *l. F. p. 3. c. 4. d. 27. § Resp. 1. El. loc. sup. alleg. n. 4.* Fr. de Barry *d. tr. de success. lib. 1. tit. 5. n. 2.*

294. Quòd si in scriptis testari velint milites, caveant, ne eâ, quæ de jure civili in hoc Testamenti genere concessa est, libertate facilè abutantur: licet enim eo jure non solum in chartâ, sed & in vaginâ, clypeo, literis sanguine suo rutilantibus, vel notis saltem, aut ut hodiè loquuntur, abbreviaturis, ac remotis omnibus testibus, voluntatem suam adnotare, vel etiam gladio aut hastâ in pulvere scribere iis permissum sit, *l. 15. C. de Testam.* longè tamen meliùs sibi prospicient, si tempore opportuno coram duobus vel tribus testibus & quidem in chartâ ac usitatis literis suprema sua ordinent atque consignent.

295. Quando in castris sunt milites, sed non in ipso conflictu, expeditione & discrimine belli constituti, tum ad Testamentum condendum duos pluresve testes adhibere non obliviscuntor. *R. I. de Anno 1512. tit. von Testamenten. §. Und sollen die Notarien. vers. Oder von Rittern die zu Felde/ und nicht an Streit wehren/ da wird solche Anzahl der Zeugen nachgelassen/ biß uff zweene.* Gail. *lib. 2. Obs. 118. n. 17.*

296. Qui

296. Qui domi vel alibi, extra tentoria seu castra degunt milites, & vel in hybernis, commorandi potius, quam pugnandi causa constituti, Wann sie in Winterquartiren / & sic extra periculum sunt; itemque stationarii, qui ad tuendam provinciæ alicujus quietem aluntur, So auff den Bestungen in der Besatzung; vel limitanei, qui in limitibus Imperii ad repentinas hostium incursiones sunt intenti, Welche auff den Gränzhäusern liegen; hi omnes solennem jure communi testandi formam in Testamentis suis observare ne negligent. *pr. l. § l. 17. C. de milit. Testam. l. 8. C. de restitut. militar. § eor, qui Reip. causa abs. d. Constit. Maximil. loc. sup. cit. vers. aber die jenigen Ritter / so nicht in solcher übung und Streit / noch auch zu Felde liegen / sollen ihr Testament nach gemeinen Rechten machen. Carpz. Resp. l. El. lib. 6. tit. 2. R. 14. n. 7. § seqq.*

297. Milites in Testamento suo heredes ne instituant focarias vel alias mulieres, in quas turpis suspicio cadere potest; nec hæreticos, nec damnatos ad metallum, vel ad aliud opus publicum, veluti ad triremes, auff die Galeen. *vid. C. I. A. §. 13. de Testam. milit.*

298. Si contigerit milites ob legitimam honestamque aliquam causam à militia dimitti, & si desiderent ultimam suam voluntatem, quam tempore expeditionis condiderunt, post annum à missione elapsum valere; cauti sint ut adhibitis solennibus de jure communi requisitis eam de novo conficiant atque confirmant. *§. 3. Inst. l. 5. C. de Testam. mil. C. I. A. §. 14. eod. tit.*

299. Hactenus, quomodo tam personæ illustres, quàm reliqui inferioris status atque conditionis homines coram privatis Testamenta conficere possint. Publicè id duobus in primis licet modis. Uno apud Principem, altero apud Acta. Principi, (quo nomine Comites, Barones, & quicunque supremam jurisdictionem habent, non excludo) ultimam suam voluntatem offerre si velit Testator, per libellum supplicem Principis auribus Testamentum suum intimato. *l. 19. C. de Testam. Fr. de Barry d. tr. de success. lib. 1. tit. 2. n. 2. Bocer. part. 1. cl. 3. D. 2. th. 6. Dn. Tabor. de Testam. Princ. aut Comit. obl. cap. 6. th. 9.*

300. Testator ipse coram Principe, vel Curia ejus aut Cancellaria, supremæ suæ voluntatis tenorem à se vel alio consignatum exhibeat, eaque schedâ ultimum suum elogium contineri testetur. Acutissimus Dn. Tabor. *d. cap. 6. th. 10.* Reusner. *d. tr. de Testam. vol. 2. c. 18. n. 5.*

301. Videat autem Testator, ut Principi Testamentum copiosissimum momento offerat, quo Principis latus Illustrium, vel nobilium aut aliarum probatarum personarum præsentia stipatum sit. Jul. Clarus *d. tr. de Testam. q. 56. §. Est etiam alius casus.* Amad. Eckolt. *ad tit. qui Testam. fac. poss. §. 3.* Summè laudandus Dn. Tabor *th. 9. sup. alleg. in verbis. Quæ sanè.*

302. Curandum itidem, ut Princeps Testamentum sibi oblatum ipse recipiat, receptumque scriniis insinuet, atque ita auctoritate suâ confirmet. Dn. Tabor. *d. cap. 6. th. 11.* Reusner. *d. cap. 12. n. 12.*

303. Ante verò quàm Testamentum Principis scriniis insinuetur, Testator singulari curâ provideat, ut legatur coram omnibus in consistorio Principis. Dn. Tabor *d. cap. 6. th. 9.*

304. Porro caveat Testator ne ultimum suum elogium offerat Conjugi Principis, nisi certo certior sit, quod Principissa habeat talem jurisdictionem, qualis ad sufficientem huic testandi actui auctoritatem præstandam requiritur. Dn. Tabor. *d. cap. 6. th. 11. in fin.*

305. Tandem, quoniam ejusmodi Testamentum Principis scriniis inferendum, per libellum supplicem Principi offerri debet: Testator non vivâ voce & per nuncupationem voluntatis suæ sensa exponito, sed ultimum suum elogium literis mandato. vid. Dn. Tabor. *d. tr. cap. 5. th. 9.*

306. Apud Acta, vel judicialiter testari volens, ne sibi persuadeat sufficere, si Testamentum domi conscriptum & consignatum fortè per literas, nuncium, vel procuratorem Actis publicis præsentari vel insinuari faciat: Sed probè meminerit, omninò requiri, ut ipsemet in propriâ personâ compareat coram Judice, & quidem non solo, sed unâ cum Assessoribus Judici pro Tribunali sedente; iisque Testamenti sui tabulas vel apertas vel clausas, proprioque sigillo munitas, exterius, cujus Testamentum contineant,

neant, inscriptas exhibeat, offerat, eumque roget, ut Testamentum apud Acta deponere & ibi asservare velit. Reusner. *d. tr. de Testam. vol. 2. cap. 19. n. 19. § 24.* Berlich. *Conclus. Pract. part. 3. concl. 4.* Carpz. *l. For. p. 3. c. 3. d. 22.*

307. Si verò Testator, morbo forsan, aut aliâ quâcunque ratione impeditus ipsemet ad Magistratum vel locum iudicii accedere non valeat; ad Iudicem & Assessores, seu supremum loci Magistratum fidelem aliquam personam mittat, eosque requiri atque rogari faciat, ut e gremio ipsorum aliquos ad se ablegare, hisque mediatoribus præsentiam suam commodare atque mandare velint, ut Testamentum recipiant, & actis convenienti modo insinuent. Carpz. *d. p. 3. c. 3. d. 16. 17. § 20.* Dn. Tabor. *d. cap. 5. th. 7.*

308. Quòd si Iudex vel Magistratus quosdam ex Assessores ad Testatorem ablegare renuat atque recuset, sed vel privatos saltem aliquot homines ad eum mittere velit; vel jubeat Testamentum per aliquas personas fide dignas sibi præsentari & insinuari, addendo quamvis, se tunc Testamentum perinde habere velle, ac si Testator ipsemet in loco iudicii comparuisset & Testamentum actis publicis insinuasset: Caveat omninò Testator, ne ejusmodi hominibus, privatis scilicet, & responsionibus fretus acquiescat, aut ita satis sibi consultum, vel rem in tuto fore autumet; verùm vel eò, quantum poterit, allaboret, ut ea, quorum supra mentio facta, ritè fiant; vel, si id obtinere nequeat, alio testandi modo sibi consulat. vide notabiliter Berlich. *part. 1. decis. 94.* Carpz. *d. p. 3. c. 3. d. 18.*

309. Quòd si Testator non in scriptis, sed nuncupativè Testamentum suum ordinare velit; cautus sit, ut ultimam suam voluntatem, vel in loco iudicii, coram Actis, vel domi præsentibus Iudice & Scabinis non solum ore tenus, sed & distinctè, clarè & perspicuè proferat atque exponat. Bocser. *p. 1. cl. 3. D. 2. th. 7.* Carpz. *d. p. 3. c. 3. d. 26.*

310. Quocunque autem modo Testamentum ordinare constituerit, semper providus sit Testator, ne illud insinuet coram Scultero & Scabinis paganis, vor einem Dorff, Schultheissen und Dorff, Schöppen/ nisi exploratum habeat, quòd personis illis à Domino, cui jurisdictio competit, publica legitimaque ad hunc

hunc actum auctoritas concessa fuerit. Berlich. p. 1. decis. 93. n. 9. & seqq. Carpz. d. p. 3. c. 3. d. 20.

311. Quare si pagani, agricolæ, vel alii quilibet homines ruri degentes coram Sculteto & Scabinis testari velint, prius adeant Magistratum, cui suprema jurisdictio competit, eumque rogent, ut Sculteto & Scabinis auctoritatem præbere, iisque hoc specialiter injungere velit, ut Testamentum publicâ fide recipiant atque confirment. vid. DD. apud Dn. Tabor d. tr. cap. 5. th. 6.

312. Sive autem in Curiâ Principis, sive in Judicio coram Actis Testamentum suum exhibere velit Testator, hoc sibi curæ sumat, ut à tergo schedulæ vel supplicationis exhibitæ, Principis, aut Magistratûs, vel Judicis decretum & confirmatio adscribatur. Reusner. d. tr. de Testam. vol. 2. cap. 9. n. 24. Dn. Eckolt. ad tit. qui Testam. fac. poss. §. 3. & Dn. Tabor d. tr. cap. 6. th. 12.

313. Imò, ne hoc quidem contentus sit, sed præterea etiam provideat, ut sibi schedula probatoria vel antigraphum, ein Gegen, Vekantnuß/ Schein oder Revers/ ex Curiâ vel Cancellariâ exhibeatur. vid. Dn. Eckolt. & Dn. Tabor loc. proxime cit.

314. Denique Testator omni curâ advigilet, ut Actis & Protocolis Principalibus vel judicialibus inserantur annus, dies, hora, cæteræque insigniores circumstantiæ, ex quibus constare possit, quo tempore & quo modo Testamentum ad Cancellariam Principis, vel ad Acta publica exhibitum fuerit. vid. Carpz. d. p. 3. c. 3. d. 25.

315. Verbis quibuscunque hodie, modo sensum Testatoris mentemque satis clarè exprimant, directis præsertim & imperativis, legare licitum l. 1. §. 2. C. Communia de legatis. Attamen voce donandi, verbis itidem consilii, aut commendatitiis abstinere consultius. l. 24. §. 8. ff. de fidejuss. l. 11. §. 3. ff. de leg. 3. C. I. A. th. 31. de legat. Franc. de Barry de success. lib. 9. tit. 2. n. 1. §. 6. p. m. 356. Menoch. lib. 4. præf. 105. n. 12.

316. In fideicommissariâ verò substitutione, verbis olim non directis nec præceptivis, sed tantum precariis & obliquis uti, & ita, quod aliis restitui volebant, heredum fidei committere fas erat: adeò, ut etiam oratione mixtâ, quam DD. vocant, scilicet cujus verba quædam sunt directâ, obliqua alia, & aliqua communia, abstinendum censerent. C. I. A. th. 8. de legat. Vincent. Fusarius

tr. de substit. qu. 248. § 249. p. m. 179. Hodie verò, ex quo non tantum, ut iusta, fuere approbata fideicomissa, sed etiam, ut necessaria & utilia, favore singulari digna & humaniora habentur; §. 1. *in fin. Inst. de fideicomiss. hered.* & omnibus legatis atque fideicomissis una natura imposita est: per *d. l. 1. § 2. C. Communia de legat. § fideicom.* quibuscunque verbis, legitimum Testatoris sensum significantibus, siue directis, siue precariis, non secus atque legata, ad perfectum eventum constitui possunt.

317. Caveat tamen Testator ne quædam fideicomissi aut legati verba omittantur, aut imperfecta sit scriptura, neve natura vocabulorum cum voluntate disponentis non bene congruat: sed ita mentem suam planè & plenè explicet, ut neque ad eruendum sensum compositione antecedentium cum consequentibus, neque conjecturis aut divinatione opus sit. *l. 69. §. 9. l. 77. §. 22. ff. de leg. 2. l. 10. C. de fideicom.*

318. Personas quod attinet, Testator non legato iis, qui passivam Testamenti factionem eo momento, quo ultimum elogium conditur, non habent, vel de quibus prævidere potest, quòd eam tempore mortis Testatoris vel adeundæ hereditatis amissuræ sint. *C. l. A. §. 22. n. 1. § 23. n. 1. 2. 3. de legat.*

319. In primo gradu instituto heredi Testator non legato, nisi cohæredes habuerit. Hæredi enim à semetipso legatum dari non potest, nisi sub conditione, si heres non erit. *l. 116. ff. de leg. 1. l. 34. § 11. eod. C. l. A. §. 20. de legatis.*

320. Incertis planè personis, ne quis legata vel fideicomissa relinquat. Quando enim nomen fideicomissarii Testamento adscriptum non est, tum nulli personæ, neque certæ, neque incertæ, fideicomissum datum esse videtur. *l. 4 l. 27. ff. de reb. dubiis.*

321. Pauperes, quibus sub incerto vocabulo legatur, licet pro certis personis habeantur: *l. 24. C. de Episc. & Cleric.* quia tamen dubitatio oriri potest, cujus loci pauperibus res vel bona legata assignari debeant: Mantica, *de conject. ult. vol. lib. 8. tit. 5.* & Menoch. *lib. 4. præf. 125.* ideò ne indistinctè pauperes quis heredes instituat vel iis leget, sed exprimat certam aliquam venerabilem domum, vel Ecclesiam, vel tributum, per quam bona legata administrari vel erogari; & certas quoque personas, in quas conferri, & modum,

modum, quibus partibus, temporibus; annuatim, an unâ saltem vice, distribui debeant. vid. *l. 49. §. 1. & seqq. C. de Episc. & Cleric. & Joh. Aloyf. Riccius coll. dec. p. 3. col. 522. p. m. 272.*

322. Præsertim sollicitè atque disertè explicet legaturus pauperibus, an, quod iis destinavit, singulis personis, v. gr. alumnis alicujus Collegii, pauperibus, vel ægrotis in Nosodochio viritim distribui, & in proprias manus tradi, liberæque dispositioni relinqui; num ipsi Collegio, Nosodochio, & aliis ejusmodi cõmunitatibus applicari & quomodo administrari, vel cui usui adhiberi velit.

323. Sancto cuidam, veluti Petro, Paulo, vel alicui Angelo aut Archangelo, vel etiam ipsi Domino nostro Jesu Christo legare volens, in Testamento suo exprimat, cuinam corpori, Ecclesiæ vel venerabili domui legatum illud assignari debeat. *l. fin. pr. & §. 1. C. de SS. Eccles. Nov. 131. c. 9.*

324. Et quandoquidem sæpè in unâ civitate reperire licet plures ædes sacras ejusdem tituli aut nominis, v. gr. Petri, Nicolai: ideo speciatim definiat, cuinam ex illis legatum præstandum sit. *l. 49. C. de Episc. & Cleric. l. fin. C. de SS. Eccles. d. Nov. 131. c. 9. Menoch. lib. 4. præf. 114. p. m. 315.*

325. Quodsi Testator legata annua relinquere velit omnibus Diœceseos vel civitatis alicujus Ecclesiis: (idem in similibus observandum;) meminerit explanatione opus esse, an legata etiam præstari debeant iis Ecclesiis, quæ olim de novo exstrui poterunt. vid. *Cardin. Mantica de conject. ult. vol. lib. 8. tit. 6. n. 10. p. m. 377.*

326. Parochiali Ecclesiæ legatum qui relinquit, si post Testamentum conditum vel Codicillos, ab eâ, cui tunc temporis adscriptus fuerat, Ecclesiâ recedat & ad aliam transeat: ne obliviscatur aliâ dispositione certum facere, quænam parochia legatum consequi debeat; an ea, ad quam tempore Testamenti conditi; an verò ea, ad quam tempore mortis pertinuit, vel pertinebit. *Mantic. d. tr. lib. 8. tit. 6. n. 13. Fr. de Barry d. tr. de success. lib. 8. tit. 7. n. 77. Menoch. lib. 4. præf. 114. n. 6. & 7.*

327. Concionatori orationem funebrem habituro aliquid legaturus, memor, eum etiam, qui ipsi à confessionibus fuerit, plurimis modis in hõc impediri posse; quid pro re natâ fieri, & quid quantumque in quemvis, hunc & illum, conferri velit, statuatur atque exponat.

328. Ecclesiæ Episcopo, alterive Prælati, aut sacerdoti, vel etiam Canonicis, aut quibuscunque Clericis relinquere volens vasa, vel alia pretiosa, cultui divino inservire quæ possunt, in Testamento suo exprimat, an illa reliquerit intuitu Ecclesiæ, an verò in favorem & commodum ipsius Prælati vel sacerdotis. vid. *l. 20. § 1. ff. de ann. legat.* Mantica *d. lib. 8. tit. 6. n. 17.* Franc. de Barry *d. lib. 8. tit. 7. n. 82.* Menoch. *lib. 4. præf. 112. & præf. 113.*

329. Sub nomine officii vel dignitatis, veluti Civitatis alicujus Administratoribus, vel Syndicis, ne facilè legatum relinquat; duplex enim oriri posset quæstio, una an legatum consequi debeat Syndicus vel Administrator, an verò ipsa Civitas: altera si Administratoribus relictum fuerit, an his tantum præstari debeat, qui eo tempore, quo legabatur, in rebus humanis, & in eo officio fuerunt; an verò etiam his, qui in locum eorum successerunt: super quibus omnibus singulariter voluntatem explicare opus. vid. *d. l. 20. § 1. ff. de ann. leg.* C. I. A. *θ. 63. de legat.* Fr. de Barry *loc. sup. cit. n. 83. & 84.* Menoch. *lib. 4. præf. 121.*

330. Ita si non nisi ei Principi, qui tempore Testamenti conditi in vivis est, legatum præstari velit; Testator ne Principi leget sub titulo dignitatis, & non expresso nomine proprio: Secundum enim hanc dispositionem legatum relictum non solum ad præsentem Principem, verum etiam ad futurum illius successorem perventurum esset. *l. 56. ff. de leg. 2.* C. I. A. *θ. 63. de legat.* Dn. de Barry & Menoch. *loc. sup. alleg.*

331. Testator tamen, quo securior sit, donationem, quam in Augustam contulit, si futuræ quoque Imperatrici debitam esse velit; Ei non leget sub nomine dignitatis, sed disertis verbis declaret, quod legatum Augustæ relictum, futuræ quoque Imperatrici præstari debeat. *l. 57. ff. de leg. 2.* C. I. A. *d. θ. 63. de legat.* Mantica *d. tr. lib. 8. tit. 17. n. 1. & 2.* Fr. de Barry *loc. sup. cit.* Menoch. *d. lib. 4. præf. 121. n. 6.*

332. Ita si reverendis Ecclesiæ alicujus Diaconis certam pecuniæ summam æqualibus partibus dividendam legare velit, Testator humanæ fragilitatis memor in dispositione suâ exprimat, si, ante quàm dies legati cedat, una vel altera ex prædictis personis diem suum obiverit, an defuncti portio ipsius heredibus tribui, an

an tertio alicui, qui in demortui locum surrogari ac de novo eligi debet, reservari; an verò cæteris superstitionibus Diaconis pro rata parte accrescere debeat.

333. Singulis Civibus legare qui volet Testator, ne utatur hâc formulâ, bona mea lego Civibus meis; sed specialius enumeret magnam partem civium nomine proprio, iisque nominatis postea subjiciat, quòd his, & reliquis omnibus civibus, quorum nomina expressa non sunt, singulis singula legata præstari velit. Aliàs ipsi civitati legatum videbitur relictum. *l. civibus. 2. ff. de reb. dubiis. Menoch. lib. 4. præf. 111. n. 22. § 23.* Idem de Tribulibus, Collegis, & similibus intellectum, notatumque volo.

334. Testator, in legatis aut fideicomissis relinquendis, ne facilè utatur verbis hujusmodi generalibus: Lego heredibus, qui sunt de domo, familiâ, gente, lineâ, agnatione, cognatione, proximitate, posteritate, stirpe, progenie, generatione, &c. aut, si iis omnino uti velit, exprimat, quinam heredes sub hujusmodi vocabulis collectivis contineri, & quo ordine successionis legata aut fideicomissa consequi debeant. *Menoch. lib. 4. præf. 88. n. 1. in verbis, Disputatio est frequens. § paulo inferius in verbis: Multa hic disputationes exoriuntur. Franc. de Barry. lib. 8. tit. 7. n. 47. Speidel. in spec. voc. Geschlecht. Aug. Barbosa de V. S. in voc. hîc in textu allegatis.*

335. Ita Testator legato vel fideicomisso honoraturus Familiam suam, exprimat, an sub nomine Familiæ vocare voluerit cognatos tantum descendentes; an verò quoscunque heredes, non solum suos, sed etiam extraneos, veluti generum, nurum, uxorem, libertos, famulos, vel quos alios. *arg. l. ult. C. de V. S. Mantica. d. tr. lib. 8. tit. 12. n. 6. p. m. 398. Fr. de Barry d. tr. lib. 8. tit. 7. n. 39. § 40. Aug. Barbosa de V. S. appellat. familia.*

336. Et si quidem nomine Familiæ comprehendere velit, non nisi cognatos suos, tum in dispositione suâ declaret, an ad fideicomissum statim ab initio admitti debeant omnes cognati, etiam gradu remotiores: an verò primo loco ii tantum cognati, qui gradu proximiores sunt, & his demum deficientibus reliqui ordine successivo. *vid. l. 32. §. fin. ff. de legat. 2. Mantica lib. 8. tit. 12. n. 23. Fr. de Barry loc. sup. alleg. n. 42. Fusarius d. tr. de substitutio. qu. 351. § seqq.*

337. Quod

337. Quod de familia & cognatione monuimus, idem Testator observet, quoad Sexum, ut si fœminas sub masculis comprehendi velit, id disertis verbis exprimat. Quicquid enim jure civili constitutum sit, mores tamen hodierni, & communis loquendi usus nunc aliud postulare videntur; ut scilicet utriusque sexus personæ suis propriis appellationibus heredes instituantur, vel ad legata vocentur. vid. Aug. Barbosa *de V.S. in voc. Masculus. & in voc. Filius* n. 58. & 69. Menoch. *lib. 4. præf. 84. n. 17.* Fusarius *de substitut. qu. 311. n. 32.*

338. Quare liberos utriusque sexus vocare qui volet, ne eos Germanico idiomate instituat sub nomine filiorum, Seine Söhn: sed expressis verbis appellet tam fœminas, quàm masculos; tam filias, quàm filios: veluti si tabulis Testamenti inserat hæc verba, gleich wie ich nun meine drey Söhn/ Johannem, Philippum, Jacobum, hieroben zu Erben eingesezt habe / also ernenne und seze ich gleichfals ein meine drey Töchter / Susannam, Mariam, Margaretam.

339. Ita, si fideicomissum relinquat Agnatis pro conservatione bonorum in familiâ, Testator expressè enunciet, an etiam fœminæ agnatæ ad fideicomissum admitti debeant. Franc. de Barry *d. lib. 8. tit. 7. n. 49.* Marc. Anton. Peregrinus *de Fideicom. art. 22. n. 25. in fin. p. m. 327.*

340. Qui filiorum nomine ad legata vel fideicomissa vocare etiam vult Fœminas, ne in unâ parte Testamenti loquatur simpliciter de filiis, in alterâ verò de filiis masculis. Franc. de Barry *d. tr. lib. 17. tit. 12. n. 20.* Fusarius *de substitut. qu. 403. & q. 404.* Peregr. *art. 25. n. 11.*

341. Sin Masculos tantùm ad fideicomissum admitti velit heredes, exprimat utrum masculorum appellatione contineri debeant etiam masculi ex fœminis descendentes. Peregr. *art. 24. n. 1. & art. 26. n. 22.* Fusarius *qu. 404. p. m. 438.*

342. Omnino caveat Testator, ne sub nomine fœminarum etiam comprehendere velit masculos; exemplo enim pessimum est fœminino vocabulo masculos appellare velle. *l. 45. in fin. ff. de legat. 2. l. 81. pr. vers. Ancillis. ff. de leg. 3.*

343. Porro,

343. Porro, si Testator nomine Heredum aliquos honoraverit, veluti, si instituerit Titium & illius heredes; exprimat, an vocabulo heredum admitti velit heredes tantum sanguinis, an verò etiam extraneos; itidem an heredes tantum Testamento institutos, an verò etiam heredes ab intestato. Joh. Gæddæus *ad l. 70. ff. de V. S. Mantica d. tr. lib. 8. tit. 14. n. 6. 13. § 18.* Aug. Barbosa *d. V. S. voc. Hæres.* & Christoph. Besold. *voc. Erben.*

344. Pariter cautus sit Testator in appellatione Liberorum, si vel ipse liberos suos instituere, vel heredibus institutis sub conditione, si liberos non habuerint, alios substituere velit: ut scilicet disertis verbis exprimat, an heredes instituti aut in conditione positi intelligi debeant liberi tantum primi matrimonii & legitimi, non vero liberi è secundo matrimonio procreati, nec naturales, nec legitimati, nec adoptivi; an hi etiam. *l. 17. §. 4. ff. ad SC. Trebell. C. I. A. θ. 27. n. 3. de C. & D. Fr. de Barry. d. tr. lib. 17. tit. 12. n. 8. Menoch. lib. 4. præf. 78. n. 2. Fusarius d. tr. de substit. qu. 405. p. m. 441. Mantica. d. lib. 8. tit. 7. n. 3.*

345. Et si quidem Filium naturalem heredem instituere non velit, Testator eum in tabulis Testamenti filium non appellato. *Nov. 117. cap. 2.*

346. Legitimos tantum liberos, quando ad hereditatem, legata, aut fideicomissa vocare vult Testator, ulterius exprimat: an pari modo etiam exclusos esse velit liberos naturales, & legitimos ex filio legitimato natos. Franc. de Barry. *d. lib. 17. tit. 12. §. Sequitur. p. m. 753. § n. 14 p. 754.*

347. Sub conditione, si liberos habuerit, qui aliquem instituerit, in Testamento suo clarum faciat, an ad implendam hanc conditionem etiam numerare liceat liberos, qui vel mortui, vel ex aliâ conjugenati sunt; vel secus. *C. I. A. de C. & D. θ. 26. n. 3. Franc. de Barry. loc. sup. cit. n. 25.*

348. Testator memor, quòd is, quem instituit, vel cui etiam substituit, sub conditione, si sine liberis decesserit, vel nuptias non contraxerit; legem impositam eludere possit, monasterium si ingrediatur: *Nov. 123. c. 37. Aug. Barbosa. de V. S. voc. Filius n. 117. ad hoc cavendum, expressè in hunc casum, si ita institutus monaste-*

rium quandocunque ingressus fuerit, vel alibi etiam moriatur naturaliter, alium instituat vel substituatur.

349. Quòd si Testator aliquem non sub aliâ lege, quàm si plures filios vel liberos habuerit, honorare velit; ne legatum ei relinquat sub conditione simplici, si liberos habuerit: ad hanc enim implendam satis erit, si quis unicum filium vel filiam procreaverit. *l. 148. ff. de V. S. ibiq; Gædd. Mantica. d. tr. lib. 11. tit. 6. n. 8. Fr. de Barry. d. lib. 17. tit. 12. n. 1. Aul. Gell. lib. 2. Noct. Att. c. 13.*

350. Uxorem legato, vel institutione (ubi & quatenus hoc licet) honorare qui volet, sub lege, si liberos habuerit; exprimat, an prodesse debeant etiam liberi ex primo, secundo, vel tertio post Testatoris mortem matrimonio quæsit. *l. 9. l. 25. l. 61. l. 62. ff. de C. & D. Goth. ad l. 4. C. quando dies legat. Nec, si ad partum vivum, benè formatum, vel etiam aliquandiu superstitem animum intendat, generali limitatione utatur, si pepererit, si partum ediderit, vel si foetum in lucem emisit: hæ enim conditiones impletæ esse intelliguntur, si mater quemcunque partum, etiam monstruosum ediderit. *l. 135. ff. de V. S. Mantica. d. lib. 11. tit. 8. n. 26. § 27.**

351. Uxori heredi institutæ, qui alium substituere volet, sub conditione, si uxor liberos non habuerit; ne hanc conditionem exprimat eâdem formulâ, si liberos non pepererit: dubitatio enim oriri posset, si secto mulieris ventre partus extractus fuerit, an succedere debeat uxor, aut heres illius; an vero ejus substitutus. *l. 141. ff. de V. S. ibiq; Gædd. Mantica. d. lib. 11. tit. 6. n. 11. Fr. de Barry. d. lib. 17. tit. 12. n. 24.* Ut adeò hæc ratio differentiæ in uno quoque idiotismo accuratè & sollicitè sit observanda, tantoque minus ex rhetoricatione, vel affectatâ vocabulorum variatione gloriola captanda; de quo supra monui.

352. Uxorem gravare qui volet sub conditione, si liberos superstites non reliquerit; ne talibus utatur formulis, si liberos non habuerit, vel si liberos non suscepit; hæc enim conditio defecisse videretur; etiamsi omnes liberi ante matrem suam fato functi essent. *l. 77. pr. ff. ad SC. Trebell. Menoch. lib. 4. præf. 69. n. 21. Peregr. tr. de fideicom. art. 29. n. 4.*

353. Quilibet Testaturus memor celebris illius controversiæ, quæ quondam apud Romanos in centumvirali judicio magnâ cum

cum contentione agitata est; an is qui heres institutus fuit sub conditione, si posthumus filius mortuus fuerit; etiam heres esse debeat, si filius non solum non mortuus, sed ne quidem natus sit. vid. Cicero in *Oration. pro A. Cæcina. p. m. 324. lit. E. & de Orat. lib. 1. p. m. 190. lit. A. & lib. 2. p. m. 219. lit. A.* Ne eidem controversiæ ipsius etiam Testamentum exponatur; ideo, si posthumus heredi instituto alium substituit in casum, si posthumus fato functus fuerit; eâdem operâ exprimat an substitutus etiam succedere debeat, cum posthumus non modò non mortuus, sed ne quidem natus erit. Fach. *lib. 4. contr. cap. 46.* Menoch. *lib. 4. præf. 65. n. 21.* Mantica. *d. lib. 11. tit. 6. n. 1.* Fusarius *de substitut. qu. 64. n. 1. & n. 16.*

354. Contra verò si aliquem substituat in casum, si institutus filios non habuerit; in dispositione suâ declaret, an substitutioni etiam locum esse velit, si heres institutus filios quidem habuerit, sed qui ante patrem suum, vel unâ cum patre diem suum obiverint. Fusarius. *de substitut. qu. 434. p. 513. & qu. 461. p. 577.*

355. Et quandoquidem præter mortem naturalem adhuc alia finguntur moriendi genera, mors scilicet civilis, ut si quis maximam, aut mediam capitis diminutionem passus: §. 1. & 2. *Inst. de capit. dimin.* vel etiam spiritualis, si quis monasterium ingressus fuerit: *Nov. 123. c. 37.* Gail. 2. *Obs. 136. n. 7.* ideo cautus sit Testator si heredi instituto sub conditione mortis alium substituere velit; ut in dispositione suâ declaret, an conditionem mortis intelligi velit de morte tantùm naturali, an vero etiam de civili & spirituali. Mantica. *d. lib. 11. tit. 7.* Fr. de Barry *d. tr. lib. 17. tit. 12. n. 35. & 36.* Card. Tuschus *præf. conc. tom. 5. lit. M. conc. 392. & seqq.*

356. Filiorum nomine, maximè in favorabilibus, licet nepotes etiam contineantur: attamen Testator, si nepotes fideicomisso gravare velit, ne faciat sub nomine filiorum, sed ipsis nepotibus expressis verbis fideicomissum injungat. Menoch. *lib. 4. præf. 94. n. 22.* Aug. Barbosa. *de V. S. voc. Filius n. 82. & seqq.* Speidelius *voc. Sohn.* Besold. & Wehner. *lit. S.*

357. Quod supra de modo instituendi fœminas sub vocabulo masculino monui; idem Testator observet in nomine filiorum, ut si horum appellatione etiam nepotes comprehendi velit, ne in unâ parte Testamenti tantùm mentionem faciat filiorum, in altera

verò filiorum & descendendum. arg. *l. 17. pr. ff. de leg. 1.* Mantica, *d. tr. lib. 8. tit. 18.* Menoch. *d. præs. 94. n. 12.* Fusar. *de substit. q. 320. n. 80. & q. 321. n. 61.*

358. Heredi instituto si substituuntur extranei, conditio, si sine liberis decesserit, jure ipso inclusa esse intelligitur. *l. 102. ff. de cond. & dem. C. I. A. 6. 29. n. 1. cod. tit.* quare Testator, si heredibus primi instituti præferri velit substitutum, in Testamento suo expressis verbis disponat, quòd exclusis heredibus primi instituti admitti debeat secundo loco institutus. Gail. 2. *Obs. 137. n. 18.* Menoch. *lib. 4. præs. 89. n. 19. & seqq.* Fr. de Barry *d. lib. 17. tit. 13. n. 1. & seqq.*

359. Pater si filio suo legaverit centum, & sub conditione, si filius fato functus fuerit, eodem legato honoraverit Sempronium; in dispositione sua provideat de casu, si filius quidem mortuus fuerit, sed legitimos heredes post se reliquerit, an exclusis Testatoris nepotibus ac omni posteritate, ad legatum admitti debeat Sempronius. vid. *l. un. C. de his qui ante apertas tab. C. I. A. 6. 63. de leg. & 6. 29. de cond. & dem.*

360. Fratribus suis Testator si fideicomissum relinquat, disertè exprimat, an fideicomisso etiam honorare velit defunctorum fratrum filios, & an hi cum patruis suis succedere debeant in capita, an vero in stirpes. vid. *l. 32. §. fin. ff. de leg. 2.* Mantica *d. lib. 8. tit. 9.* Menoch. *lib. 4. præs. 95.* Alvaradus *de conj. mente def. lib. 3. c. 1. n. 27.*

361. In ordine fratrum, quia fratrum etiam demortuorum filii per repræsentationem succedere solent, quare Testator fideicomissum relinquens, quanquam proximioribus tantum fratribus, adhuc tamen expressius Testamento suo declaret, an fratrum quoque proximiorum filios unà cum patruis suis ad fideicomissum admitti velit. Mant. Menoch. & Alvarad. *loc. supra cit.*

362. Insuper fratribus suis fideicomissum relinquens, num fideicomissum præstari debeat tantum fratribus germanis & utrinque conjunctis, an vero etiam fratribus uterinis & consanguineis, exprimere ne negligat. Gail. 2. *Obs. 151. n. 3.* Fusarius. *de substit. qu. 79. n. 29. p. m. 71.* Aug. Barbosa. *in tr. de V. S. voc. Frater.*

363. Testator ne legatum relinquat his vel similibus verbis, lego Titio & ejus heredibus decem; sed quia in hoc casu quaestio
oriri

oriri posset, an Titium & illius heredes subordinare, an vero con-
jungere voluerit, ita ut unusquisque ex Titii heredibus etiam ante
mortem patris sui legati aliquam portionem consequi, vel singuli
decem auferre debeant: quare dilucidè exponat, an Titio, si is
supervixerit, soli decem; num vivo illo etiam heredibus ejus ali-
quid, & quantum; & si Titius fato ante Testatorem fungatur, an
singulis heredibus ejus; vel omnibus simul, quotquot fuerint,
tantum decem legata velit. *Mantica. d. lib. 8. tit. 14. n. 9.*

364. Ita si fideicommissio familiae relicta ab initio non nisi
proximiores, & reliquos demum gradatim & successivè ad fidei-
commissum admitti velit: tutius est, si exprimat Testator, an unâ
lineâ extinctâ præferri debeant proximiores heredes gravati, sive
ultimi in illâ lineâ defuncti; an verò proximiores ipsius Testato-
ris. *Mantica. d. lib. 8. tit. 12. n. 38. § 39.*

365. Si verò omnes consanguineos, non solum qui in proxi-
miori, sed & qui in remotiori gradu constituti sunt unâ & con-
junctim heredes esse velit; cautus sit Testator, ne eos simpliciter
sub uno cognatorum vocabulo instituat, sed ut in specie exprimat
illos cognationis gradus, ad quos institutio sua sese extendere de-
bet. arg. *l. ult. C. de V. S.* *Carpz. p. 3. const. 9. def. 17.* *Mantica. d. lib. 8. tit. 13. n. 1.*

366. Itidem Testator, si heredi instituto substituat Titium &
Suos; in dispositione sua exprimat, quinam heredes suorum no-
mine intelligi & comprehendendi debeant, an tantum illi, qui pro-
ximiores gradu sunt; an verò etiam remotiores, & cæteri descen-
dentes: & num heredes tantum ab intestato, vel etiam ex Testa-
mento. *Mantica. d. lib. 8. tit. 14. n. 19. § seqq.* *Aug. Barbosa. d. V. S. in voc. Sui § in voc. Heredes.*

367. Qui cognati vel amici alicujus uxori alimenta legare vo-
let, exprimat, an tantum primæ, an verò etiam secundæ uxori ali-
menta præstari debeant. vid. *Mantic. d. lib. 8. tit. 15. n. 2. § 3.* *Fr. de Barry d. tr. de succ. lib. 8. tit. 7. n. 68. § 69.* *Menoch. lib. 4. præf. 122. n. 5.*

368. Testator si legato honorare velit unam tantum fratris
sui filiam, ne ei legatum relinquat hâc formulâ; si qua fratri meo
filia genitur, (verbum JCtorum refero in *l. 13. §. ult. ff. de reb. dub.*

& l.17. §.1. ff. de leg.1. ubi vid. Goth. *eundemq;* in not. ad Cic. lib.2. de Orat. p.m. 219. lit. A. & Vossium de Vitiis Sermonis. lib.4. cap.13. p.717.) ei heres meus centum dato; dubitatio enim oriri posset, si plures nascerentur filia, an heres singulis tantundem prestare deberet. vid. Mantica. d. lib.8. tit.7. n.10. p.m.383.

369. Qui omnibus cognatis suis unà collectis non nisi decem legare volet, ne legatum suum exprimat hâc vel simili formulâ; heres meus uni ex familiâ, vel ex cognatis meis decem dato: si enim non appareat de quo Testator senserit, heres singulis cognatis decem dare tenebitur. vid. l.17. §.1. l.24. l.67. §.7. ff. de leg.2. Mantica. d. lib.8. tit.4. n.14. & eod. lib.8. tit.12. n.2.

370. Ita, qui in Testamento suo vult ordinare, ut bona sua post mortem heredis instituti indivisa perveniant ad proximiorum agnatum; exprimat, si plures sint in proximiori gradu, an ad hereditatem admitti debeant omnes simul; an vero tantum major natu, vel dignior. arg. l. fin. ff. de fide instrum. Mantica d. lib.8. tit.10. n.5. & tit.12. n.42. Alvaradus d. tr. lib.2. c.3. §.3. n.39.

371. Et quandoquidem filius primogenitus seu major natu dici potest filius etiam secundogenitus, eo casu, quo primus decesserit, quamvis hic liberos reliquerit; ideo Testator, si filium primogenitum fideicommissio honoraverit, in dispositione suâ exprimat, an in fideicommissio succedere debeant omnes filii Testatoris natu majores suo quisque ordine, idque exclusis veri primogeniti, sed defuncti, filiis, vel non; an vero tantum major de domo, seu primogenitus Testatoris. Franc. de Barry. de substitut. lib.8. tit.7. n.56. Menoch. lib.4. præf.92. n.3. & 6. Mantica. d. lib.8. tit.10. n.6.

372. Titium & ejus filium, qui in eodem gradu instituere volet, in Testamento suo declaret, si Titio duo vel plures filii nati fuerint, an heredes esse debeant ambo, vel omnes simul; an verò tantum primogenitus. Mantica. d. lib.8. tit.10. n.4. Et si hunc tantum honorare decrevit, ulterius explanet, si duo uno partu geniti fuerint, an utrumque filium, an vero eum, qui momento temporis prius editus erit, aut forsan robustiorem institutum esse velit. vid. And. Tiraquellus de jure primogen. qu.17. Franc. de Barry. d. lib.8. tit.7. n.58. & Christoph. Besold. de regia success. lib.1. Diss. 4. §.13, & 14.

373. Con-

373. Contra, si pluribus heredibus institutis alium substituere velit in partem supremi morientis, exprimat, an omnibus simul commorientibus, substitutus succedere debeat in totâ hereditate; an verò tantum in parte unius aut alterius ex heredibus institutis. *l. 34. ff. ad SC. Trebellian.* Franc. de Barry, *de substit. lib. 7. tit. 2. n. 3. in fin. p. m. 194. & lib. 17. tit. 12. n. 31. p. 762.*

374. Cognatis vel nepotibus suis legata si relinquat Testator exprimat, an velit legata præstari illis quoque cognatis vel nepotibus, qui post mortem Testatoris demum nati sunt, vel etiam cognati esse desierunt. *vid. l. 19. ff. de reb. dub. l. 32. in fin. ff. de leg. 2. Marc. Ant. Peregrinus. de fideicommiss. art. 22. n. 9. & n. 72.*

375. Testator nullos quidem legitimos liberos, sed filios tamen naturales habens, si naturales quoque honoratos esse velit; in dispositione suâ exponat, quinam filii illegitimi sub nomine naturalium comprehendi debeant. Menoch. *lib. 6. præf. 54. n. 13.* Aug. Barbosa. *d. V. S. in voc. Naturalis.*

376. Et ita quidem cavere sibi poterit Testator, si quem ex cognatis vel amicis in Testamento suo honorare decrevit: Si vero cuidam ex illis onus aliquod imponere velit, cautus sit, ne eos obliquè gravet, sed ut directò & nominatim exprimat personas, quæ onera illa sustinere debeant. *l. 98. ff. de leg. 3. C. l. A. 0. 66. de legat.*

377. Ne igitur dubitatio oriatur circa Legata vel fideicommissa Testamento ascripta, an scilicet præstari debeant à primo herede, an vero à substituto, vel etiam ab heredibus primi instituti; quare Testator eum, quem ex heredibus suis gravatum esse velit, proprio nomine enunciet. *vid. Fusarius. de substitut. qu. 299. n. 1. p. m. 240. & qu. 298. n. 1. 4. & 5.*

378. Gravare quando heredem heredis vel heredem legatarii fideicommissò vult Testator, gravet eos sub nomine appellativo; non verò sub nomine proprio. *arg. l. 5. §. 1. & l. 6. ff. de leg. 3. Dn. Eckolt. §. 3. in fin. ad SC. Trebell. Fusarius. d. tr. qu. 303. n. 2. in fin. Peregrinus. de fideicom. art. 1 n. 18.*

379. Caveat Testator, ne quem fideicommissò gravet, nisi eum vel directâ institutione, vel fideicommissò, aut legato antea honoraverit: neve heredum vel legatariorum heredibus graviora
onera

onera imponat, quàm quibus ipsi heredes instituti vel legatarii ab initio gravati fuerunt. Nec enim iura nostra hoc admittunt, ut cui nihil vel minus dederis, eum rogando ad aliquid vel ad maiora obliges. *l. 6. §. 1. ff. de leg. 3.* Peregr. *d. tr. art. 1. n. 19. § 21.* Fularius. *d. tr. qu. 303. n. 5. p. m. 246.*

380. Heredem fiduciarium Testator non gravet in iis bonis ac facultatibus, quas is aliunde, quàm ex Testatoris hereditate consecutus est. Peregrinus *d. tr. art. 6. n. 7. p. m. 93.* Nec proinde, fideicommissum injungere volens filio suo impuberi, ultra paterna bona eum gravet etiam in rebus propriis. vid. *l. 41. §. 3. in fin. ff. de vulgar. § pup. substit.* Peregrin. *d. tr. art. 1. n. 22.*

381. Quàm maximè cavendum, ne sui heredes graventur in legitimâ, sive in eâ parte bonorum, quæ heredibus, tam ascendentibus, quàm descendantibus, ex legis dispositione debetur. *l. 22. §. 1. ff. de adoption. auth. si qua mulier. C. de SS. Eccles.* Fufar. *d. tr. qu. 295. § 296. p. m. 221.*

382. Pater fideicommissio ne gravet filium præteritum aut exheredatum, nec heredes, quos filio exheredato substituit. C. I. A. *θ. 16. n. 2. de legat.* Fularius *d. tr. qu. 294. p. m. 221. § qu. 299. n. 23. p. m. 242.*

383. Testator si dubitet, an ultra heredem, quem nominatim gravavit, adhuc alios habeat; in Testamento suo exprimat, quòd cæteros quoque heredes, si se plures habere credidisset, gravare voluerit. vid. *l. 77. §. 29. ff. de leg. 2 l. 14. §. ult. ff. de legat. præst. l. 15. ff. ad SC. Trebel. l. 19. ff. de jure Codicil.* C. I. A. *θ. 66. de legat.*

384. Denique hac etiam cautione utatur, ne pluribus heredibus vel legatariis pro parte injungat præstationem rei, quæ pro parte præstari nequeat. Si enim diversis personis imponatur præstatio ejusmodi rei individuae, cujus pars præstari non potest, nihil omninò præstandum est. *l. 19. in fin. ff. de jure Codicil.*

385. Quòd si Testator vereatur, ne heredes instituti, aut legatarii, voluntatis suæ executionem vel planè sint neglecturi, aut oscitanter & perfunctoriè dispositionem suam executuri; poterit eos certis legibus eò astringere, & expressè cavere atque prohibere, ne quid ex hereditate suâ capiant, nisi conditionibus sibi impositis ex æsse satistecerint.

386. Sedulo etiam operam det Testator, si sub conditione aliquâ heredes suos vel legatarios honorare vel gravare constituit, ut verbis non solum clavis ac perspicuis, verum etiam aptis atque idoneis enunciet, quâ lege unusquisque heres vel legatarius portionem sibi assignatam consequi debeat: conditionem igitur non exprimat ejusmodi aliquâ formulâ, quæ de tempore præsentis aut præterito loquatur: v. gr. Si Rex Parthorum vivit, si navis in portu stat; vel, Titius, si eum codicillis heredem scripsi, heres esto. *l. 10. ff. de cond. instit.* sed ut ipsam rei præstationem expressè referat in casum aliquem incertum & futurum, veluti si dicat, Titius si Cajo decem dederit, si Sejam uxorem duxerit, heres esto. *l. 13. ff. de cond. instit. Mant. d. tr. lib. 10. tit. 5. n. 1.* Nisi enim evidens sit Testatoris voluntas, tum nec conditio appposita esse intelligetur. *l. 13. §. ult. ff. de manum. Testam. C. I. A. 8. 8. d. C. & D. Brunnem. ad l. 5. C. de Testam.*

387. Caveat Testator legatum vel fideicommissum alicui relinquere, vel quodcunque onus imponere sub conditionibus prohibitis, cuiusmodi sunt puellam vel aliam mulierem heredem instituere, vel eidem legare, si nupserit Sejo, cui honestè nubere non possit. *l. 63. §. 1. ff. de cond. & dem. l. 62. l. 19. eod. tit. ibique C. I. A. 9. 6. n. 11. Franzk. lib. 1. Resol. 15. Peckius. de Testam. conj. lib. 1. c. 24. n. 5.* Et ex adverso mulieri, quæ nuptias facilè invenire non possit, legatum relinquere, si Titio, cui nubere potest, non nupserit. *l. 64. ff. eod. tit.*

388. Quod si Testator uxori legatum relinquere velit hac lege, si non nupserit; cautus sit, ne ei vitam vidualem injungat sub conditionibus absurdis & derisoriiis: veluti si uxor à marito, vel econtra petat, ut eam perpetuò ploret, vel ad dies vitæ lugubri veste incedat. vid. *Mantic. d. tr. lib. 11. tit. 19. n. 26.* nec conditionem concipiat hâc formulâ, uxori meæ lego domum, fundum, vel hortum Tusculanum, ut iis utatur fruatur quoad vidua manserit. vel hac etiam. Lego conjugi meæ centum, si vidua vixerit; quinquaginta si nupserit. *Peckius. de Testam. conjug. lib. 1. c. 24. n. 2.*

389. Ita si uxori suæ legatum relinquat sub conditione, si honestè, pudicè & continenter vixerit; exprimat Testator, an vi hujus formulæ uxori suæ legem dicere voluerit viduitatis. vid.

Mantica. *de conj. ult. vol. lib. II. tit. 19. n. 29. § 30. p. m. 654.*
 Peckius. *de Testam. conjug. lib. I. c. 24. n. 8. § 9. Brunnem. ad Tit. C. de indict. viduit. num. 10.*

390. Ex adverso, si Testator filiae suae legatum relinquat sub conditione, si nupserit; exprimat, an ei hoc indulgere velit, ut nubendi conditioni, cui primâ vice, eò quod ante pubertatem nupserat, parere non potuit, adhuc in secundo, vel tertio matrimonio, postquam prius vel secundus maritus defunctus fuerit, satisfacere possit. *vid. l. 10. pr. ff. de cond. & dem. & l. pen. ff. quando dies legat.*

391. Circa illam conditionem, si filia nupserit, Testator exprimat, an filia eandem implere possit, quando sciens ac volens nubit viro impotenti; vel etiam per matrimonium spirituale, si monasterium ingressa fuerit; aut per nudum consensum, veluti si præmaturè & ante, quàm matrimonium consuetis ritibus confirmari potuerit, fato suo functa fuerit. *vid. Mantica. d. tr. lib. II. tit. 18. n. 50. n. 29. § n. 18.*

392. Si cavere velit Testator, ne forsan, si filia religionem ingrediatur, monasterium consequatur id, quod is filiae suae legavit sub conditione si nupserit; providus sit, ut id, quod filiae suae legati nomine vult relinquere, leget futuro illius marito nomine dotis, adjectâ expressâ conditione, quòd, si filia monasterium ingressa fuerit, designatus illius maritus, vel alius quidam, qui in hunc casum specialiter substitui atque nominari debet, legatum filiae destinatum consequi debeat. *vid. Mantica. loc. sup. cit. n. 38.*

393. Qui sub conditione, si nupserit, filiae, uxori, vel alii cuidam mulieri legatum relinquere volet, cautus sit, ne conditionem nuptiarum conferat in tertii alicujus consilium vel arbitrium, veluti si dicat; Si arbitrato Titii Seja nupserit, hæres meus ei centum dato; hæc enim conditio impedimento non erit, quominus Seja legatum consequatur, etiamsi sine Titii consilio vel arbitrato nupserit. *l. 72. §. 4. ff. de cond. & dem. C. I. A. 0. 24. n. 4. eod. tit. Brunnem. Frantzk. lib. I. Resol. 15. n. 14. Peckius. de Testam. conjug. lib. I. c. 24. n. 6. Mantica. d. lib. II. tit. 18. § seqq.*

394. Legatum relinquere volens sub conditione, si heredi molestiam non creaverit, vel eundem non offenderit, in Tabulis Testamenti exponat, an id intelligi velit de eâ molestiâ, quæ facti tantum

tum est; vel etiam de eâ, quæ alioquin de jure inferri potest. Item an conditio accipienda sit tantum de gravi aliquâ contentione ac offensâ, an verò de levissimâ quâvis, etiam verbali tantum injuriâ. vid. l. 11. §. 8. ff. de leg. 2. l. 20. ff. de manum. Testam. l. 26. & l. 30. ff. de liberat. leg. C. I. A. θ. 6. n. 44. & θ. 38. n. 15. de cond. & dem. Menoch. lib. 4. præf. 98. n. 1. 7. & 12.

395. Pari modo, si alicui legatum relinquat sub conditione, ut rationes reddat, vel si rationes reddiderit; Testator in dispositione sua declaret, an velit ut legatarius eo quoque casu legatum consequatur, si nullas unquam rationes administraverit. vid. l. 41. §. 16. ff. de fideic. libert. l. 26. §. 1. ff. de statulib. C. I. A. θ. 34. n. 10. de C. & D. Nic. Vigelius. Meth. Jur. Civ. part. 4. lib. 4. th. 8.

396. Qualemunque autem legem vel conditionem heredibus, aut legatariis, vel fideicommissariis dixerit, Testator semper exprimat diem, vel certum ponat terminum, intra quem conditioni parere debeant. l. 3. §. 31. ff. ad SC. Sillan. C. I. A. θ. 18. n. 3. de cond. & dem.

397. Et si quidem legatum relinquat ei, qui primus Capitolium ascenderit, vel ad Testatoris funus venerit, aut eidem primus monumentum fecerit; Testator in tabulis Testamenti exponat, si duo simul conditionem illam adimpleverint, an velit ut legatum æquis portionibus inter eos dispertiat: si enim hâc de re nihil disposuerit, legatum neutri debebitur. l. 10. ff. de reb. dubiis. C. I. A. θ. 38. n. 25. de C. & D. & vid. in simili Alvorad. d. tr. lib. 4. c. 3. n. 19. & n. 32.

398. Quòd si quis per ultimam suam voluntatem providere velit, ut vel tota hereditas, vel bonorum tamen aliqua pars conservetur in familiâ; operam det Testator, ne bonorum illorum alienationem heredibus suis ita simpliciter interdicit, sed ut in dispositione sua exprimat graves aliquas causas, quibus ad prohibitionem illam heredibus dictandam fuerit commotus. l. 114. ff. de leg. 1. l. 93. pr. ff. de leg. 3. C. I. A. θ. 49. n. 1. de cond. & dem.

399. Et quoniam prohibitio alienationis non extenditur de casu ad casum, nec de persona ad personam; ideo caveat sibi Testator, ut bonorum alienationem vel in universum & sub conditione, ut neque per contractus inter vivos, neque per ultimam voluntatem in extraneos transferri queant, prohibeat, l. 38. §. 3. ff.

de leg. 3. ibique Goth. *lit. g.* C. I. A. *l. 50. § 1. de C. & D.* vel ut exprimat personam & tempus, quando & in qua personâ eam expirare velit. C. I. A. *l. 49. n. 2. eod. tit.* Fusarius *tr. de substit. qu. 678. & seqq. p. m. 881.*

400. Quare si alienationem bonorum extra familiam prohibitam esse velit in infinitum; Testator in Testamento suo expressis verbis caveat, quòd adversus eos, qui contra prohibitionem suam bona alienaturi sunt, ex Testamento agere possint ac debeant, non solum illi heredes, qui Testatori in quarto gradu conjuncti sunt, verum omnes omninò descendentes. *Nov. 159. c. 2. C. I. A. l. 52. n. 1. 2. 3. de C. & D.*

401. In restitutione hereditatis fideicommissariæ regulariter detrahi solet Trebellianica: quia tamen hæc regula multas patitur limitationes, in quibus Trebellianica ex dispositione legis non deducitur: vid. *l. 16. C. de inoff. Testam. l. 81. § 1. ff. ad L. Falcid. Nov. 131. c. 12. l. 17. ff. ad L. Falcid. l. 7. l. 17. C. de Testam. mil. Carpz. lib. 6. tit. 3. R. 25.* ideo cautus sit Testator, ut in Testamento suo exprimat, an quarta illa Trebellianica etiam detrahi debeat in casibus à regula exceptis.

402. Sic si Testator ei, quem fideicommisso honoravit, substituerit causam piam, in dispositione sua exponat, an heres fiduciarius Trebellianicam deducere debeat etiam contra causam piam. Gail. 2. O. 119. n. 7. Fusarius *d. tr. qu. 299. n. 7.* Peregr. *d. tr. art. 12. n. 34.* Tiraqu. *tr. de privil. pia causa priv. 27. p. m. 25.*

403. Caveto Testator Trebellianicæ deductionem interdicare heredi alicui privilegiato, liberis scilicet, cæterisque omnibus, quibus inofficiosi querela competit. *Nov. 1. in fin. pref. § c. 1. § 2. Locam. qu. Inst. 258. Gail. 2. O. 138. n. 16. Mant. d. tr. lib. 7. tit. 11. n. 7.*

404. Quod si legati aut fideicommissi onera imponat liberis suis in proximiori gradu constitutis, in Testamento suo exprimat; Utrum liberi gravati ex bonis restituendis detrahere debeant tantum legitimam, an verò unâ cum legitimâ etiam quartam Falcidiæ vel Trebellianicam. vid. Gail. 2. O. 121. n. 4. & seqq. ibique Grævæ. Carpz. p. 3. c. 1. d. 20. Eckolt. *ad tit. ff. ad L. Falcid. §. 15.*

405. Qui in Testamento suo hoc prohibere intendit, ut Trebellianicæ nomine nihil omnino detrahatur, ne sufficere sibi persuadeat,

suadeat, si heredem institutum rogaverit, ut de hereditate restituat quicquid ad eum pervenerit.

406. Tandem, qui id etiam in Testamento præcavere velit, ne legatarius posthabitâ Testatoris voluntate, earum rerum quid facere audeat, quas Testator prohibuit; is disertis verbis disponat, quod legatarius legatum suum consequi non debeat, nisi heredibus institutis, vel aliis legitimis successoribus, vel etiam Testamentariis cautionem Mutianam præstiterit. *l. 17. l. 18. ff. de C. & D.*

407. Quandoquidem haud raro evenire solet, heredem institutum aut legatarium, qui sub conditione honoratus est, conditioni sibi præscriptæ parere desiderantem casu quodam fortuito ab implendâ eâ impediri; ideò Testator in Testamento suo exprimat, an conditio, quæ ob inopinatum ejusmodi aliquod impedimentum adimpleri nequit, pro impleta haberi debeat. arg. *l. 84. ff. de cond. & demonst. l. 94. ff. eod. l. 54. §. 2. de leg. 1. l. 4. & ibi Brunn. C. de cond. insert. Fr. de Barry. lib. 17. tit. 6. n. 16. Mantica. lib. 11. tit. 16. n. 27. C. I. A. θ. 23. n. 17. & 18. & θ. 22. n. 10. de cond. & dem. Peckius de Testam. conjug. lib. 5. c. 25. p. m. 481.*

408. Ita si Titio, sub conditione, ut Sejam uxorem duceret, certam pecuniæ summam legaverit; Testator in tabulis Testamenti expressè disponat, an illa pecuniæ summa legatario eo quoque casu pendenda sit, si conditio, sub quâ legata est, deficiat; veluti si Seja prius decedat, quàm Titius eam ducere possit: nisi enim hoc disertè exprimat, tum in casu deficientis hujus conditionis legatario nihil præstabitur. vid. *l. 71. §. 3. ff. de cond. & demon. C. I. A. θ. 23. n. 18. eod. tit. Marc. Ant. Peregrinus de fideicommissis. art. 16. n. 139. p. m. 266.*

409. Eâdem etiam cautione utatur, si conditionem referat in personam tertii alicujus, veluti inquiens, si Titius nupserit Sejæ lego Sejæ centum; Si enim Seja Titio nubere voluerit, Titius autem eam uxorem ducere recusaverit; anceps moveri posset quæstio, an non obstante, quòd conditio impleta non fuerit, legatum Sejæ præstandum sit. vid. *Peregr. de fideic. d. art. 16. n. 155. p. m. 269.*

410. Si verò conditionem, sub quâ legatum vult præstari, favore certæ alicujus personæ, pluribus imposuerit; veluti, si di-

versis ac pluribus domesticis sub conditione, ut cum hærede morarentur, legata annua reliquerit; exprimat Testator, si heres, vel alius, in cuius favorem conditio adjecta est, aliquos Testatoris domesticos in comitatu suo habere nolit, an his quoque domesticis, non minùs quàm iis, qui conditioni paruerunt, legata præstari velit. *l. 84. ff. de condit. & dem. Peregr. d. art. 16. num. 147. 148. & seqq.*

411. Exprimat itaque Testator in Testamento suo in cuius personæ, an in gravatæ, an verò in honoratæ favorem conditionem adjecerit: veluti si usumfructum omnium bonorum uxori suæ relinquat sub conditione, si in domo mariti cum liberis suis permanferit & vitam honestam, vel vidualem servet; hoc casu opus erit ut declaret in cuius favorem conditionem illam adjecerit, an in gratiam liberorum, quibuscum uxor habitare debet, hoc consilio ac voluntate, ut morientibus liberis legatum quoque ipsum extinguatur; an vero in favorem uxoris suæ legatarie, eo fine atque intentione, ut ipsa ad dies vitæ commodè habitare possit, & ut etiam post mortem liberorum, quando uxor cum illis amplius commorari non potest, ususfructus omnium bonorum uxori relinquatur. *vid. l. 1. C. de legat. l. 31. l. 84. ff. de cond. & dem. ibique C. l. A. §. 3. Gail. 2. Obs. 144. num. 11. Peckius. de Testam. conjug. lib. 5. cap. 25. Menoch. lib. 4. præf. 123. n. 19. & seqq. Franc. de Barry. d. tr. lib. 17. tit. 19. n. 3. & 4. p. m. 782. Peregr. d. tr. de fideic. art. 16. n. 150.*

412. Porro si unum ex heredibus instituat, vel eidem in specie aliquid leget, sub conditione, si heredibus certam pecuniæ summam dederit; Testator in tabulis Testamenti enunciet, an heres sub hac conditione institutus de summâ, quam præstare debet, deducere possit suam partem hereditariam, an vero solus totam summam præstare teneatur. *vid. l. 44. §. ult. ff. de cond. & dem.*

413. Qui legatum relinquit sub conditione, quæ demum post mortem suam adimpleri debeat; cum possit conditio deficere, ante quàm is diem suum obiverit: quare, si ita secum constituit, quòd propter defectum illius conditionis legatario legatum præstari non debeat; Testator id in Testamento disertis verbis exprimat: nisi enim hoc expressè ita disposuerit, tum legatarius legatum

garum consequetur, non minùs, quàm si conditioni ex asse satisfacisset. *l. 24. ff. de condit. inst. l. 2. §. 6. ff. de bon. poss. sec. tab. C. I. A. §. 22. n. 10. de C. & D. Brunn. ad l. 2. ff. eod. tit. & ad l. 7. C. de instit. & subst. Mant. lib. 11. tit. 17. n. 5. Joh. à Sande. lib. 4. tit. 4. defin. Frisic. 3.*

414. Ulteriùs Testator voluntatem suam super hóc satis explicet, an conditiones Testamento suo adjectas usque adeò in formâ specificâ adimpleri & ita strictè servari velit, ut heredes vel legatarii ne quidem per interpositam personam easdem adimplere possint; an vero hoc quoque iis indulgere velit, ut conditiones sibi impositas per alias sive in aliis personis explere possint. *fac. l. ult. ff. de cond. inst. l. 51. §. 1 ff. de cond. & dem. Brunnem. ad l. 44. n. 4. & l. 55. ff. eod. tit. Gail. lib. 2. Obs. 2. n. 3.*

415. Proinde si alicui legatum relinquat sub conditione, si heredi centum dederit, Testator planè declaret, an conditio pro impletâ haberi debeat, si legatarius non quidem ipsi heredi, sed ei tamen, in cujus potestate ac tutelâ est, decem dederit. *vid. l. 44. l. 94. ff. de cond. & dem. l. 95. §. 7. ff. de solut. l. 22. ff. de man. Testam. Mantica. d. tr. lib. 11. tit. 17. n. 13.*

416. Quod si pluribus personis sub eadem conditione quid legaverit Testator, exprimat, an casu, quo unus tantùm ex illis conditioni paruerit, eidem totum legatum, an vera tantum pars rei legatae, & quota assignari debeat. *vid. l. pen. in pr. & §. 2. ff. de C. & D. l. 11. §. pen. ff. de leg. 3. C. I. A. §. 13. n. 1. 2. 3. 5. §. 21. n. 9. §. 23. n. 3. & 4. eod. tit. de C. & D. Fr. de Barry. d. tr. lib. 17. tit. 7. n. 2.*

417. Si quis ei, quem sub conditione heredem instituit, postea purè & absque conditione legatum relinquere velit, Testator disertis verbis enunciet, quòd conditio institutioni adjecta in legato pro repetitâ haberi non debeat. *l. 77. pr. ff. de cond. & dem.*

418. Qui heredi instituto non simpliciter, sed sub certâ conditione onus aliquod imposuerit, & substitutum eâdem conditione gravatum esse velit; id quod sub conditione heredi imposuit, ne simpliciter imponat substituto, veluti dicendo, quæcunque relicta sunt ab instituto (cui conditionem adjecerat,) eadem & à substituto præstari volo; sed disertè explanet; an cum vel sine conditione substitutum instituere vel gravare voluerit. *l. 73. ff. de hered.*

hered. instit. l. 52. §. 1. l. 113. §. 4. l. 126. §. 1. ff. de leg. 1. C. I. A. θ. 31. pr. de C. & D.

419. Similiter si diversas res relinquat uni vel pluribus legatariis à diversis personis gravatis; quarum unam gravavit sub conditione aliquâ; in dispositione suâ plenissimè exprimat, an & cœteri gravati legata non nisi sub eâdem conditione præstare teneantur. Mant. *d. tr. lib. 10. tit. 6. n. 14.*

420. Quòd si uni alicui personæ plures res, & quasdam quidem sub conditione, quasdam verò purè legare velit: ne eas res, quas absque conditione aut qualitate vult relinquere, eâdem oratione leget cum illis, quæ sub qualitate præstari debent; veluti dicendo, lego Titio fundum instructum & domum, si enim hoc modo legaverit, tum domûs quoque instrumentum debebitur. *l. 20. §. 2. ff. de instr. leg. quare de singulis sigillatim, quid fieri velit, explanet.*

421. Cæterum si Testator personam illam, quam heredem instituere, vel cui legare animo intendit, nomine proprio forsan exprimere nolit; saltem eam demonstret ejusmodi aliquo indubitabili signo, quod à personæ honoratæ corpore, vel officio, vel artificio, vel necessitudine, vel affinitate sit desumptum. C. I. A. *θ. 40. n. 2. de cond. & dem.*

422. Interim tamen caveat Testator, si demonstratione aliquâ personam designare, vel sub conditione quadam eandem heredem instituere, vel eidem legare velit, ne causâ, modo, conditione vel demonstratione utatur falsâ, turpi, vel impossibili: vid. sup. thes. 91. cum seqq. & th. 104. Si enim hujusmodi aliquâ denotatione usus fuerit, facilè oriri poterit quæstio an legatum, quod tali modo relictum est, præstari debeat. *l. 75. §. 1. de leg. 1 l. 7. §. pen. ff. de cond. & dem. C. I. A. θ. 5. n. 7. & θ. 40. n. 4. & 7. & θ. 41. eod. tit. Althusius. lib. 1. Dicaeolog. cap. 45. n. 37. 38. 40. 41. & 42.*

423. Res ipsas quod attinet, quascunque Testator legaturus est, semper det operam, ne legata relinquat in genere: veluti substantiam, corpus &c. sed ut in specie designet certam aliquam rem, quæ ab herede præstari possit & debeat. Fr. de Barry. *d. tr. de success. lib. 9. tit. 8. n. 1. Joh. Althusius. d. lib. 1. cap. 53. n. 37.*

424. Sin omnino legatum aliquod generale, veluti hominem, domum, fundum, vestem &c. relinquere velit; in Testamento suo declarare ne negligat, cui competere debeat rei legatae electio; num heredi, an verò legatario. *l. 110. l. 45. §. 1. l. 32. §. 1. ff. de leg. 1. C. I. A. §. 85. circ. fin. eod. tit. Fr. de Barry loc. sup. cit. n. 2. & seqq. Schneidevv. ad §. 22. Inst. de legat. n. 15.*

425. Testator non legato rem, quæ in naturâ quidem fuit, sed esse desiit; aut quæ in rebus humanis nec unquam exstitit, nec exstare poterit. §. 7. *l. de leg.* nec magis etiam res, quæ vel absolute, vel respectivè tantum in commercio non sunt; vel quæ specialiter legari prohibitæ sunt. de quibus vide in *C. I. A. §. 25. de legat. fac. l. 39. §. 8. ff. de leg. 1.*

426. Res, quæ ædibus ita junctæ sunt, ut absque illarum deformatione detrahi nequeant, ut sunt marmora, columnæ, tegulæ, tigna, ostia, fistulæ, castella, statuæ quæ parietibus inhærent, vel perpetuò ibi fuerunt; Testator separatim ne leget, nisi singulari ratione, quæ exprimenda foret, omnino fieri id velit. *l. 41. §. 1. usq. ad fin. l. 42. l. 43. pr. & §. 1. ff. de leg. 1. l. 11. §. 14. & l. 21. §. 2. de leg. 3. C. I. A. §. 26. eod. tit. Joh. Althusius. lib. 1. Dicaolog. cap. 53. num. 27.*

427. Ne quis leget res, quæ sint legatarii pleno jure propriæ; §. 10. *l. & l. 13. C. de legat. C. I. A. §. 27. eod. tit. Mantic. d. tr. lib. 9. tit. 10. n. 5. Fr. de Barry. d. tr. lib. 9. tit. 3. n. 16. nec res, quas Testator ipso jure legatario debet; nisi plus sit in legato, quam in debitor. §. 14. l. eod. C. I. A. §. 15. n. 4. de liberat. leg. Althusius, d. lib. 1. c. 53. n. 29.*

428. Res alienas temerè nemo legare velit: quòd si omnino id, quod suum non est, aliis legare alicui volupe sit; quòd non inscius, sed deliberato animo rem alienam legaverit, expressè in Testamento suo mentionem faciat; simulque disertè declarer, an semper res ipsa, si quidem comparari potest; & si comparari non possit, quibus casibus æstimatio, & qualis præstari debeat. §. 4. *vers. Quod autem diximus l. de legat. C. I. A. §. 28. n. 8. eod. Menoch. lib. 4. præf. 116. n. 32. Carpz. lib. 6. tit. 3. R. 27. num. 14. Cardinalis Tuschus pract. concl. tom. 5. lit. L. conc. 63.*

429. Si in casum, quo res legata perierit, vel alienata fuerit, rei æstimationem præstari velit, Testator ipsemet rei pretium in Testamento suo constituat; ne forsan lis oriatur inter heredem & legatarium, quanti res æstimanda sit. *l. 30. ff. de leg. 2.*

430. In universum, quicumque ex bonis suis legati nomine quid relinquere volet, in singulis largitionibus certam rem aut quantitatem vel pecuniæ summam exprimat atque definiat: & vel proprio rei vocabulo, vel certâ tamen atque accuratâ illius descriptione, aut demonstratione designet, quid quantumve unicuique ex hereditate vel patrimonio suo nomine legati vel fideicommissi exhiberi, & utrum rem ipsam, an verò rei æstimationem præstari velit. *l. 30. ff. de leg. 2. l. 34. pr. cod. Mantic. d. tr. lib. 9. tit. 9. n. 4.*

431. Ita si alicui in genere leget omnia sua bona; curet Testator in dispositione sua exprimere, an legare voluerit universum patrimonium, ut adeò nomine bonorum etiam actiones, jura, & bona quoque venalia comprehendi debeant. Fr. de Barry. *d. tr. de success. lib. 9. tit. 7. n. 1. 4. & seqq.* Card. Tuschus. *pract. conc. tom. 1. lit. B. conc. 101. Fach. 5. cont. 67.* & Lexicographi communiter. *in voc. Bona.*

432. Quando autem in specie alicui legare vult bona sua Immobilia; exprimat Testator an sub immobilibus etiam contineri velit, annuos redditus, (a) nomina debitorum, (b) pecunias ademptionem prædiorum paratas, (c) horrea frumentaria, (d) insulas fluctuantes, (e) animalia data ad socidam, (f) & aurum, argentum, gemmas, ceteraque mobilia pretiosa. (g)

(a) Speidel. *in voc. Jahrende Naab.* Besold. *in voc. Zins.* Mynsing. *1. O. 69.* (b) Dn. Eckolt. *ad tit. ff. de R. D. §. 16. n. 4. & 5.* Menoch. *lib. 4. præf. 129. num. 32.* Geil. *2. O. 10. ibique Grævæ.* (c) Mantica. *d. tr. lib. 8. tit. 2. n. 2.* (d) *l. 60. ff. de adq. rer. dom.* (e) Berlich. *tom. 3. conc. 30. n. 15.* (f) Speidel. *in voc. Jahrend.* (g) arg. *l. 22. C. de admin. tutor. ibique Goth.*

433. Ex adverso si bona tantum Mobilia Testator legare velit, is in tabulis Testamenti declaret, an nomine mobilium, etiam præstari debeant bona moventia, (a) fructus pendentes, (b) pecunia

pecunia numerata, nomina debitorum, jura & actiones. (d)

(a) vid. l. 93. ff. de V.S. (b) Tiraqu. de retr. lig. §. 1. glos. 7. n. 44. & seqq. Dn. Eckolt. ad tit. ff. de usur. §. 12. circ. fin. (c) Gail. 2. O. 11. n. 7. & seqq. Menoch. lib. 4. præf. 129. n. 32. & præf. 137. & 138. Mantica. d. tr. lib. 9. tit. 3. (d) Menoch. d. lib. 4. præf. 137. & 138.

434. Vir locuples, si alicui in Testamento suo relinquat Paupertatem suam, Sein Armuthelein; ulterius declaret, an vi hujus vocabuli præstari velit universas facultates suas, an vero saltem peculium suum, Seinen Spaaarhasen/ Noth, oder Ehren, Pfennig. l. 78. §. 12. ff. ad SC. Trebell. l. 16. pr. eod. Mantica. d. tr. lib. 9. tit. 1. n. 6. Besold. in voc. Baar. circ. fin.

435. Si verò Facultates suas, vel Fortunas, aut Substantiam, vel patrimonium, aut peculium suum legaverit; memor sit, ut in dispositione suâ declaret, annon saltem pecuniam suam legare voluerit. vid. l. 16. pr. ff. ad SC. Trebell.

436. Meminerit Testator, multum interesse an quis leget, Sein Geld; an verò legato relinquat, Sein Baargeld oder seine Baarschafft: (a) quare si Pecuniam suam in Testamento alicui relinquere velit, exprimat, an nomine pecuniæ tantum nummi vel pecunia numerata; an verò omne id, quod in patrimonio est, (b) & corpora etiam ac jura hereditaria (c) præstari debeant.

(a) Besold. in voc. Baargeld. Carpz. J. For. p. 3. c. 13. d. 34. (b) l. 15. ff. de V.S. (c) l. 178. & l. 222. ff. eod. tit.

437. Quòd si ea tantum bona, quæ in Urbe sunt, legare decrevit; caveat Testator ne dicat, se legare omnia, quæ Romæ vel Argentorati sunt: si enim hâc utatur formulâ, tum non ea solum bona, quæ in urbe, sed & illa quoque, quæ in continentibus urbis seposita sunt, legata esse intelligentur. l. 2. l. 87. ff. d. V.S. l. 41. §. 6. l. 84. ff. de leg. 3. l. 12. ff. de supel. leg. Menoch. lib. 4. præf. 126. n. 13. Mantica. d. tr. lib. 9. tit. 3. n. 15. Fr. de Barry. d. tr. lib. 9. tit. 4. n. 24. & 25.

438. Ita si Titio legare velit omnem Penum, vel Supellectilem, quæ urbico usui destinata est; ne dicat, lego Titio omnem penum vel omnem supellectilem, quæ in urbe est: sed legatum relinquat his vel similibus verbis; lego Titio omnem penum ur-

banam, vel, lego Titio omnem supellectilem urbanam. *l.12. ff. de supel. leg. l.4. §.5. ff. de penu leg.*

439. Fundum Instructum qui alicui relinquere volet, cum Guth mit aller seiner Zugehör; exprimat, an ad fundum instructum pertinere etiam debeant res, quæ in apothecis aut horreis asservantur, aut quas Testator tantum ad tempus, veluti custodiae, tutelæ, aut voluptatis causâ, ibi habuit. *l.12. §.29. & l.27. §.3. ff. de instr. & instrum. leg. C.1.A. 8.4. eod. tit. l.91. §.1. ff. de leg.3. Carpz. 7. For. p.3. c.13. def.22. & 23. & lib.6. R.26. n.8. Cardin. Tuschus. pract. conc. tom.5. lit.L. conc.123.*

440. Omnem rem, quam aliquis legare volet, ita vel proprio nomine, vel certâ descriptione à loco, situ, finibus, viciniâ, aliisque qualitatibus & circumstantiis, quemadmodum jam supra monui, demonstret, ne ulla dubitatio de illa superesse possit. Nam si quis vagè tantum & generaliter, e.g. fundum, domum, absque alia notâ, indicio vel explanatione legaverit, legatum erit nullum & derisorium, arg. *l.71. ff. de leg.1. l.69. §.4. ff. de jure dot.*

441. In universum etiam, qui rem quamcunque vult legato in aliquem transferre, exprimat, an sub legato rei comprehendî debeat non solum ipsa res principalis, verum etiam instrumentum rei, & omnis materia, itemque pecunia, quæ ad rem illam destinata, aut rei illius causa comparata est. *l.35. §.3. in fin. & §.4. ff. de hered. instit. l.41. §.14. ff. de leg.1.* Proinde qui villam, fundum, domum, aut aliud ædificium vult legare, exprimat, an etiam instrumentum, supellectilem, & cœtera quæ prædiorum vel ædificiorum causa comparata, vel in iis reposita sunt, relinquere voluerit. vid. *l. fin. ff. de supel. leg. & l.14. ff. eod. tit. Carpz. 7. For. p.3. c.13. d.28. & Dn. Joh. Philippi. Instit. Pract. lib.2. tit.20. §.27. Ecl.85. num. 4.*

442. Et si quidem cum fundo etiam Supellectilem legare velit; ne hac formulâ utatur: fundum cum instrumento lego: sed vel, fundum instructum, vel nominatim etiam supellectilem dilucide exprimendo, legato relinquat. *l.12. §.15. & §.27. ff. de instr. leg.*

443. Si verò hujusmodi prædia vel ædificia cum instrumento legare destinavit, specialiter exponat Testator, an nomine instrumentorum

mentorum venire debeant, omnis generis instrumenta, tam animata, (a) quàm inanimata; (b) tam bruta, quàm rationalia; (c) tam vocalia, quàm semivocalia, & muta; (d) veluti mancipia, jumenta, pecora, aves illectrices (e) & cœtera volatilia, nobiles ad venandum canes, (f) item habitatio, (g) vasa, granaria, (h) fructus, semina, frumenta, (i) & his similia. (k)

(a) C.I.A. tit. de instr. vel instrum. leg. §. 13. (b) Idem C.I.A. d. tit. §. 15. (c) d. C.I.A. eod. tit. §. 13. & 14. (d) Idem C.I.A. d. tit. §. 11. (e) l. 12. §. 13. ff. eod. tit. (f.) d. l. 12. §. 12. eod. vid. Q. Curtius de reb. gest. A.M. lib. 9. c. 1. circ. fin. (g) l. 20. §. 2. ff. eod. tit. (h) l. 12. §. 1. eod. (i) l. 12. pr. d. tit. ff. de instr. vel instrum. leg. (k) C.I.A. loc. sup. cit. Fr. de Barry. d. tr. lib. 9. tit. 10. n. 5. & tit. 12. n. 10.

444. Qui villæ instrumentum legare volet, exprimat an sit villa rustica, an vero urbana; & an sub instrumento villæ etiam comprehendi debeat supellex urbana vel rustica. arg. l. 16. pr. & l. 19. §. fin. ff. eod. tit.

445. Et quandoquidem inter Instrumentum & Ornamentum insignis atque notabilis est differentia; l. 12. §. 16. ff. de instr. vel instrum leg. ideo, qui prædii alicujus instrumentum legare volet, ea quæ ad domûs vel fundi tutelam pertinent, probè distinguat ab iis, quæ voluptatis vel ornamenti causâ parata sunt, & quid intellectum vel datum velit, exprimat. d. l. 12. §. 16. & C.I.A. §. 17. n. 2. eod. tit.

446. Domum alicui legare cupiens exprimat, an etiam instrumenta emtionum, (a) & ruta, cæsa, (b) legato cedere debeant. Et cum sub domo communiter comprehendantur, quæcunque calce, ferro, clavis eidem affixa sunt, was Maur oder Nagelfest ist; (c) quid autem eo nomine debeat intelligi, aliqui pro studio partium sinistrè interdum interpretari conentur: quare Testator domum legaturus, secum prius reputet, & singulatim recenseat, quæ alicujus momenti, & domui quâcunque ratione juncta & affixa sunt, quòd ea cum domo legare & relinquere voluerit. (d)

(a) l. 92. ff. de leg. 3. l. 12. §. 45. ff. de instr. vel. instrum. leg. (b) vid. l. 17. §. 6. ff. de act. emt. l. 18. §. 1. ff. eod. tit. (c) Fr. de Barry. d. tr. lib. 9.

lib. 9. tit. 10. n. 5. (d) vid. Menoch. *lib. 4. pres. 129.* & Dn. Philippi. *Instit. Pract. lib. 2. tit. 26. §. 29. Ecl. 86.*

447. Si domûs, vel fundi Usufructu legato, usumfructum instrumenti legare nolit; usumfructum illum, vel instrumentum, ut disertis verbis in Testamento suo excipiat, necesse est. *l. 15. §. 6. ff. de usufructu. Mantica. d. tr. lib. 9. tit. 2. n. 16.*

448. Qui Aream alicui legaverit, eique postmodum inædificaverit domum; hanc si ad legatarium nolit pervenire, expressè excipiat: aliàs heres ejus tam domum superstructam, quàm aream ipsam præstare tenebitur. *l. 44. §. 4. ff. de leg. 1. l. 39. de leg. 2. l. 92. §. 8. ff. de solut. C. I. A. §. 82. de legat.*

449. Mercator, si filiis Domum instructam leget, sententiam suam dilucidè ostendat, an sub legato instructæ domûs, etiam merces & pignora contineri velit; num secus. vid. *l. 21. §. 43. ff. de instr. leg. C. I. A. §. 6. n. 1. in fin. eod. tit. Mantica. d. lib. 9. tit. 2. num. 47.*

450. Sive autem urbana sive rustica Prædia quis legaverit, semper & ubique expressè significet, an legatario etiam præstari debeant omnes res accessorix, quas Testator ipse prædiis illis intulit, aut quæ rei principali quocunque modo accesserunt. vid. *l. 8. ff. de leg. 1. ibiq. Goth. §. l. 7. in fin. de auro leg.*

451. Quascunque res aliquis legaturus est, semper exprimat, an legatario præstari velit ea tantùm bona, quæ tunc temporis, quando Testamentum vel codicillos condidit, in patrimonio habuerat; an vero etiam illa, quæ post Testamentum conditum, & in genere omnia & singula, quæ sibi in vitâ suâ comparavit. vid. Peck. *de Testam. conjug. lib. 5. c. 29. n. 3.*

452. Res Fungibiles quæ in quantitate consistunt, ne quis leget absque definitione quantitatis, sed singulis rebus legatis certum pondus, numerum, vel mensuram adjiciat: hoc enim omisso, quidam nihil dari oportere; alii minimum dando heredem liberari; alii omne, quod ejus generis Testator reliquit, præstandum esse statuunt. Goth. *ad l. 7. ff. de tritico leg. lit. a. C. I. A. §. 1. n. 2. eod. tit. Fr. de Barry. d. tr. lib. 9. tit. 19. n. 2. & n. 9.*

453. Aurum vel Argentum legare volens, non solum pondus adjiciat, sed etiam certam speciem auri vel argenti designet; an scili-

scilicet factum, aut infectum, vel etiam signatum, præstari debeat. vid. *l. 27. ff. de auro legat.* ibique *C. I. A. 0.8. n. 11.* Menoch. *lib. 4. præf. 162.* Fr. de Barry. *d. tr. lib. 9. tit. 6. n. 11.* item an res etiam inauratas, aurea emblemata, nummos, arculas, & vasa argentea, gemmas, margaritas, vel alias res pretiosas auro inclusas legato cedere velit. *l. 19. §. 13. & l. 20. ff. de auro. leg. C. I. A. 0.2. circ. fin. eod. tit.*

454. Qui verò aurum vel argentum signatum, aut Pecuniam legare volet, is si omnem omnino pecuniam intelligat, id nominatim; Sin minus, certum numerum ac speciem nummorum exprimat, ex.gr. centum & viginti florenos in quadraginta ducatis. Si enim nummos indistinctè legaverit, exiguiores tantum præstabitur. *l. 75. ff. de leg. 3.* Planissimè itidem explicet, an nomine nummorum vel pecuniæ, quælibet numismata, etiam veterum; itemque Imperatorum, Principum, aliorumque imagines, & reliqua, memoriæ causa quæ cudi & servari solent, intellecta velit. *l. 50. §. fin. l. 51. ff. de leg. 1.* Franc. de Barry. *d. lib. 9. tit. 18. n. 10. circ. fin.*

455. Et si quidem corpora nummorum quæ in hereditate inventa erunt, legatario præstari velit, id ipsum disertè testetur, & vel nummos ipsos describat certâ demonstratione, vel loci, in quo repositi sunt, vel arcæ, in qua continentur. *d. l. 51. ff. de leg. 1.* & Fr. de Barry. *loc. sup. cit.* Certâ autem ac verâ, non falsâ nec dubiâ demonstratione utatur; nam si is, qui quinque tantum nummos in arca habet, alicui leget nummos decem; aut si is, qui pecuniam legavit, quam in arca habet, eam post Testamentum factum in alios usus transtulerit, nec hoc, aut quid quantumve legati nomine præstari velit, in alia dispositione dilucidè exposuerit; non levis erit dubitandi ratio, an aliquid, & quid quantumve legatario ex pecunia legata præstari debeat. vid. *l. 35. §. 1. & 2. ff. de leg. 3. l. 96. pr. & l. 108. §. 10. ff. de leg. 1.*

456. Qui certam pecuniæ summam legaverit, v.c. mille florenos, in dispositione sua disertè exprimat, si fortè post Testamentum factum nummorum æstimatio augeatur, vel minuatur, an spectari velit eum valorem, qui fuit tempore Testamenti conditi, an vero eum, qui erit tempore mortis, aut cedentis legati.
vid.

vid. Carpz. *Resp. Jur. Elect. lib. 6. tit. 3. R. 21. & ibi DD. in utramq. partem cit.*

457. Aurea vel argentea Vasa legaturus, in dispositione sua clarè exponat, an vasa etiam fracta & collisa, unà cum plumbo, quo vascula continentur; item an matulæ etiam & scaphia valorum nomine præstari debeant. vid. l. 27. §. 3. ff. *de auro leg. l. 19. §. 4. & C. I. A. §. 7. eod. tit.*

458. Testator si sub Escario argento etiam Coquinarium comprehendendi velit, hoc ipsum nominatim leget; quod si sub escario potorium contineri nolit, potorium expressis verbis excipere opus erit. C. I. A. *de auro & argent. leg. th. 8.* Quin & sic melius sibi consulat, si escarium legando, potorii quoque expressam faciat mentionem, quando scilicet hoc legato comprehendendi volet.

459. Gemmas in specie quod attinet, has legaturus clarè pronunciato, an etiam vasa gemmea, murrhina, crySTALLINA & similia, non minus quam margaritæ, & cæteri lapilli, aut vitra pretiosa, sub legato gemmarum comprehendendi debeant. l. 19. §. 17. 18. 19. ff. *de auro leg.* vid. Plin. *Sec. Hist. nat. lib. 9. c. 35. lib. 36. c. 1. & 24. & lib. 37. per tot.*

460. Mundum muliebrem, qui munditiæ ergo, quo mulier mundior fiat, parari solet, uxori legaturus, veluti, unguenta, nardum purum, lavationem, vasa balnearia & unguentaria, instrumenta eidem usui inservientia, specula, pectinem, calamistros, & si qua similia dici possunt; clarum faciat, an etiam ornamenta, monilia, annulos, vestes, argentum balneare, unguenta quibus valetudinis causa ungimur, lectos argenteos, & carrucas dormitorias, die Sänften oder Schlaf. Carreten legato cedere velit. l. 27. §. 10. l. 32. §. 7. ff. *de auro leg.* ibique C. I. A. §. 9. Menoch. *lib. 2. præf. 163. n. 2. & 10. Calvinus, in voc. Mundus.*

461. Ornamenta muliebria, den Weiber. Geschmuck si legare velit, an sub ornamento muliebri etiam contineri debeant omnes margaritæ, gemmæ aut lapides, sive adhuc rudes sint, sive expoliti, sive sint exemptibiles aut soluti, sive non soluti nec exemptibiles, apertissimè dilucere faciat. l. 25. §. 11. ff. *de auro leg.* vid. ibi C. I. A. §. 10. & Menoch. *loc. sup. alleg.* Calvin. & Barb. *in voc. Ornamenta.*

462. Aureos, argenteos, vel alius alicujus pretiosæ materiæ Annulos legans, speciatim exprimat, an signatorium etiam annulum

lum, in quo Testatoris nomen incisum vel expressum est, hoc legato cedere velit. *l. 25. §. 10. ff. de aur. legat. l. 74. ff. de V. S.*

463. Et si non solum annulos, sed etiam thecam, in quâ annuli continentur, relinquere velit, ne simpliciter leget annulos, sed disertè exprimat, quod unâ cum annulis, etiam dactyliotheca præstari debeat. *l. 53. §. 1 ff. de leg. 3. vid. Plin. Sec. histor. natur. lib. 37. cap. 1.*

464. Sin non ipsos annulos, sed tantum dactyliothecam seu capsulam, in quâ annuli repositi sunt, relinquere velit; ne dicat, lego Titio dactyliothecam: nisi enim annulos à legato nominatim excipiat, quæstio oriri poterit, annon etiam annulos, qui in capsulâ continentur, legare voluerit. *l. 52. §. 8. ff. de leg. 3. vid. l. 67. pr. ff. de furtis. & C. I. A. 6. 13. n. 2. de auro legat.*

465. Vestes legare volens, exprimat, an vestis appellatione comprehendi debeant etiam zonæ aureæ & argenteæ, & omnia omnino vestimenta, tam lanea & serica, quàm lineæ & pellicea; utrum etiam illa, quæ incubandi causa parata sunt, veluti culcitæ & cervicalia; vel insternendi ergo, ut tapeta; vel induendi gratiâ, ut calceamenta: Item an vestis tantum secta, vel defecta, nondum suta, neque completa, penes sartorem adhuc existens. *l. 23. §. 1. ff. de auro leg. l. 25. l. 22. & C. I. A. 6. 12. eod. tit. l. 4. ff. de leg. 1. Menoch. lib. 4. præf. 161. n. 15. §. n. 23. §. præf. 157. n. 19. Carpz. J. For. p. 3 c. 13. d. 24. n. 8.*

466. Qui uni virilem, alteri muliebrem vestem legare volet, in tabulis Testamenti exponat, uter ex duobus illis consequi debeat vestimenta communia, quibus viri & mulieres promiscuè & sine reprehensione utuntur, veluti pallia, sudoriola, tibialia. &c. *l. 23. §. 2. l. 25. §. 6. ff. de auro leg. ibidem C. I. A. 6. 12. n. 6. §. 7. Menoch. lib. 4. præf. 161. n. 30.*

467. Vestes sive viriles sive muliebres pretiosas ne facilè ejus conditionis homini, cui tales induere statuto interdictum est, legaverit: dubitatio enim oriri posset, utrum legatario vestes ipsæ, an vero illarum æstimatio, aut, quod DD. quidam statuunt, nec pretium nec vestes præstari debeant, Carpz. *Jurispr. For. p. 3. c. 13. d. 24. n. 5. §. 6. Menoch. lib. 4. præf. 161. n. 24. Peckius. de Testam. conjug. lib. 5. c. 29. n. 3. circ. fin. p. m. 507.*

468. Frumentum legare cupiens certam quantitatem & speciem frumenti exprimat; secus si fiat, quaestio moveri poterit, an non solum omnes frumenti species, verum etiam farinam; an vero unam tantum frumenti speciem, scilicet triticum, legare voluerit. arg. l. 4. ff. de tritico legat. l. 50. §. 1. & l. 52. ff. Mandat. l. 75. §. 1. & 2. ff. d. V. O. vid. Franc. de Barry. d. tr. lib. 9. tit. 19. n. 5. Menoch. lib. 4. praef. 151. n. 5.

469. Et si quidem certam speciem frumenti leget, veluti Triticum; ulterius exprimat, an etiam frumentum illud, quod ex duabus speciebus mixtum est, & nostris Mosser dicitur, praestari debeat. vid. C. I. A. §. 1. n. 3. de tritico leg. Menoch. d. praef. 151. n. 3.

470. Vinum qui legat, exprimat, an sub hoc legato contineri velit omnia vina, tam nobilia & generosa, quam secundaria & operaria; tam domi nata, quam exotica; veluti Hungaricum, Gallicum, Hispanicum, Italicum, Rhodium & Lesbium, (quod posterius Aristoteli animam agent in deliciis fuisse refert Aul. Gellius. Noct. Att. lib. 13. c. 5.) item an vinum tam antiquum, quam novum; tam id quod in vinea natum est & vinum permansit, quam acetum, mulsum, zythum, cydoneum, & vina dulcia, factitia, & aromatica, aut si quae alia hujus generis habeat, quae vini saporem referant. l. 9. ibique Goth. ff. de trit. vin. vel oleo leg. Plinius Secund. Hist. nat. lib. 14. c. 6. 7. 9. 10. 16. & lib. 15. c. 28. Menoch. lib. 4. praef. 153. n. 15.

471. Vasa cum vino legare si velit, & hoc exprimat, quatenus vasorum species legato cedere debeant: an tantum amphorae & cadi; an vero etiam dolia, utres, culei, cuppae immobiles, & quaecunque vasa vino servando parata sunt. l. 3. §. 1. & l. 15. ibique Goth. ff. de tritico legat. l. 206. ff. d. V. S. Menoch. lib. 4. praef. 172. num. 23.

472. Sin vero vasa in quibus vinum continetur, simul legata esse nolit; itidem expresse hoc declaret, quod, exceptis vasis, vinum tantum legare velit. l. 3. ff. de tritico leg. l. 4. pr. ff. de penu leg. Fr. de Barry. d. tr. lib. 9. tit. 19. n. 6.

473. Lanam qui vult legare exprimat, an eam tantum lanam, quae tonsa & a corpore animalis separata est; an vero etiam pelles lanatas, vestimenta ex lana confecta, atque ita lanam tinctam,
non

non solum ovinam, sed & caprinam, leporinam, & ligneam; tam eam, quæ voluptatis aut deliciarum causâ, quam quæ medicinæ aut valetudinis gratiâ parata est, legatam esse velit. *l. 70. pr. § 4. ff. de leg. 3. l. 32. § 8. ff. de auro leg.* Menoch. *lib. 4. præs. 171. n. 6.* Plinius Sec. *Hist. nat. lib. 8. cap. 48.*

474. Quod si penum legare velit, declaret, an præter esculenta & poculenta, illorum etiam condimenta, veluti acetum, oleum, garum, mel; item, an medicamenta etiam atque vasa penuaria, thecæ, arculæ, sportæ; item, ligna, carbones & similia, per quæ penus conficitur, aut quæ in penu cujuscunque usûs gratiâ recondita sunt, penoris legato cedere debeant. *C. I. A. l. 1. n. 9. § 2. n. 3. § 6. de penu leg.* Fr de Barry. *d. tr. lib. 9. tit. 20.*

475. Supellectilem qui vult legare, clarè exponat, an cochlearia argentea, vel etiam vasa, quæ in magno pretio sunt, & rhedas, & tapeta, & culcitras, & stragula, & libros, & arma, & capsas, & armaria, quæ librorum, vestium, aut armorum gratiâ parata sunt, unâ cum cæteris, quæ ab Authoribus infra allegatis referuntur, supellectilis nomine comprehendendi velit atque intelligat. *l. 3. § 2. ff. C. I. A. l. 2. § 3. de supellectile leg.* Carpz. *Resp. Jur. Elect. lib. 6. tit. 3. R. 34. n. 26. § 30.* Cardin. Tuschus. *præct. concl. tom. 5. lit. L. concl. 122.* Speidelius in *voc. Hausbrath.*

476. Bibliothecam legaturus, exprimat, an sub hâc legato contineri debeant omnes omninò libri, cujuscunque idiomatis vel doctrinæ sint; tam rudes, quam compacti; & chartæ tam puræ, quam manuscriptæ; membranæ, chartæ & Tabellæ Geographicae, imagines, & picturæ; Instrumenta tam naturalia, nempe omnis generis mineralia, metalla, gemmæ, lapides, exuviae animalium, plantæ & herbæ; quàm artificialia, organa scilicet omnium artium, tam liberalium, quàm mechanicarum; item fulcra, armaria, & scrinia in quibus libri vel chartæ conduntur; ac in universum res omnes, quæ eò loci, ubi bibliotheca asservatur, vel quotidiani usûs, vel custodiæ, vel ornamenti causâ reposita sunt. *l. 52. ff. de leg. 3.* Mantica. *de conj. ult. vol. lib. 9. tit. 2. n. 50.* Plinius Secund. *Hist. Nat. lib. 13. c. 11. § 12. § lib. 34. c. 2.*

477. Et si quidem totam bibliothecam legato cedere velit, ne simpliciter leget libros suos; quippe cum sub bibliothecæ no-

longè plures res comprehendantur, quàm sub appellatione librorum. vid. *d. l. 52. §. 3. ff. de legat. 3.*

478. Pater legans uni filiorum libros omnes, præter Medicos; & alteri filio omnes, præter Juridicos: si in bibliothecâ suâ habeat libros, qui ex utrâque, tam Juris, quam Medicorum doctrinâ compositi sint, singulariter exprimat, cui libros illos Medico-Legales assignare velit. *arg. l. 36. §. 1. ff. de leg. 1.*

479. Equorum bigam, trigam vel quadrigam (hodiè sexigam, septigam vel etiam octigam fingere necessum) alicui legare volens, *ein Kuppel oder Gespann Gurschen, Pferd* / in dispositione sua definiat, si ante quam dies legati cesserit, unus vel alter equorum ex biga, triga, quadriga &c. mortuus fuerit, an reliqui superstites legatario nihilominus præstari debeant: quin etiam si omnes legantis equi, vel tamen quos nominatim designando legaverat, interierint, quid fieri velit. vid. *l. 65. §. 1. ff. de leg. 2. Goth. ad l. 38. §. 14. ff. de edil. ed. § l. 10. in fin. ff. quib. mod. ususfr.*

480. Qui non solum animalia viva, sed & in casu, quo ante diem legati mortua erunt, corium & carnem legatario præstari volet, meminerit, expressis id verbis præcipi necessum esse. *l. 49. pr. ff. de leg. 2.* sine quo textu, ridiculum forsan esset hoc monere.

481. In Alimentis legandis, Testator primò omnium hâc cautelâ utatur, ut in dispositione suâ declaret, quid quantumque unicuique legatario alimentorum nomine præstari velit. Nam aliis alimentis indigent nobiles, aliis plebei, aliis pueri, aliis adulti, viri aliis, aliis fœminæ. *arg. l. 10. §. 2. ff. de alim. leg. l. 3. §. 1. & seqq. ff. ubi pupil. educ. deb.* Fr. de Batry *d. tr. lib. 9. tit. 26. num. 14.* Vigelius. *M. I. C. p. 4. lib. 14. c. 5. q. 4.*

482. Insuper Alimenta qui vult legare, distinctè exprimat, an præter cibaria, etiam pharmaca, & vestitus, & habitatio, & lectus, & impensæ studiorum, exercitiorum, ut vocant, atque itinerum, & quæcunque ad disciplinam pertinent, legatario suppeditari debeant. *l. 6. ibiq; Goth. in voce. cetera. & seqq. ff. de alim. leg.*

483. Si verò pater filio, non quidem ipsa alimenta leget, sed eidem relinquat certam pecuniæ summam ad continuanda absolvendaque studia & itinera, disertè explicato, an ex pecuniâ legatâ filius se ipsum exhibere debeat.

484. Ulte-

484. Ulterius in legato alimentorum, quoad tempus, consultum est constituere certum annorum numerum, quibus elapsis, si Testator ita secum constituit, alimentorum præstatio definere debeat. Quod si enim tempus adscriptum non fuerit, alimenta in dubio præsumuntur relicta ad dies vitæ, quamdiu superstites erunt legatarii; quod ipsum, si legantis ea mens est, melius est disertè exprimere. *l. 14. pr. ff. de alim. leg. C.I.A. θ. 8. n. 1. § 3. eod. tit. Menoch. lib. 4. præf. 157.*

485. Qui ex certis prædiis alicui alimenta, sed hæc tantum, non verò ipsam prædiorum proprietatem legare cupit, ne hac formulâ utatur, se relinquere Titio, v. gr. prædia Cornelianæ, ut eidem inde constituantur alimenta: si enim ita locutus fuerit, Titius non tantum alimenta, nec usumfructum tantum, sed ipsam proprietatem & plenum dominium prædiorum illorum consequetur. *l. 4. pr. ff. de alim. leg. C.I.A. θ. 8. pr. eod. tit. Peckius. de Testam. conjug. lib. 5. c. 25. n. 6. Joh. Petr. Surdus. tr. de alim. tit. 2. q. 1. p. m. 270.*

486. Ubi, vel quâ in provincia, civitate, vel domo alimenta præstari debeant, (idem de aliis quibuscunque legatis dictum volo:) an eo in loco ubi legatarius tempore cedentis legati moratur, an vero in loco domicilii ubi Testatoris bona sita sunt; item quò tempore, utrum statim ab initio cuiuscunque mensis, vel trimestris, vel anni alimenta præstari velit, exprimi non negligito. *C.I.A. d. θ. 8. n. 1. § 3. Fr. de Barry. d. tr. lib. 9. tit. 26. n. 11. Carpz. lib. 4. tit. 8. R. 62. n. 6. § seqq.*

487. Alimenta viro legaturus, an uxori quoque & liberis ejus alimenta præstari velit, num secus, clarè explicato. Quod si non masculis, sed mulieribus alimenta, vel etiam dotem aliquis leget, itidem disertè exponito, an legata illa tantum mulieribus maritatis, & viduis, an vero etiam virginibus præstari debeant. *l. 13. ff. de V. S. Mantica. de conj. ult. vol. lib. 8. tit. 5. n. 22.* Et si viduis alimenta quis leget, an hoc nomine castas etiam puellas, quæ vitam agunt cœlibem & non minus honestam, quam viduæ, intellectas velit exprimito. *arg. l. 46. §. 1. § 1. 242. ff. de V. S.*

488. Qui semel tantum dari volet, quod reliquit, ne legatum præstari jubeat ex redditibus certæ rei, aut die suâ natali, vel anniversariâ mortis; sed id ipsum clarè exprimat. *l. 58. §. fix. ff. de usufructu.* Similiter qui uxorem suam vestiri desiderat, mentem suam satis explicet, an heres illam quotannis, an verò semel tantum vestire debeat. *Fr. de Barry. d. tr. lib. 9. tit. 25. num. 3.*

489. Sin Annua legata relinquere velit, Testator certam formam erogationis annuæ exprimat, nec incertam liberalitatis voluntatem relinquat. *l. 10. § 1 ff. de ann. leg. vid. C.I.A. θ 6 in fin. eod. tit.*

490. Pater si filiæ, vel uxori suæ, legata annua relinquere velit, si, cum, quando, vel quoad vidua erit, vel quoad vivet, sed sub lege, ut si totum annum non compleverit, pars tantum legati ei debeatur; in dispositione suâ disertis verbis exprimat, quòd habitâ ratione annui temporis, si plus minusve vixerit, vel vidua fuerit, ei plus minusve præstari debeat: nisi enim hoc expressè statuerit, totum annum ei præstandum erit. *l. 5. § 1. 22. ff. de ann. leg.*

491. Legato annuo certum terminum qui ponere volet, veluti decem annua usque ad annum 25. legando: num 25. hi anni à nato legatario, an

vero à mortuo Testatore intelligi debeant, perspicuis verbis exponat: nisi enim hoc fecerit, tum anni non à legatarii ætate, sed à Testatoris morte computandi erunt. *l. 18. pr. ff. de ann. leg.*

492. Cumprimis verò cautus sit Testator, si Ecclesiæ & illius custodibus, aut Civitati, aut Reipublicæ, aut Municipio, aut Fisco annua leget; ut certum annorum numerum exprimat, quousque legatum solvi velit: nisi enim hoc fecerit, anceps erit voluntatis quæstio, an id quod legatum est tantum præstari debeat in centum annos, an verò in infinitum. *l. 46. §. 9. & l. ult. C. de Episc. & Cl. l. 21. §. 3. ff. de ann. leg. l. 17 ff. de usufr. leg.* Fr. de Barry *d. tr. lib. 9. tit. 25. n. 8.* Tiraqu. *de priu. pie causa. pr. 90.* Et si quidem legatum annuum, quod Reipublicæ reliquit, 100. annorum intervallo finiri velit; ulterius disertè exprimat, an statim ab excessu suo præstari velit eam quantitatem aut summam, in quam legatum annuum 100. annorum spatio excrescere potest; vel quo alio tempore. *vid. C. I. A. §. 7. n. 5. in fin. de ann. leg.*

493. Qui cum rebus corporalibus etiam Incorporales legare volet, incorporales in specie denominet: siue enim in genere leget res corporales, siue in specie res mobiles vel immobiles, utroque modo dubitandi locus erit, an inter cæteras res etiam incorporales legare voluerit. *l. 43. §. 1. ff. de acq. rer. dom. C. I. A. §. 51. de rer. divis.*

494. De Servitutibus specialiter monendum, si Testator alicui ejusmodi aliquod jus constituere velit, ne servitutem ita simpliciter leget, sed heredi, qui servitutem præstare debet, onus illud expressè imponat. Ita qui vicino suo legare volet servitutem altius non tollendi, vel luminibus non officiendi; heredi, qui ædes hereditarias consecuturus est, expressè injungat, ne altius tollat ædes suas, aut ne luminibus ædium vicini officiat. *§. fin. Inst. de servit. prædior. C. I. A. §. 32. de servit. & §. 1. n. 1. de servit. leg.*

495. Et quandoquidem Habitatione, Ususfructus, & Usus ædium in jure nostro distinguuntur. *vid. l. 13. C. de usufructu l. 10. ff. de usu & habit.* ideò & Testator hæc voces diligenter à sese invicem discernat, ne fortè unam servitutem pro alterâ leget.

496. Quare si Habitationem alicui legare voluerit, exprimat, an etiam facultatem locandi, donandi, aut vendendi, quæ usufructuario competit, concessam esse velit. *vid. text. sup. cit. & Fr. de Barry d. tr. lib. 10. tit. 11. n. 1.*

497. Cumprimis vero caveat, qui solum habitandi facultatem alicui legare volet, ne dicat se legare domum ad habitandum; ne ædium illarum plenam proprietatem legare voluisse fortè videatur. *Mantica. d. tr. lib. 9. tit. 4. n. 8.*

498. Ulteriùs qui Habitationem alicui legat, disertè exprimat, an unâ cum habitatione etiam supellectilem, scamna, cathedras, mensas & cætera utensilia legata esse velit; an non. *Menoch. lib. 4. præf. 157. n. 23.*

499. Quòd si Testator non ipsas res vel bona hereditaria, sed illarum tantum usumfructum legare velit; ne legato suo adiiciat conditionem vel factum, quod ab usufructuario præstari nequeat: ne forsan quæstio oriatur, annon Testator ipsam proprietatem legare voluerit. *l. 19. ff. de usufr. Peckius. de Testam. conjug. lib. 5. c. 14.*

500. Qui

500. Qui Titio fundum, & Sejo usumfructum ejusdem fundi legare volet, illud exprimat hac vel simili formulâ: Titio fundum detracto usufructu lego, Sejo ejusdem fundi usumfructum lego. *l. 19. ff. de usufr. leg.*

501. Quod si vivo Testatore, eoque sciente, aliquid contigerit, quod voluntatis mutationem arguere possit; Testator dispositionem suam solenni modo rescindat, vel disertis verbis exprimat, quod id, quod semel disposuit, semper factum tectum habere velit. *l. 14. ff. de Testam. mil. l. 3. C. de inoff. Testam.*

502. Ita si certam pecuniæ quantitatem legaverit pro maritandâ puellâ, & puella illa vivo adhuc Testatore nupserit; Testator, si legatum extinctum esse velit, id solenniter declarato. *Mantica. d. tr. lib. 12. tit. 1. n. 13.*

503. Rem, quam aliquis legaverit, ne ipsemet alienet, dissolvat, aut in aliam speciem transmutet; vel si hoc fecerit, ne negligat expressè declarare, an legatum illud pro adempto haberi, an vero rei mutatae pretium, aut aliam, quæ in ejus locum successit, legatario præstari velit. *l. 32. §. 5. ff. de legat. 2. C. I. A. l. 5. n. 6. de adim. leg.*

504. Quare si domum legatam (quod ex.gr. dictum sit;) destruat, & de novo reficiat; vel navem legatam dissolvat & iterum conjungat; itidem certò declaret, an non obstante hac rei mutatione, domum vel navem suam, nihilominus legatam esse velit. *arg. l. 65. §. 2. ff. de leg. 1. l. 88. §. 1. & 2. de leg. 3. plura exempla. vid. in C. I. A. l. 5. n. 12. de adim. & transfer. leg.*

505. Qui legatâ certâ quantitate rerum fungibilium, (veluti frumenti, vini, olei;) eandem quantitatem postea adhuc vivus legatario ipse tradiderit; si eam legati nomine iterum præstari nolit, alia dispositione, si in priori non fuerit factum, expressè id prohibeat. *l. 87. pr. ff. de legat. 2.*

506. Ita si Testator Nomina debitorum, quæ alicui legavit, ipse adhuc vivus exigat, vel in usus suos convertat; in Testamento suo declare, an nomina legata adimendi animo exegerit. *l. 88. pr. de leg. 2. l. 11. §. 13. & l. 31. §. ult. ff. de leg. 3. C. I. A. l. 5. n. 9. de adim. vel. transfer. leg.*

507. In universum qui rem legatam post Testamentum factum mutaverit, exprimat, quo consilio & qua voluntate id fecerit: & si eam distraxerit vel alii donaverit, dilucidè declare, num rei donatae, distractae, vel quocunque modo alienatae, aut consumptae pretium, num aliud quid, an verò nihil præstari velit. *l. 18. ff. de adim. vel. transfer. leg. Mantica. d. tr. lib. 12. tit. 6. n. 11. circ. fin.*

508. Si Testatorem legati relictæ pœniteat, expressis verbis adimat. *Mantica. d. tr. lib. 12. tit. 5.*

509. Tandem Testator rei, quæ pro parte præstari nequit, partem ne velit adimere: absurda enim esse censetur illius voluntas, qui pro parte vult adimere res, quæ in partes secari non possunt. *l. 14. §. 1. ff. de adim. legat.*

510. Testamentum modo juribus conformi conditum, qui revocare & ab intestato discedere volet, convocatis itidem septem testibus, & quidem iisdem, qui confectioni Testamenti fuerunt adhibiti, si adhuc in vivis sint, & copia illorum haberi possit; non solum verbis ore prolatis enunciet, quod Testamentum illud annullare & cassare in animum induxerit; sed ipsas
etiam

Dietrich, Daniel

Testator cautus

Argentina 1681

4 Diss. 722#Beibd.22

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10663755-1

VD17 12:141848G